

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Katedra historie

Vývoj a fungování města Vsetína v letech první Československé republiky
Magisterská diplomová práce

Bc. Kateřina Chrástecká

Olomouc 2019

Vedoucí práce: doc. PhDr. Michael Viktořík, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci na téma „*Vývoj a fungování města Vsetína v letech první Československé republiky*“ zpracovala samostatně na základě uvedené literatury a pramenů.

V Olomouci dne

Podpis

Chtěla bych na tomto místě poděkovat vedoucímu své magisterské diplomové práce panu doc. PhDr. Michaelu Viktoříkovi, Ph.D. za vedení, podněty a cenné rady při zpracování tématu.

OBSAH

1. ÚVOD.....	5
1.1. Tematicky podobné diplomové práce.....	7
2. DĚJEPISNÁ PRÁCE, REFLEKTUJÍCÍ PROBLEMATIKU SAMOSPRÁVY	10
2.1. Regionální literatura	10
2.2. Městská kronika a pamětní kniha	14
3. LEGISLATIVNÍ RÁMEC OBECNÍ SAMOSPRÁVY	15
3.1. Vývoj obecní samosprávy.....	15
3.2. Volby do obecních samospráv	18
3.3. Hospodaření měst a právní úprava komunálního majetku.....	24
4. STAROSTENSKÉ OBDOBÍ RUDOLFA ŠARMANA (1919–1923).....	30
5. STAROSTENSKÉ OBDOBÍ JOSEFA BUBELY (1923–1927).....	39
5.1. Postupný úpadek vsetínských průmyslových podniků	41
6. STAROSTENSKÉ OBDOBÍ JOSEFA SOUSEDÍKA (1927–1930; 1931–1938)	47
6.1. Nedemokratická správa města.....	52
6.2. Znovuzvolení Josefa Sousedíka vsetínským starostou	53
7. STAROSTENSKÉ OBDOBÍ VÁCLAVA MISÁRKA (1938–1942).....	61
8. PODVODNÉ HOSPODAŘENÍ VE VSETÍNSKÝCH MĚSTSKÝCH PODNICÍCH NA STRÁNKÁCH OBČANSKÝCH NOVIN.....	65
9. ROZPOČTOVÁ POLITIKA	86
10. ZÁVĚR	95
11. SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	97
11. 1. Prameny.....	97
11. 2. Literatura	99
12. RESUMÉ	102
13. ANOTACE.....	103
14. PŘÍLOHY	104

1. ÚVOD

Magisterská diplomová práce s názvem „*Vývoj a fungování města Vsetína v letech první Československé republiky*“ tematicky a časově navazuje na bakalářskou diplomovou práci, která nesla název „*Samospráva města Vsetína v letech 1850–1914*“.¹ Zájem o uvedené téma samosprávy vznikl z důvodu toho, že pro město Vsetín nebyla dosud vydána žádná syntetizující práce ani dílčí články, které by hlouběji reflektovaly problematiku komunální politiky a činnosti obecní samosprávy, ať už v letech 1850–1914 nebo 1918–1938. Smyslem této práce se tak stalo vytvořit analýzu o samosprávném vývoji Vsetína a jeho fungování v letech 1918–1938. Tím se práce vymezuje vůči regionální literatuře, přičemž jejím největším přínosem je kritický pohled na fungování vsetínské samosprávy v meziválečném období, který dosud stál stranou zájmu odborné veřejnosti.

Samospráva se stala v našem prostředí jedním z dílčích témat historiografie od 90. let 20. století. Pro výběr tématu a jeho metodologického uchopení se stala inspirativními zejména díla Pavla Kladiwy, který se stal po roce 1995 jedním z průkopníků reflexe samosprávy v historiografii v našem prostředí. Z metodologického hlediska se práce snažila využít všechny dostupné archivní materiály, reflektující přímo i nepřímo sledovanou problematiku. Kromě toho, že se samospráva stala od 90. let 20. století dílčím tématem historiografie, stala se v poslední době také předmětem zájmu řady studentů, kteří svůj výzkum věnovali v rámci svých diplomových prací zejména menším městům. Z důvodu toho, že již máme propracovanou metodologii, víme, jak studovat samosprávu, jaké prameny využívat a jak je interpretovat, stalo se cílem mého výzkumu vytvořit něco podobného pro město Vsetín a zaplnit tak ono bílé místo regionální literatury.

Magisterská práce je rozdělena na část teoreticko-metodologickou a na část aplikační, přičemž takovéto rozdělení bylo převzato po vzoru děl Pavla Kladiwy, Andrey Pokludové a Renaty Kafkové. Do teoreticko-metodologické části práce jsou zahrnuty kapitoly o regionální literatuře, reflektující problematiku obecní samosprávy ve městě Vsetín a o legislativním vývoji obecní samosprávy v meziválečném Československu. Aplikační část je rozdělena podle jednotlivých starostenských období, přičemž každá z kapitol zahrnuje zmínku o hospodářské situaci ve městě, o průběhu komunálních voleb a o rozvoji komunální infrastruktury v daném

¹ CHRÁSTECKÁ, Kateřina. *Samospráva města Vsetína v letech 1850–1914*. Olomouc, 2017. Bakalářská diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

období. Jelikož je práce zaměřena převážně na problematiku obecní samosprávy, nevěnuje se ve svém obsahu průběhu a výsledkům parlamentních a okresních voleb, kterých se zástupci města ve sledovaném období vedle voleb komunálních rovněž účastnili.

Pro zpracování aplikační části této práce se staly stěžejními zejména archivní prameny, uložené ve Státním Okresním archivu Vsetín. Z této instituce byly využity převážně fondy Archiv města Vsetína a Okresní úřad Vsetín. Z nejdříve jmenovaného byly v největší míře využity protokolární knihy zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva z let 1917–1945, protokolární knihy zápisů ze schůzí městské rady z let 1917–1939, archivní materiály, dokumentující činnost vsetínských podniků, tištěné prameny v podobě kronik Richarda Pavlíka² a regionální soudobý tisk, zejména tedy Občanské noviny, Lubina a Noviny z Pod-Radhoště. Ačkoli se zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva a zápisy ze schůzí městské rady dochovaly kompletní, nelze je studovat od 31. března 1930 do listopadu 1931, kdy byl správou města pověřen vládní komisař JUDr. Josef Reiss a následně správní komise, v jejímž čele byl Dr. Jan Tolar. V tomto období nebyly zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva a městské rady vedeny, jelikož se z důvodu jejich rozpuštění schůze nekonaly. Z archivního fondu Okresní úřad Vsetín byly využity zejména archivní materiály, reflektující výstavbu komunální infrastruktury ve městě (materiály ke stavbě reálného gymnázia, k přestavbám nemocnice a elektrárny atd.), prezidiální spisy, archivní materiály, reflektující problematiku komunálních voleb atd. Dále byly využity archivní materiály, uložené v Zemském archivu Opava a jeho pobočce v Olomouci. Ze Zemského archivu Opava byly využity převážně fondy, ve kterých se nacházejí archivní materiály k činnosti největších průmyslových podniků ve sledovaném období. Využity byly zejména: archivní fond Bubela Vsetín, archivní fond Českomoravské sklárny, a. s. Valašské Meziříčí a archivní fond Sousedík Vsetín. Z pobočky Zemského archivu Opava v Olomouci byl ke zpracování této části práce využit archivní fond Obchodní a živnostenská komora Olomouc.

K vypracování teoretické části práce sloužila převážně regionální literatura, reflektující alespoň částečně tematiku samosprávy. V největší míře byly využity publikace Ladislava Baletky³, které do dnešní doby tvoří jedinou a nejlépe zpracovanou syntézu o historickém

² PAVLÍK, Richard: *Kronika města Vsetína 1850–1930*. Vsetín 1960; PAVLÍK, Richard: *Pamětní kniha města Vsetína z let 1931–1945*. Vsetín 1960.

³ BALETKA, Ladislav: *Vsetín, město a čas*. Vsetín 2008; BALETKA, Ladislav – ZAPLETAL, Ladislav: *Okres Vsetín*. Ostrava 1987; BALETKA, Ladislav a kol.: *Okres Vsetín. Vlastivědná příručka pro učitele základních škol*. Olomouc 1983.

vývoji města. Z dalších publikací byla využita díla Jaroslava Klvače a Karla Krčmáře, Vladimíra Nekudy, Jiřího Kohutky a Josefa Košťála nebo Pavla Mašláně.⁴ Kromě regionální literatury sloužily k vypracování teoretické části práce také výše uvedené městské kroniky Richarda Pavlíka. K vypracování metodologické části této práce pak sloužila primárně odborná literatura, reflektující problematiku samosprávy a jejího metodologického zpracování. Z těchto děl byly v největší míře využity publikace Pavla Kladiwy, Jana Čopíka, Jiřího Šouši, Karla Maiera, Karla Schelleho a článek Petra Popelky⁵.

1.1. Tematicky podobné diplomové práce

V roce 2014 odevzdala v rámci bakalářského studia na Masarykově univerzitě v Brně bakalářskou diplomovou práci s názvem „*Samospráva města Vsetína v letech 1918–1938*“ studentka Karolína Mollová⁶. Ačkoliv by se podle názvu mohlo zdát, že se práce Karolíny Mollové zabývala stejným tématem jako má diplomová práce, není tomu tak. Sama autorka si v úvodu stanovila cíl, a to „*popsat historii města Vsetín a shrnout všechny majitele. Dále se zaměřím na jednotlivé orgány, tedy obecní zastupitelstvo a obecní radu. Tyto orgány charakterizují, přiblížím jejich činnost v jednotlivých obdobích a postihnu hlavní témata města, které tyto orgány řešily*“⁷. Již první z vytčených cílů, tedy popis historie města Vsetína a shrnutí

⁴ KLVAČ, Jaroslav – KRČMÁŘ, Karel: *Vsetín*. Vsetín 1946; NEKUDA, Vladimír a kol.: *Okres Vsetín: Rožnovsko, Valašskomeziříčsko, Vsetínsko*. Valašské Meziříčí 2002; KOHUTKA, Jiří – KOŠTÁL, Josef: *Josef Sousedík, (ne)zapomenutý vynálezce, továrník, politik a vlastenec. Říkali mu Edison z Moravy*. Praha 2014; MAŠLÁNĚ, Pavel: *Zbrojovka a město*. Vsetín 2017.

⁵ KLADIWA, Pavel: *Lesk a bída obecních samospráv Moravy a Slezska 1850–1914. I. díl. Vývoj legislativy*. Ostrava 2007; KLADIWA, Pavel a spol.: *Lesk a bída obecních samospráv Moravy a Slezska 1850–1914. II. díl, 1. svazek. Muži z radnice*. Ostrava 2008; KLADIWA, Pavel a spol.: *Lesk a bída obecních samospráv Moravy a Slezska 1850–1914. II. díl, 2. svazek. Finance a infrastruktura*. Ostrava 2009; ČOPÍK, Jan: *Proměny a kontinuita české komunální politiky. Územní samospráva v nové době (1850–2010). I. díl. Do roku 1945*. Praha 2014; ŠOUŠA, Jiří: *Obecní majetek v Čechách 1848–1938. Základy právní úpravy a vývoj komunálního majetku v Čechách v letech 1848–1938*. Praha 2009; MAIER, Karel: *Hospodaření a rozvoj českých měst 1850–1938*. Praha 2005; SCHELLE, Karel: *Dějiny veřejné správy*. Praha 2016; SCHELLE, Karel: *Vývoj veřejné správy v letech 1848–1990*. Praha 2002; POPELKA, Petr: *Mocenský transfer, boj o radnice a problém slučování obcí po první světové válce. Příklad národnostně smíšené oblasti Zábřežska*. In: *Časopis Matice moravské*, číslo 1, ročník CXXXVII, Brno 2018.

⁶ MOLLOVÁ, Karolína. *Samospráva města Vsetína v letech 1918–1938*. Brno, 2014. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně.

⁷ Samospráva města Vsetína v letech 1918–1938. [online]. [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <<https://is.muni.cz/th/lvujq/>>.

všech jeho majitelů, nebyl v práci naplněn. Mollová se věnovala historii Vsetína pouze od první písemné zmínky o městě z roku 1308 do roku 1890, kdy bylo vsetínské panství odkoupeno bratry Thonety. Historie města byla tedy zmapována pro úplně jiné období, než kterým se Mollová ve své práci zabývala. Ani další kapitola, která nesla název „*Vznik ČSR a nové zákony*“ nebyla obsahově naplněna. Její součástí bylo pouze letmé zmínění recepčního zákona a citace svolání Národního výboru ze dne 28. října 1918.

Převážná část její práce byla poté tvořena kapitolou s názvem „*Obecní zastupitelstvo a městská rada*“, ve které Mollová pouze nekriticky přepisovala hlavní body programu zasedání obecního zastupitelstva a městské rady ve sledovaném období. Uváděna tak byla zejména fakta, která neměla s vyčtenou obsahovou náplní nic společného. Například pro každý rok byla uvedena jména přítomných členů na jednotlivých zasedáních obecního zastupitelstva, přičemž hlavní problematika zůstala stranou. V podstatě byly v této kapitole pouze rekonstruovány jednotlivé zápisy ze zasedání vsetínských obecních orgánů. Výše charakterizovaná práce Karolíny Mollové nebyla do dnešního dne obhájena. Posudek na ni vypracoval v Brně dne 29. května 2015 oponent práce Mgr. Stanislav Bárta, Ph.D., který práci označil jako nevyhovující ve většině bodů hodnocení, tedy z hlediska obsahového záměru, naplnění zadání a zpracování předepsané literatury a z hlediska požadavků na jazykovou správnost. Z hlediska požadavků na formální úpravu, požadovaný rozsah, dodržování citačních norem, odkazy a bibliografii pak jako vyhovující.⁸ Vedoucí práce PhDr. Jiřina Štouračová naopak v posudku označila výše uvedené kategorie hodnocení jako vyhovující, uspokojivou a vyhovující.⁹ Níže uvedená magisterská diplomová práce se vůči práci Karolíny Mollové vymezuje ve všech směrech. Zejména se zabývá historií města ve sledovaném období let 1918–1938, legislativní vymezení samosprávy je rovněž uvedeno pro sledované období let 1918–1938 a je na rozdíl od práce Mollové obsahově naplněno sledovanou tematikou. Přes to, že Mollová využívala podobné archivní materiály, jaké jsou uvedeny v této práci, jsou zde využívány značně kritičtěji a rovněž jejich množství je daleko rozsáhlejší. Postavena je na nich zejména aplikační část práce, která se na rozdíl od práce Karolíny Mollové detailně zabývá tzv. aférou městské elektrárny, mlýna a veřejné nemocnice, průběhem komunálních voleb ve Vsetíně, stejně jako jeho rozpočtovou politikou a budováním komunální infrastruktury ve městě.

⁸ Posudek oponenta práce. [online]. [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/lvujq/Posudek_Mollova_oponent.pdf>.

⁹ Posudek vedoucího práce. [online]. [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/lvujq/Posudek_Mollova_vedouci.pdf>.

V roce 1994 obhájila na Univerzitě Palackého v Olomouci magisterskou diplomovou práci s názvem „*Hospodářský a sociální vývoj Vsetínska od poloviny 19. století do třicátých let 20. století*“ Zuzana Brhlová.¹⁰ Ačkoli se jednalo o tematicky a obsahově zcela jinak zaměřenou práci, reflektovala v ní Brhlová částečně také problematiku samosprávy, a to v kapitole s názvem „*Vliv ekonomické situace na politický život Vsetína a jeho okolí*“, ve které se zabývala vzrůstem popularity sociálně-demokratické strany po komunálních volbách roku 1919 a slábnoucí pozicí strany lidové na pozadí voleb do říšské rady roku 1911 a parlamentních voleb roku 1920, 1925 a 1929. Stručně byly v této kapitole zmíněny komunální volby ve Vsetíně v letech 1919, 1923, 1927 a 1931. Sama autorka ale v úvodu práce napsala, že „*jsem se nehodlala zabývat politickým vývojem regionu, nepovažovala jsem za nezbytné rozebírat činnost jednotlivých stran. Proto je čtvrtá kapitola věnována spíše vlivu hospodářské a sociální situace na politický vývoj v obci i okrese Vsetín. Nezabývala jsem se však činností jednotlivých politických stran hlouběji, protože tento problém nezapadá do hlavního tématu.*“¹¹ Jinak byla práce Zuzany Brhlové zaměřena hlavně na hospodářskou a sociální situaci na Vsetínsku po vzniku prvních průmyslových podniků ve městě a jeho okolí. Sledována byla až do počátku velké hospodářské krize roku 1929, která zapříčinila zánik hlavních závodů první průmyslové vlny ve vsetínském regionu.¹² Níže uvedená práce se odlišuje zejména tím, že hlavním tématem jejího obsahu je samospráva města, a to s důrazem na témata, která Zuzana Brhlová opomíjí nebo zmiňuje jen okrajově.

¹⁰ BRHLOVÁ, Zuzana. *Hospodářský a sociální vývoj Vsetínska od poloviny 19. století do třicátých let 20. století*. Olomouc, 1994. Magisterská diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

¹¹ Tamtéž, s. 5.

¹² Tamtéž, s. 4.

2. DĚJEPISNÁ PRÁCE, REFLEKTUJÍCÍ PROBLEMATIKU SAMOSPRÁVY

2.1. Regionální literatura

Pro regionální literaturu, zabývající se historickým vývojem města Vsetína v období první Československé republiky platí, že její množství je velmi omezené, daleko omezenější než pro období do roku 1918. Velice omezený je také počet publikací, zabývajících se alespoň částečně tematikou samosprávné organizace města po první světové válce. Regionální literaturu, reflektující mimo jiné historický vývoj města Vsetína za první Československé republiky, lze pomyslně rozdělit do tří kategorií, přičemž každá z nich se více či méně dotýká sledované tematiky. Stěžejní díla, věnující se dějinám města Vsetína a tematice samosprávy v něm ve sledovaném období, jsou uvedena a stručně charakterizována níže.

První pomyslnou kategorií regionální literatury tvoří publikace, jejichž obsah se nevěnuje pouze městu Vsetín, nýbrž stručnému historickému vývoji všech měst vsetínského okresu a k nim přilehlých obcí. Z důvodu značného rozsahu těchto publikací je jasné, že tematika samosprávy je v nich uvedena velmi stručně a faktograficky. Mezi takto koncipovaná díla patří publikace Ladislava Baletky a Ladislava Zapletala.¹³ Další publikací tohoto typu je *Okres vsetínský. Obraz přírodní, kulturní a hospodářský*¹⁴ nebo *Okres Vsetín. Rožnovsko, Valašskomeziříčsko, Vsetínsko*¹⁵, která byla vydána pod vedením vedoucího redaktora Vlastivědy moravské¹⁶, prof. PhDr. Vladimíra Nekudy, Dr.Sc. Zmínka o samosprávném vývoji měst Vsetín, Valašské Meziříčí a Rožnov pod Radhoštěm je zahrnuta v příspěvku vsetínského historika a archiváře Státního okresního archivu Vsetín, Zdeňka Pomkly.¹⁷ Příspěvek se svým obsahem věnuje vzniku národních výborů ve Valašském Meziříčí a Vsetíně, dále pak hlavními úkoly veřejné správy, nepokojům v továrnách, rozpuštění národních výborů, pokusům o spojení některých obcí vsetínského okresu, politickému vývoji v politických okresech Valašské

¹³ BALETKA, Ladislav – ZAPLETAL, Ladislav, c. d.

¹⁴ DOUCHA, František – KOLAŘÍK, Jan – NOVÁK, Konstantin – PAVLÍK, Richard: *Okres vsetínský. Obraz přírodní, kulturní a hospodářský*. Vsetín 1938.

¹⁵ NEKUDA, Vladimír a kol., c. d.

¹⁶ Počátky Vlastivědy moravské sahají na konec 19. století a jsou spojeny s Muzejním spolkem v Brně, jehož pokračovatelkou je dnes Muzejní a vlastivědná společnost v Brně. Cílem Vlastivědy moravské se stalo podávat všeobecný historický a kulturní vývoj Moravy. Vlastivěda moravská plnila v letech před vznikem samostatného státu důležitou roli v národním zápase českého národa. Tamtéž, s. 5.

¹⁷ POMKLA, Zdeňk – VAŠÍČKOVÁ, Petra: *Období první republiky 1918–1938*. In: NEKUDA, Vladimír a kol., c. d., s. 239-269.

Meziříčí a Vsetín, politickému vývoji v soudním okrese Rožnov pod Radhoštěm, představení jednotlivých politických stran, působících v těchto městech, komunálních volbách, volbách do poslanecké sněmovny, školství, kultuře, průmyslu atd. Příspěvek o politickém vývoji ve Vsetíně za první Československé republiky, na kterém má vedle Zdeňka Pomkly podíl také Petra Vašíčková, je kratšího rozsahu a ve svém obsahu se omezuje pouze na stručný výčet fakt, jelikož hlubší analýza samosprávy ve městech Vsetín, Valašské Meziříčí a Rožnov pod Radhoštěm je z důvodu omezeného rozsahu publikace nemožná. Přesto se jedná o jediný příspěvek o vývoji samosprávy ve Vsetíně, který se věnuje pouze samosprávě a obecnější historický vývoj měst zcela vynechává.

Druhou pomyslnou kategorií regionální literatury tvoří syntetizující práce, zabývající se komplexněji historickým vývojem města Vsetína od jeho první písemné zmínky až do roku 1989. Jediným autorem, zabývajícím se v tomto ohledu komplexněji dějinami Vsetína, které shrnul ve své nejznámější publikaci¹⁸ a vytvořil tak jedinou syntetizující práci o tomto městě, je Ladislav Baletka. Ten je autorem mnoha publikací o valašských obcích a významnou měrou přispěl ke zmapování regionální historie. Své popularizační články uveřejňoval zejména v regionálních periodikách jako Zpravodaj města Vsetína, kde od roku 1997 vycházel jeho cyklus „*Významné osobnosti našeho města*“. Mezi jeho stěžejní díla z oblasti historie Vsetína patří rozhodně publikace „*Vsetín, město a čas*“ (2008). Tato syntetizující práce provádí čtenáře historií města od první písemné zmínky o městě až do roku 1989. Sledovanému období se Baletka věnuje v kapitole „*Stopami minulosti k dějinnému obratu – vznik samostatného státu a rozvoj města do roku 1939*“, kde se zabývá všemi oblastmi života města daného období. Autorova pozornost je upřena především na ohlas vzniku samostatného státu mezi obyvateli města, vznik nových revolučních orgánů samosprávy, napjatou situaci po návratu vojáků z front první světové války, činnost veřejné správy, budování kulturních institucí ve městě, politické dění, volby do poslanecké sněmovny, komunální volby, činnost vládního komisaře ve Vsetíně, dělnické stávky, vsetínské továrny, otázku nezaměstnanosti, stavební úpravy města, hospodářské a sociální poměry, průmysl, silniční dopravu, kulturu atd. Vedle příspěvku Zdeňka Pomkly a článku Karla Krčmáře, o kterém se práce zmiňuje níže, je publikace Ladislava Baletky jedinou, která hlouběji reflektuje tematiku obecní samosprávy ve sledovaném období. Informace o ní jsou ale vzhledem k rozsahu knihy velmi kusé, omezené pouze na výsledky voleb a následné složení nově zvolených obecních zastupitelstev. Vedle těchto informací jsou

¹⁸ BALETKA, Ladislav, c. d.

vždy uvedena jména nově zvoleného starosty a jeho náměstků, následně pak stěžejní kroky, které navolené zastupitelstvo ve svém funkčním období pro město podniklo.

Stručnou zmínku o správě města Vsetína ve sledovaném období lze nalézt také v monografii „*Vsetín*“¹⁹, o jejíž zpracování se postarali tehdejší městský tajemník ve Vsetíně Karel Krčmář a tehdejší městský hospodářský ředitel Jaroslav Klvač. Jedná se o sborník několika článků významných osobností Vsetínska, které se věnují nejdůležitějším historickým událostem města a jeho okolí. Jednotlivé články jsou kratšího rozsahu a chronologicky na sebe nenavazují. Karel Krčmář se ve svém článku „*O správě města Vsetína*“²⁰ zabývá správou města od prvního roku vzniku samosprávné organizace (1850), kdy byl starostou města zvolen Václav Raušer²¹, až do roku 1946, kdy došlo ve Vsetíně ke zřízení Místního národního výboru, jehož předsedou byl zvolen dělník Julius Donath. V otázce samosprávy upřel autor článku svou pozornost zejména na komunální volby v letech 1919, 1923, 1927, 1931 a 1938, dobu všeobecné hospodářské krize, nezaměstnanost, dobu okupace, osvobození Vsetína a ustanovení národního výboru podle Košického vládního programu dne 5. května 1945 atd.²²

Třetí pomyslnou kategorií regionální literatury tvoří monografie, věnující se zejména rozvíjející se průmyslové výrobě, nově vznikajícím průmyslovým podnikům a regionálním osobnostem města Vsetína ve sledovaném období. Mezi tato díla se řadí publikace Jiřího Kohutky a Josefa Košťála²³. Ta je rozdělena do několika kapitol a zabývá se různými oblastmi života Josefa Sousedíka, především pak jeho profesní a politickou kariérou, rodinným životem a vlasteneckým cítěním. Velká část knihy je věnována politické činnosti Josefa Sousedíka, který do komunální politiky města Vsetína vstoupil obecními volbami roku 1927. Pozornost je soustředěna převážně na založení Sousedíkovy občanské strany, která měla fungovat jako nepolitické sdružení, „*do kterého má přístup každý, kdo bez ohledu na politické či náboženské smýšlení a názor chce podle svých sil udělat něco pro společnost*“²⁴. Dále je v této části

¹⁹ KLVAČ, Jaroslav – KRČMÁŘ, Karel, c. d.

²⁰ KRČMÁŘ, Karel: *O správě města Vsetína*. In: KLVAČ, Jaroslav – KRČMÁŘ, Karel, c. d., s. 41-44.

²¹ Jméno prvního vsetínského starosty, zvoleného na základě prvních obecních voleb roku 1850, které Karel Krčmář ve svém článku uvádí, je bezpochyby chybné. Podrobněji je tato problematika popsána ve výzkumu v rámci bakalářské diplomové práce.

²² Další články, publikované ve výše zmíněné monografii, se věnují zdravotním a sociálním poměrům ve Vsetíně, školství, finanční situaci města, průmyslu, dopravě, politické situaci ve vsetínském okrese, stavebnímu vývoji města, urbanistické výstavbě atd.

²³ KOHUTKA, Jiří – KOŠTÁL, Josef, c. d.

²⁴ Tamtéž, s. 121.

věnována pozornost zejména dlouhodobému působení Sousedíka ve funkci starosty města, sporu o elektrárnu, kterému se budu podrobněji věnovat v další části práce, jeho odstoupení z funkce starosty roku 1933 a jeho opětovnému zvolení, stavebnímu rozvoji města během jeho starostenského období, podpoře humanitních akcí z jeho strany, snaze o vyřešení vysoké míry nezaměstnanosti ve městě a jeho členství v různých spolcích a organizacích. Z vsetínských průmyslových podniků se regionální literatura zaměřila především na Zbrojovku Vsetín, vystavěnou na konci sledovaného období. Z těch kratších se jedná o publikaci vydanou k 35. výročí závodu n. p. Zbrojovka Vsetín roku 1972.²⁵ Brožura vznikla především s cílem výčtu úspěchů, kterých za 35 let své existence závod dosáhl. Z delších publikací stojí bezpochyby za zmínku dílo „Zbrojovka a město“²⁶, o jehož sepsání se postaral Pavel Mašláň. Cílem jeho textu se stalo ve stručnosti popsat historii podniku, jeho výrobky, význam pro město Vsetín (kultura, sport, školství, urbanismus) a ukázat, že i přes zánik Zbrojovky mají některá tradiční výrobní odvětví na Vsetíně pokračovatele i v současnosti. Počátek průmyslové výroby ohýbaného nábytku na Moravě se v krátké publikaci, vydané pod záštitou Okresního vlastivědného muzea Vsetín, pokusili zmapovat Jaromíra Šimoníková²⁷ a Ladislav Baletka²⁸.

Všechny publikace z jednotlivých výše uvedených kategorií se významu samosprávy ve městě Vsetín věnují pouze okrajově v rámci komplexního výkladu historického vývoje, ani jedna z nich se tematice a jejího významu pro město nevěnuje obecně a komplexněji. Stejně tak se autoři jednotlivých publikací nevracejí k předchozímu období, ani se proti němu nevymezují, nýbrž zcela v duchu chronologického postupu navazují na předchozí vývoj. Čtenář je tak v otázce konstituování a činnosti samosprávy seznámen pouze se stručnými fakty, zahrnutými do výkladu obecného historického vývoje města. Všichni výše zmínění autoři své výklady pojali jako ryze popisné, ani jeden z nich se nepokusil o hlubší analýzu dané problematiky. Pro jednotlivé práce je společné, že vycházejí ze stejných archivních materiálů, uložených hlavně v Moravském zemském archivu v Brně, v Zemském archivu v Opavě a ve Státním Okresním archivu ve Vsetíně (odtud čerpají autoři zejména z archivních fondů: Okresní úřad Valašské

²⁵ HAVLIŠ, Vladimír: *35 let národního podniku Zbrojovka Vsetín. Zbrojovka Vsetín 1937–1972*. Vsetín 1972.

²⁶ MAŠLÁŇ, Pavel, c. d.

²⁷ ŠIMONÍKOVÁ, Jaromíra: *Nábytek z ohýbaného dřeva. Tvar a technologie. Počátek výroby ohýbaného nábytku na Moravě. „Biegen oder brechen“ contra „Semper sursum“*. *Ohýbaný nábytek na zámku ve Vsetíně*. In: *Nábytek z ohýbaného dřeva*. Vsetín 1989, s. 7-56.

²⁸ BALETKA, Ladislav: *K postavení dělnictva v továrnách na ohýbaný nábytek a počátkům dělnického hnutí ve Vsetíně v druhé polovině 19. století*. In: *Nábytek z ohýbaného dřeva*. Vsetín 1989, s. 57-62.

Meziříčí, Okresní úřad Vsetín a Archiv města Vsetína), stejně jako z podobné sekundární literatury, většinou pak z děl vsetínského historika Matouše Václavka.²⁹ Z archivních materiálů i ze sekundární literatury vybírali autoři pouze strohá fakta, o která doplnili obecný historický vývoj města. Z tohoto hlediska se výklad samosprávy omezuje pouze na datum a výsledky komunálních voleb ve Vsetíně, nevěnuje se však jejich průběhu ani okolnostem, které jsou s nimi neodlučitelně spojeny. Ani jedna z výše zmíněných publikací se také více nezmiňuje o legislativních a všeobecných změnách, které nastaly v oblasti samosprávné organizace po ustanovení první Československé republiky.

2.2. Městská kronika a pamětní kniha

Pro studium dějin jakékoli lokality je vedle regionální literatury bezpochyby důležité zejména seznámení se s městskou kronikou. Konkrétně pro Vsetín se jedná o „*Kroniku města Vsetína 1850–1930*“³⁰ a na ni navazující „*Pamětní knihu města Vsetína z let 1931–1945*“³¹. Autorem obou výše zmíněných děl je vsetínský historik, vlastivědný pracovník, publicista a pedagog Richard Pavlík. Obě kroniky jsou psány chronologicky a rok po roce mapují nejdůležitější milníky v dějinách města. Ve svém obsahu se zabývají obecnou situací v Československu v daném období, dále pak konkrétní vojenskou, politickou, sociální, hospodářskou, ekonomickou a kulturní situací Vsetína. Richard Pavlík, jakožto přímý pozorovatel dění ve městě, zmapoval změny v daném období pečlivě, přičemž sledované tématice samosprávy se v kronikách věnuje velmi detailně. Pro jednotlivá leta, ve kterých proběhly ve Vsetíně obecní volby, uvádí počet kandidujících politických stran a jejich stručnou charakteristiku, počet voličů, počet volených mandátů v obecním zastupitelstvu, výsledky voleb, konkrétní jména zastupitelů jednotlivých politických stran, volby obecního starosty a náměstků, konkrétní jména navolených členů městské rady, stejně jako volby do jednotlivých odborů a komisí obecního zastupitelstva. Z hlediska voleb se autor věnuje také volbám do poslanecké sněmovny. Pozornosti Richarda Pavlíka neunikl ani hospodářský vývoj Vsetína ve sledovaném období, autor z tohoto hlediska uvádí jednotlivé obecní rozpočty, schválené obecním zastupitelstvem města pro jednotlivá období.

²⁹ VÁCLAVEK, Matouš: *Dějiny města Vsetína a okresu Vsackého*. Vsetín 1881; VÁCLAVEK, Matouš: *Dějiny města Vsetína*. Vsetín 1901; VÁCLAVEK, Matouš: *Vsatský okres*. Brno 1909.

³⁰ PAVLÍK, Richard, c. d., *Kronika*.

³¹ PAVLÍK, Richard, c. d., *Pamětní*.

3. LEGISLATIVNÍ RÁMEC OBECNÍ SAMOSPRÁVY

3.1. Vývoj obecní samosprávy

Celý právní řád a správní systém převzala předmnichovská Československá republika po vzoru Rakouska tzv. recepčním zákonem – první právní normou, kterou přijal Národní výbor již 28. října 1918, a která byla později publikována pod č. 11/1918 Sb. Měšťanstvo se snažilo zachovat za každou cenu právní kontinuitu: v recepčním zákoně se stručně, ale zřetelně říkalo, že „*veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají prozatím v platnosti*“ a „*všechny úřady samosprávné, státní a župní, ústavy státní, zemské, okresní, župní a obecní jsou podřízeny Národnímu výboru a prozatím úřadují a jednají podle dosud platných zákonů a nařízení*“.³² K přijetí recepčního zákona došlo z důvodu zamezení bezprávního stavu, neboť samostatná Československá republika v době jejího ustanovení ještě neměla vytvořen právní řád ani právní systém. Stejně jako státní správa byla i samospráva převzata v roce 1918 recepčním zákonem. Na nejnižší (obecní) úrovni došlo sice k demokratizaci, a to přijetím nového volebního řádu z roku 1919, jinak byla ovšem pravomoc na všech stupních samosprávy postupem času oklešťována, až v roce 1927 přešla téměř veškerá kontrola na bedra státních orgánů.³³

Po vzniku Československé republiky se stala neudržitelnou zejména stávající úprava voleb do obecních orgánů, proto byl záhy přijat nový volební zákon, schválený již na konci ledna 1919 a zajišťující všeobecné rovné a tajné volební právo. Ten v § 1 říká, že „*právo volit do obecního zastupitelstva přísluší všem občanům Československé republiky bez rozdílu pohlaví, kteří překročili 21. rok věku, bydlí v obci volby alespoň tři měsíce, počínajíc zpět ode dne vyložení voličských seznamů, a kteří nejsou tímto zákonem výslovně vyloučeni z práva voliti. Doba strávená ve vojenské službě, při válečných úkonech nebo v zajetí nepřetrhuje bydlení. [...]*“³⁴ Právo volit získaly rovněž ženy, které již k volbě nepotřebovaly zástupce.³⁵ Proces oklešťování práv územní samosprávy, který zasahoval do všech jejích stupňů, probíhal v období první i druhé republiky. Znamenal faktické postátnění vyšších samosprávných svazů,

³² DOBEŠ, Jan – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan: *Dějiny správy v českých zemích. Od počátku státu po současnost*. Praha 2007, s. 331.

³³ VLČEK, Eduard: *Organizace veřejné správy*. In: MAREK, Pavel a kol.: *Historický vývoj právní úpravy správního řízení a dalších postupů ve veřejné správě (1918–2005)*. Olomouc 2007, s. 61.

³⁴ Zákon č. 75/1919 Sb. z. a n. ze dne 31. ledna 1919. O právu volebním a volitelnosti. [online]. [cit. 2019-02-21]. Dostupné z: <www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzge4v6nzvfuya>.

³⁵ ČOPÍK, Jan, c. d., s. 73.

podstatným způsobem však omezoval i pravomoc obcí.³⁶ Česká společnost si po vzniku samostatného státu uvědomovala nebezpečí, které jí mohlo hrozit z německé strany při zachování dosavadního systému dvojkolejnosti veřejné správy, tedy státní správy na jedné a územní samosprávy na druhé straně. Proto se vcelku ochotně smiřovala s odbouráváním samosprávy a s jejím srůstáním se státní správou.

Ačkoliv došlo po první světové válce také k novelizaci dosavadního obecního zřízení, nejednalo se o schválení zákona nového, nýbrž pouze o úpravu normy předlitavské.³⁷ Nový volební řád byl přijat počátkem února 1919.³⁸ Proti obecnímu zřízení platnému za monarchie došlo v Českých zemích začátkem dvacátých let jen k dílčím úpravám, zejména co se týče pojmosloví.³⁹ Zákon ze dne 7. února 1919, kterým se změnila a doplnila některá ustanovení dosavadních obecních zřízení a městských statutů v Československé republice ve všeobecných ustanovení říkal, že „*obecní sbor, nazývaný dosud obecním představenstvem, zove se obecní (městskou) radou. Obecní sbor, nazývaný dosud obecním výborem (sborem obecních starších aj.) zove se obecním (městským) zastupitelstvem. [...]*“⁴⁰ Novela obecního zřízení reagovala především na změnu politické situace, rušila císařské sankce, ustanovení o zemských sněmech, a zejména pak virilní hlasy v obecních zastupitelstvech. Dále došlo k předepsání diet pro členy obecních orgánů, aby se umožnilo i nemajetným zastávat funkce v obecní samosprávě.⁴¹ Změnou obecních pořádků a volebního zákona padly prakticky veškeré výhody plynoucí z výše placených daní a majetku. Po roce 1918 se také poněkud zvýšila možnost odměňovat představitele samospráv.

³⁶ DOBEŠ, Jan – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan, c. d., s. 376.

³⁷ Původní Předlitavské normy byly legislativně upraveny tzv. Prozatímním obecním zákonem o zřízení místních, okresních a krajských obcí, vydaným dne 17. března 1849. Po pádu neoabsolutismu došlo roku 1862 k jejich právní úpravě, která však zůstala poplatná Prozatímnímu obecnímu zákonu o zřízení místních, okresních a krajských obcí. Na říšský zákon z roku 1862 pak navazovaly jednotlivé zemské zákony, roku 1863 pro Slezsko a roku 1864 také pro Čechy a Moravu.

³⁸ KOCOUREK, Ludomír: *Správa v českých zemích a v Československu v letech 1848–2005. Historický přehled.* Praha 2007, s. 38.

³⁹ MAIER, Karel, c. d., s. 78.

⁴⁰ Zákon č. 76/1919 Sb. z. a n. ze dne 7. února 1919. Novela volebního zákona. [online]. [cit. 2019-02-21]. Dostupné z: <www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzge4v6nzwfuya>.

⁴¹ SCHELLE, Karel, c. d. *Dějiny*, s. 207.

Obecními orgány se místo výboru a představenstva staly zastupitelstvo a rada. Zastupitelstvo bylo voleno občany a rada zastupiteli z jejich řad.⁴² Změna nastala v početním stavu zastupitelstev. Zatímco podle předlitavských norem se počet zastupitelů odvíjel od počtu voličů, došlo po roce 1918 k úpravě volebního zákona a počet členů zastupitelstva se začal odvíjet od počtu obyvatel obce (zastupitelů bylo devět až 60, virilisté v něm již neexistovali).⁴³ Rada se skládala celkem z třetiny zastupitelů, a to včetně starosty a jeho náměstka či náměstků. Počet členů rady měl činit třetinu členů zastupitelstva, proto byl stanoven nejnížší počet zastupitelů na devět, aby rada mohla mít opět nejnížší počet zákonem stanovených členů, a to tři. Fungovala totiž současně jako obecní trestní senát, který se skládal ze starosty a dvou radních a byl příslušný pro správní jurisdikci, náležející k působnosti obce.⁴⁴

Volební období obecního zastupitelstva bylo legislativně stanoveno na čtyři roky, od roku 1933 pak na šest let.⁴⁵ Na základě novely obecního zákona z roku 1933 museli být starostové potvrzováni zemskými úřady a v případě měst, v nichž sídlil okresní úřad, ministerstvem vnitra.⁴⁶ Jestliže příslušný státní orgán starostu nepotvrdil, nemohl se ani on ani jeho zástupci ujmout funkce a nemohli být voleni ani v následujících třech letech.⁴⁷ Až do první světové války vedl běžnou agendu sám starosta, po roce 1918 se stala usnášejícím sborem rada. Jen při naléhavých nebo nepředvídatelných případech mohl napříště konat starosta sám, avšak jeho postup vyžadoval schválení na nejbližší příští schůzi obecní rady nebo obecního zastupitelstva.⁴⁸ § 23 novely obecního zákona dále ustanovil, že je vláda zmocněna na přechodnou dobu (do konce roku 1919) slučovat nebo rozlučovat obce a měnit jejich hranice, stejně jako hranice okresní.⁴⁹ K tomuto kroku nepotřebovala vláda souhlas ani dotčených obcí, ani úřadů jakéhokoliv typu a obce, respektive jejich obyvatelé, měli pouze možnost k danému

⁴² ČOPÍK, Jan, c. d., s. 73.

⁴³ V obcích do 200 obyvatel mělo zastupitelstvo 9 členů, do 500 obyvatel 12, do 1000 obyvatel 15, do 1500 obyvatel 18, do 2000 obyvatel 24, do 5000 obyvatel 30, do 20000 obyvatel 36, do 50000 obyvatel 42, do 100000 obyvatel 48 a přes 100000 obyvatel 60 členů. ČOPÍK, Jan, c. d., s. 73; DOBEŠ, Jan – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan, c. d., s. 377.

⁴⁴ KOCOUREK, Ludomír, c. d., s. 38; VLČEK, Eduard, c. d., s. 70.

⁴⁵ CHARBUSKÝ, Miloš: *Veřejná správa – správa měst a obcí*. Pardubice 2007, s. 47.

⁴⁶ KOCOUREK, Ludomír, c. d., s. 47.

⁴⁷ DOBEŠ, Jan – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan, c. d., s. 377.

⁴⁸ ŠOUŠA, Jiří, c. d., s. 149.

⁴⁹ SCHELLE, Karel, c. d. *Vývoj*, s. 167-175; SCHELLE, Karel, c. d. *Dějiny*, s. 201.

záměru předložit připomínku.⁵⁰ Uvedené zmocnění bylo následně prodlužováno návaznou legislativou až do roku 1924 s tím, že se týkalo řízení zahájených do konce roku 1920. Z důvodu velkého zatížení vláda zmocnila usnesením z 30. července 1919 k přímému vyřizování této agendy ministerstvo vnitra.⁵¹ Například vsetínské obecní zastupitelstvo začalo v říjnu roku 1922 uvažovat o sloučení obcí Rokytnice a Jasenky se Vsetínem, a to podle výše uvedeného zákona o slučování obcí. Ke sloučení obcí Rokytnice a Jasenka se Vsetínem došlo na konci roku 1923.⁵²

Změny společenských a politických poměrů v období druhé Československé republiky se odrazily také v samosprávě, kdy došlo k úřednímu zastavení činnosti některých politických stran, přičemž na samosprávu v Českých zemích mělo dopad zejména rozpuštění KSČ na konci prosince 1938. Podle zákona tím pozbyli mandáty všichni zemští, okresní i obecní zastupitelé, zvolení na kandidátních listinách této strany. Samospráva na územích odstoupených Mnichovskou dohodou skončila bezprostředně po připojení k Německé říši.⁵³ Po novelizacích stávajícího volebního zákona a částečných úpravách voleb do obecních orgánů v letech 1919 a 1933 zůstal volební zákon nezměněn až do období tzv. Protektorátu Čechy a Morava. Žádná doba nesvobody nepřála samosprávě a výjimkou nebyl ani Protektorát Čechy a Morava, jehož existence byla mimo jiné charakteristická silným potlačováním samosprávných orgánů, obecních nevyjímaje. Prakticky ve všech obcích nad 3000 obyvatel byla rozpuštěna obecní zastupitelstva a jejich místo zaujali dosazení úředničtí vedoucí (vládní komisaři, správní komise). Protektorát Čechy a Morava a existence obecní samosprávy v něm však již není předmětem této práce.⁵⁴

3.2. Volby do obecních samospráv

V obecní samosprávě, kde se stále udržovala zásada, že do obecních záležitostí měli právo mluvit pouze ti, kteří přispívali na udržování obecního hospodářství a do jejíž orgánů se

⁵⁰ POPELKA, Petr, c. d., s. 90.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² Státní Okresní archiv Vsetín (dále jen SOkA Vsetín), fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

⁵³ SCHELLE, Karel a kol. c. d. *Protektorát*, s. 28-29.

⁵⁴ ČOPÍK, Jan, c. d., s. 95.

volilo na základě majetkového censu⁵⁵, bylo především nutno řešit otázku volebních řádů.⁵⁶ V období meziválečného Československa probíhaly volby do obecních orgánů podle zásad všeobecného rovného, přímého a tajného volebního práva.⁵⁷ Podobně jako u ostatních volených orgánů, jakými byly například národní shromáždění nebo později okresní a zemská zastupitelstva, byl používán volební systém poměrného zastoupení. Obecní volby byly upraveny zákonem č. 75/1919 Sb. z. a n., který byl několikrát novelizován, volebním obvodem pak bylo vždy území celé obce.⁵⁸ Volebním právem disponovali všichni českoslovenští občané, kteří dosáhli 21 let věku, a kteří byli v obci zapsáni ve stálém voličském seznamu.⁵⁹ Do tohoto seznamu byli zapisováni všichni českoslovenští občané, kteří v den aktualizace seznamů (zpravidla k 15. červnu nebo k 15. prosinci každého roku) překročili 21. rok věku a k datu aktualizace seznamů bydleli již alespoň tři měsíce v obci.⁶⁰ Ze seznamů pak byly vyloučeny nesvéprávné osoby, osoby, na jejichž majetek byl vyhlášen konkurz či vyrovnávací řízení, odsouzení za některé trestné činy a uvěznění.⁶¹ Účastnit se voleb a přijmout funkci bylo na základě novelizace volebního zákona povinné, důvodem k neúčasti byl pouze věk nad 70 let, nemoc či neodkladné úřední nebo pracovní povinnosti.⁶² Volební právo právnických osob zaniklo.⁶³

Pasivní volební právo náleželo každému, kdo mohl volit a dosáhl alespoň 26 let věku, v den volby musel pak minimálně jeden rok bydlet v obci a nesměl být zákonem vyloučen z

⁵⁵ Před první světovou válkou se výběr reprezentantů obecních samospráv řídil principem censu (tj. daňové poplatnosti) a voličských sborů (kurií) a vtiskl tak komunální politice honorační charakter. Tento fakt se pak dostával stále více do rozporu s reálnými sociálními i národnostními trendy a způsoboval nemalé společenské napětí. POPELKA, Petr, c. d., s. 88.

⁵⁶ DOBEŠ, Jan – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan, c. d., s. 376.

⁵⁷ KOCOUREK, Ludomír, c. d., s. 39.

⁵⁸ FLÖGEL, Jaroslav: *Obecní zřízení*. Praha 1923, s. 24.

⁵⁹ DOBEŠ, Jan – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan, c. d., s. 376.

⁶⁰ ČOPÍK, Jan, c. d., s. 78.

⁶¹ Zákonem č. 56/1927 Sb. z. a n. byli z volebního práva, a tudíž také z volebních seznamů, vyloučeni lidé v činné vojenské službě a aktivní četníci. Tamtéž.

⁶² Nedostavení se k volbám bez udání důvody mohlo být příslušnými okresními úřady pokutováno až částkou 500 Kč. Při neuhrzení pokutové částky hrozilo odnětí svobody až na jeden měsíc. Tamtéž.

⁶³ DOBEŠ, Jan – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan, c. d., s. 376.

volitelnosti.⁶⁴ O členství v zastupitelstvu bylo nutné se ucházet, a to pomocí kandidátní listiny některé z volebních skupin, přičemž se nemuselo nutně jednat o politickou stranu. U kandidátní listiny pak bylo zapotřebí, aby byla podepsána určitým počtem voličů v obci, který nemusel být nijak markantní.⁶⁵

Nové obecní zastupitelstvo mohlo být po novelizaci volebního zákona až do roku 1933 ustanoveno třemi způsoby. Prvním způsobem byla klasická volba podle principu poměrného zastoupení. Do roku 1933 byly v rámci poměrného volebního systému využívány přísně vázané volební listiny, poté novela volebního zákona umožnila voličům také udělení jednoho preferenčního hlasu, první kandidát na listině na něm však musel zůstat. Pro výpočet rozdělení mandátů se užívala tzv. Hagenbach–Bischoffova volební formule. Nejdříve bylo vypočteno tzv. volební číslo (kvóta), kdy komise sečetla všechny odevzdané hlasy volebním skupinám a podělila je počtem mandátů, jež měly obsadit. Výsledné číslo, zvětšené o jednu, bylo pak číslem volebním, přičemž se mělo jednat o celé číslo nejbližší výsledku dělení, zaokrouhlovalo se nahoru. Volebním číslem se následně dělil počet hlasů, odevzdaných pro každou kandidátní listinu a volební skupina získala tolik mandátů, kolikrát bylo volební číslo obsaženo v počtu jí získaných hlasů. Pokud nebyly v prvním skrutiniu rozděleny všechny mandáty, připadly stranám podle pořadí velikostí zbytků při dělení. V případě, že dělením bylo obsazeno o jeden mandát více, odečetl se skupině s nejmenším zbytkem dělení. Nárok na mandát měla pouze kandidátní listina, která získala alespoň tolik hlasů, kolik činilo volební číslo (§ 45–47 zákona č. 75/1919 Sb. z. a n.).⁶⁶

Aby strany předešly případnému propadnutí hlasů, mohli zmocněnci volebních skupin nejpozději osm dní před volbami předložit u obecního úřadu společné prohlášení, že listiny navzájem sdružují. Při prvním rozdělování mandátů se poté ke sdruženým listinám přihlíželo, jako by tvořily jedinou kandidátní listinu. Ve druhém kroku následovalo vnitřní přerozdělování mandátů jednotlivým sdruženým stranám. Volební komise opět postupovala podle zásad Hagenbach–Bischoffovy formule. Poměrný volební systém, stimulující větší počet politických stran a nepolitických skupin i v relativně malých obcích, vytvářel v meziválečném období

⁶⁴ Vyloučení byli např. obecní zaměstnanci v obcích nad 5000 obyvatel či úředníci správních úřadů, kterým přináležela nad obcí přímá dohlédací moc. Členy obecní rady nebo též obecní komise nemohli být ani manželé, sourozenci a další blízcí příbuzní. ČOPÍK, Jan, c. d., s. 78.

⁶⁵ Např. u obcí do 1000 obyvatel stačily podpisy deseti voličů, přičemž mezi podepsanými mohli být i sami kandidáti. Tamtéž, s. 79.

⁶⁶ Tamtéž, s. 80.

předpoklady pro různé koalice, přičemž se všeobecně hovořilo o koalicích předvolebních či povolebních. Předvolební spolupráce mohla vyústit ve společnou kandidátní listinu, na které figurovali zástupci dvou či více politických stran.⁶⁷ Další formou předvolební spolupráce bylo sdružování kandidátních listin. Oznámení o tom, že dvě a více volebních uskupení sdružují své kandidátní listiny, podávali zástupci těchto uskupení, a to před hlasováním voličů. Ačkoli hlasování voličů probíhalo pro každou kandidátní listinu zvlášť, v prvním kroku volební komise počítala počet mandátů sdružené listiny, jako kdyby šlo o jednu kandidátku. Ve druhém kroku postupovala volební komise podle poměrného principu, na jehož základě rozdělila mandáty jednotlivým sdruženým stranám. Výsledkem byl pak počet mandátů připadajících na každou jednu ze sdružených stran. Povolební koalice byly limitovány tím, že místa v radě byla podle tehdejšího volebního zákona obsazována podle principu poměrného zastoupení, tudíž byly v radě obce zastoupeny prakticky všechny politické subjekty.

Druhým způsobem bylo využití volby podle zásad relativní většiny. Většinové volby byly uplatňovány v obcích do 700 obyvatel a k jejich zrušení došlo novelou volebního zákona roku 1933. Většinový systém byl postaven na principu „*vítěz bere vše*“, do zastupitelstva se tedy dostali pouze kandidáti na vítězné listině, což uváděl § 49 zákona č. 75/1919 Sb. z. a n., který doslovně říkal, že „*koná-li se volba podle zásady relativní většiny, jsou zvoleni kandidáti oné volební skupiny, která obdržela největší počet hlasů.*“⁶⁸ Třetím způsobem bylo ustanovení nového zastupitelstva bez volby, a to v případě, že bylo navrženo pouze tolik kandidátů, kolik bylo členů zastupitelstva.⁶⁹ Zejména pak v době válečného ohrožení Československé republiky byla snaha o dohodu zřejmá ve velkém počtu obcí.

Důležitými osobami v zastupitelstvu byli náhradníci, jelikož náhradníci z příslušné kandidátní listiny zastupovali řádné členy v případě, že se nemohli jednání zastupitelstva účastnit. Pokud některý z řádných členů opustil z jakýchkoli důvodů mandát v obecním zastupitelstvu natrvalo, stal se náhradník řádným členem zastupitelstva, přičemž nastoupil

⁶⁷ Mohlo dojít také k situaci, kdy společná listina obsahovala všechny místní politické subjekty a volby odpadly. Nové zastupitelstvo bylo tedy ustanoveno bez hlasování voličů. Tamtéž.

⁶⁸ Zákon č. 75/1919 Sb. z. a n. ze dne 31. ledna 1919. O právu volebním a volitelnosti. [online]. [cit. 2019-02-21]. Dostupné z: <www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzge4v6nznvfuya>.

⁶⁹ ČOPÍK, Jan, c. d., s. 79-80; KOUDELKA, Zdeněk: *Obecní samospráva: Zákon o obcích v komentovaném znění*. Brno 2006.

podle pořadí, ve kterém byl uveden na kandidátní listině.⁷⁰ Na pořadí náhradníků nemělo vliv ani případné preferenční hlasování pro jednotlivé kandidáty v rámci kandidátních listin. Na každou volební skupinu pak připadlo tolik náhradníků, kolik činila jedna polovina členů zastupitelstva příslušné skupiny. Pokud měla některá skupina náhradníků méně (tento stav mohl nastat z důvodu malého počtu osob na kandidátní listině nebo v průběhu volebního období po odstoupení části zastupitelů či náhradníků), volili nové náhradníky členové zastupitelstva příslušné volební skupiny. Jestliže došlo k situaci, že za některou volební skupinu byl ve volbách zvolen pouze jeden zastupitel, jmenoval náhradníka sám formou písemného prohlášení.⁷¹

Po navolení obecního zastupitelstva došlo z jeho řad k volbě starosty a dalších členů městské rady, přičemž i při této volbě se dodržovala zásada poměrného zastoupení.⁷² Každá volební skupina měla nárok na takový počet členů rady, který odpovídal jejímu zastoupení v zastupitelstvu. Na funkci prvního náměstka starosty měla nárok ta politická skupina, která byla v obecním zastupitelstvu zastoupena minimálně jednou třetinou svých členů. Volba prvního náměstka pak v rámci tohoto politického uskupení probíhala nadpoloviční většinou. Stejným způsobem byl pak volen starosta, a to z řad všech zastupitelů. Volba starosty nemusela být státem potvrzena, zákon č. 122/1933 Sb. o změnách řádu voleb v obcích však stanovoval, že volbu starosty musí nadále schvalovat státní úřady. Konkrétně v něm bylo řečeno následující: „*Ustanovení § 63, odst. 1, 4 a 5 ve znění tohoto zákona platí obdobně i pro potvrzení volby starostů, právoplatně zvolených přede dnem účinnosti tohoto zákona s tím rozdílem, že nepotvrzením volby uprázdní se jen místo starosty a provede se volba doplňovací podle § 66, odst. 2. Dokud nebude potvrzení volby právoplatně odepráno, podrží dosavadní starosta svůj úřad. Nebude-li volba jeho s konečnou platností potvrzena, pozbývají náměstkové starosty těchto funkcí, zůstávají však dále členy obecní rady. Dohlédací úřad určí, který člen obecní rady bude vykonávat prozatím funkci starosty obce [...].*“⁷³

⁷⁰ Tamtéž, s. 82.

⁷¹ Tamtéž.

⁷² HORÁKOVÁ, Monika: *Organizace veřejné správy*. In: MAREK, Pavel a kol., c. d., s. 225.

⁷³ Zákon č. 122/1933 Sb. z. a n. ze dne 12. července 1933. O změnách řádu volení v obcích. [online]. [cit. 2019-02-21]. Dostupné z: <www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgmzv6mjsgiwta#>.

U obcí, které byly sídlem okresního úřadu, potvrzovalo volbu starosty od této doby ministerstvo vnitra, u ostatních obcí zemský úřad.⁷⁴ Hlavní důvody, proč vláda přišla s tímto návrhem, spočívaly jednak v obavě ze ztráty hlasů stran vládní koalice v nadcházejících volbách, jednak ve snaze podřídit obecní korporace co největší státní kontrole. Funkce starosty se stávala stále více součástí státního aparátu v důsledku zvýrazňování tzv. přenesené působnosti obcí, jejíž výkon náležel především starostům. V tomto směru tedy starostové nevystupovali jako volení představitelé obecní samosprávy, ale jako výkonné orgány státní správy.⁷⁵ Nárok na úřad druhého náměstka⁷⁶ starosty měla menšina, jejíž početní zastoupení v zastupitelstvu činilo minimálně jednu čtvrtinu. Jednotlivé volební skupiny se mohly do zmíněných třetin a čtvrtin sdružovat, pokud tak neučinily a žádná skupina neuplatnila výše uvedené nároky, byl náměstek volen nadpoloviční většinou všemi zastupiteli. Volební skupiny (strany) se mohly sdružovat pro volbu starosty, náměstků i radních.

Jestliže zemský úřad v mimořádném případě rozpustil obecní zastupitelstvo, bylo povinností příslušného okresního úřadu jmenovat místo něj pro správu obce přechodný orgán, a to buď správní komisi (kolegiální orgán) nebo vládního komisaře (monokratický orgán), jakožto mimořádné orgány obce.⁷⁷ Ustanoveny mohly být také oba orgány zároveň, přičemž v takovém případě se správní komise stala pouze poradním orgánem vládního komisaře, který vedl správu obecních záležitostí.⁷⁸ Tento mimořádný orgán vedl správu obce až do dosazení nového obecního zastupitelstva. Pravomoc mimořádného orgánu se však omezovala jen na běžné záležitosti, případně na řešení neodkladných problémů.⁷⁹ Na rozdíl od dřívějšího obecního zřízení zákon nyní neuváděl lhůty, do nichž musí být po rozpuštění obecního zastupitelstva zvoleno zastupitelstvo nové.⁸⁰ Tato situace nastala ve Vsetíně 23. dubna 1930, kdy došlo ze strany Okresního úřadu Vsetín k rozpuštění vsetínského obecního zastupitelstva a ustanovení monokratického orgánu pro správu města v podobě vládního komisaře JUDr. Josefa Reisse, který se své funkce ujal 25. dubna 1930. Nedemokratický způsob vedení města pak pokračoval až do vypsaní nových komunálních voleb ve městě, které byly vypsané na 31.

⁷⁴ DOBEŠ, Jan – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan, c. d., s. 377.

⁷⁵ SCHELLE, Karel, c. d. *Dějiny*, s. 387-388; SVOBODA, Karel: *Územní samospráva a státní správa*. Praha 2000.

⁷⁶ Dva náměstci byli voleni v případě, že obecní zastupitelstvo mělo alespoň 24 členů. Tamtéž.

⁷⁷ DOBEŠ, Jan – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan, c. d., s. 378.

⁷⁸ SCHELLE, Karel, c. d. *Dějiny*, s. 206.

⁷⁹ KOCOUREK, Ludomír, c. d., s. 39.

⁸⁰ DOBEŠ, Jan – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan, c. d., s. 378.

května 1931. Od 1. dubna 1931 až do vypsaní nových voleb bylo město spravováno kolegiálním orgánem v podobě správní komise v čele s Dr. Janem Tolarem. O této problematice bude podrobněji pojednáno níže.

3.3. Hospodaření měst a právní úprava komunálního majetku

Hospodářství nejnižších jednotek místní samosprávy bylo s některými výjimkami až do roku 1918 upraveno zásadně předpisy obecního zřízení, přijatého roku 1863 pro Slezsko a roku 1864 pro Čechy a Moravu.⁸¹ Součástí platného československého právního řádu se na základě článku II. zákona o zřízení čs. státu č. 11/1918 Sb. z. a n. ze dne 28. října 1918 („*Veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají prozatím v platnosti.*“⁸²) staly jak říšský rámcový obecní zákon č. 4/1862 ř. z., tak i obecní zřízení teritoriálně závazná na území jednotlivých dřívějších zemí, jež tvořily součást Československé republiky – tzn. Čech, Moravy a Slezska. K vydání nových základních právních předpisů pro sféru komunálního majetku nedošlo.⁸³

Československý stát se téměř okamžitě po převzetí moci začal velmi intenzivně angažovat jako investor rozvoje měst.⁸⁴ V období meziválečného Československa na tom však byla finanční situace obcí daleko hůře než v období monarchie. Měštům, jejichž hospodářství zdevastovala první světová válka a jež byla nově zatěžována řadou výdajů v sociální sféře – zejména v oblasti bydlení, stát částečně pomáhal přiděly majetků získaných z pozemkové reformy (tzv. zbytkových velkostatků) a tím, že od měst přebíral některá dosud městská zařízení, zejména školy⁸⁵, do své režie, popřípadě jiná zařízení přecházela do správy a režie okresů (nemocnice).⁸⁶ Největší část obecních příjmů stále pocházela jak z výnosů jejich

⁸¹ ŠOUŠA, Jiří, c. d., s. 93.

⁸² Zákon č. 11/1918 Sb. z. a n. ze dne 28. října 1918. O zřízení samostatného státu československého. [online]. [cit. 2019-02-21]. Dostupné z: <www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzge4f6mjrfuya>.

⁸³ ŠOUŠA, Jiří, c. d., s. 102.

⁸⁴ Investiční činnost státu ve městech se v prvním poválečném desetiletí zaměřovala především na výstavbu správních úředních budov, škol, nemocnic a bytů pro státní úředníky a zaměstnance. MAIER, Karel, c. d., s. 75.

⁸⁵ V případě úloh obcí se jednalo zejména o již zmíněné postátnění, jež spočívalo v tom, že stát převzal financování provozu škol včetně platů učitelů a zaměstnanců. Také převažujícím investorem výstavby nových škol se na rozdíl od praxe za monarchie stal především přímo stát. Tamtéž, s. 73.

⁸⁶ Veřejná zdravotní služba přešla za první republiky zákonem číslo 332/1920 Sb. z. a n. na stát. Města v důsledku toho zrušila svoje městské fyzikáty. Tamtéž, s. 71.

majetku, tzv. obecního jmění, tak zejména z přírážek ke státním daním.⁸⁷ Špatnou finanční situaci obcí se snažil řešit zejména stát, a to snahou o přenesení části samostatné působnosti obcí na vyšší úroveň samosprávy či státní správy, snahou o posílení obecních příjmů⁸⁸, a konečně snahou o větší regulaci hospodaření místních samospráv. Část samostatné působnosti municipalit byla přenesena na jiné orgány po novelizaci obecního zřízení. Jednalo se například o záležitosti zdravotní a mravnostní policie. Zásahy státu do samostatné působnosti obcí se týkaly hlavně ztížení nakládání obcí s majetkem⁸⁹ a určování nepřekročitelných sazeb obecních přírážek ke státním daním (absolutní výše přírážek však s postupem let neustále rostly). Novelu č. 76/1919 Sb. z. a n. lze označit za jediný skutečně obecný předpis upravující projednávanou problematiku a významněji zakotvující zásady pro obecní majetek, který byl za celou dobu trvání první Československé republiky přijat.⁹⁰

Rozpočet samosprávných obcí⁹¹ upravoval zákon ze dne 12. srpna 1921, „*kterým se přikazuje samosprávným svazkům výnos některých státních daní a mění se v Čechách, na Moravě a ve Slezsku sazba domovní daně třídní*“⁹², později novelizovaný zákonem ze dne 15. června 1927 o nové úpravě finančního hospodářství svazků územní samosprávy.⁹³ Podle těchto předpisů rozpočet sestavoval starosta, projednávala rada a finanční komise a schvalovalo zastupitelstvo. Před schválením musel být návrh rozpočtu veřejně vyložen a připouštělo se proti němu odvolání. Rozpočet byl i nadále členěn na část řádnou a mimořádnou. Řádný rozpočet obsahoval příjmy, jež představovaly pravidelně se opakující výtěžky obecního jmění, ústavů a fondů obecních a obcí spravovaných, čisté výtěžky obecních výdělečných podniků, příspěvky,

⁸⁷ ČOPÍK, Jan, c. d., s. 74.

⁸⁸ Od roku 1921 získávají obce podíl na výnosu některých státních daní, například dani z nemovitosti nebo dani z obrátu. Tamtéž.

⁸⁹ Mohlo se jednat například o nutný souhlas bezprostředního dohlédacího úřadu před prodejem nemovitého majetku obce. Tamtéž.

⁹⁰ ŠOUŠA, Jiří, c. d., s. 103.

⁹¹ Podle § 4 zákona č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů se rozpočtem rozumí „*rozpočet územního samosprávného celku nebo svazku obcí, který je finančním plánem, jímž se řídí financování činnosti územního samosprávného celku nebo svazku obcí.*“ Rozpočtový rok je shodný s rokem kalendářním. VÍTKOVÁ, Petra: *Praktická příručka v oblasti rozpočtového hospodaření územních samosprávných celků*. Ostrava 2018, s. 49.

⁹² Zákon č. 334/ 1921 Sb. z. a n. ze dne 12. srpna 1921. Výnos státních daní. [online]. [cit. 2019-02-21]. Dostupné z: <www.noveaspi.cz/products/lawText/1/2615/1/2>.

⁹³ Zákon č. 77/ 1927 Sb. z. a n. ze dne 15. června 1927. Druhá finanční novela. [online]. [cit. 2019-02-21]. Dostupné z: <www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgi3v6nzx>.

výnosy poplatků a dávek, státní přiděly a jiné pravidelně se opakující příjmy. Výdaje pak zahrnovaly zachování obecního jmění, služební požitky personálu, plnění zákonných úkolů obce, úrok a úmor dluhů.⁹⁴ Mimořádný rozpočet se rovněž skládal z příjmů a z výdajů obce. Příjmy mimořádného rozpočtu se skládaly z mimořádných příjmů obecního jmění, výnosů z půjček, výnosů z mimořádných poplatků, příspěvků a dávek a z jiných mimořádných příjmů.⁹⁵ Výdaje mimořádného rozpočtu měly sloužit zejména k nabytí nového obecního majetku – investice do nové výstavby nebo koupě. Obecně pak platilo, že z mimořádných příjmů nebylo přípustné hradit řádné výdaje.⁹⁶

Na základě § 14 – § 16 zákona č. 76/1919 Sb. z. a n. byla v novele obecního zřízení z února 1919 zavedena také povinnost zřídit ve všech obcích finanční a letopiseckou komisi (vedení obecní kroniky).⁹⁷ Letopisecká komise při obecním zastupitelstvu ve Vsetíně byla ustanovena dne 24. února 1922, jejími členy byli ustanoveni školní inspektor Ludvík Gabriel a odborní učitelé František Brodský a Bohdan Lehký.⁹⁸ Ustanovení finanční komise bylo namířeno zejména proti obcím se socialistickou většinou, kde by mohly obecní orgány hospodařit s obecními prostředky způsobem, který by nebyl pro měšťanstvo přijatelný.⁹⁹ Ostatní komise si podle svých potřeb zřizovaly samy obce. Hlavním úkolem finanční komise se stala kontrola veškerého obecního hospodářství, přičemž při pochybách mohla podat k dozorovému orgánu stížnost na veškerá rozhodnutí daného obecního zastupitelstva finanční povahy, přičemž stížnost pak měla odkladný účinek.¹⁰⁰ Odkladným účinkem je myšleno, že do projednání stížnosti nesmělo být usnesení voleného orgánu provedeno.¹⁰¹ Členové finanční komise nemuseli mít bydliště v obci, byli z poloviny voleni členy obecního zastupitelstva a z poloviny její členy jmenovala okresní správní komise, od roku 1928 okresní úřad.¹⁰² Mezi

⁹⁴ MAIER, Karel, c. d., s. 79.

⁹⁵ ŠOUŠA, Jiří, c. d., s. 145.

⁹⁶ Tím se zákon snažil zabránit výprodeji obecního majetku a vypisování mimořádných poplatků a dávek na pokrytí běžných výdajů obce. MAIER, Karel, c. d., s. 79.

⁹⁷ ČOPÍK, Jan, c. d., s. 74.

⁹⁸ PAVLÍK, Richard, c. d., *Kronika*, s. 398.

⁹⁹ DOBEŠ, Jan – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan, c. d., s. 377.

¹⁰⁰ ŠOUŠA, Jiří, c. d., s. 149.

¹⁰¹ VLČEK, Eduard, c. d., s. 70.

¹⁰² KOCOUREK, Ludomír, c. d., s. 39.

zástupci obecního zastupitelstva bylo pravidlem poměrné zastoupení politických stran či volebních skupin podle výsledků voleb.¹⁰³

Měštům se za aktivní pomoci státu během dvacátých let podařilo odstranit investiční dluh z války, doplnit a zmodernizovat svoji technickou infrastrukturu a výrazně rozšířit poskytované sociální služby.¹⁰⁴ Stát zprvu ponechával obcím dost volnou ruku v tom, jak si opatřovat zdroje pro financování takto rozšířeného spektra činností.¹⁰⁵ Expanzi municipálního hospodaření pro většinu měst koncem dvacátých let ukončila krize vyvolaná eskalací zadlužení, přesahující možnosti dlouhodobé ekonomické udržitelnosti. Dříve než se pomocí úsporných opatření podařilo alespoň snížit zadlužení, propukla velká hospodářská krize třicátých let, která proces ozdravování městského hospodaření téměř zastavila.¹⁰⁶ Proti usnesení obecního zastupitelstva o obecním majetku rozhodovalo okresní zastupitelstvo, později okresní úřad dle § 97 obecního zřízení. Okresní úřad měl dle § 102 obecního zřízení právo zastavit či pozastavit usnesení obecního zastupitelstva nebo městské rady a další obecní akty.¹⁰⁷

Legislativní úpravou hospodaření obcí se zabývaly zejména čtyři tzv. finanční novely z let 1921–1935, které regulovaly problematiku hospodaření obcí, a to nejen záležitosti financí, ale i otázky rozpočtu, účtování, rozhodujících orgánů, systému dozorování, zadluženosti obcí apod.¹⁰⁸ První finanční novela¹⁰⁹ a další zákony, které s ní souvisely, měly k dosažení neudržitelného vývoje obecních rozpočtů dospět cestou posilování obecních financí, a to umožněním výběru nových poplatků a samostatných dávek mimo přírážky. Byly rovněž zvýšeny státní přiděly obcím při současném posílení dozorčí moci státu.¹¹⁰ § 27 první finanční novely dovoloval obcím přinutit velké podniky k příspěvkům na vydání, která vznikla jejich provozem – tím, že velký počet jejich zaměstnanců bydlel v obci. Dále došlo k přesnému

¹⁰³ ČOPÍK, Jan, c. d., s. 82.

¹⁰⁴ Československý stát se stal investorem řady zařízení sociální a zdravotní péče. Tím nejen odlehčil finančně velmi zatíženým rozpočtům měst, ale také postupně odstraňoval dramatické regionální disparity ve vybavenosti těmito zařízeními. MAIER, Karel, c. d., s. 72.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 71.

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ ŠOUŠA, Jiří, c. d., s. 150.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 103.

¹⁰⁹ Zákon č. 329/1921 Sb. z. a n. ze dne 12. srpna 1921. První finanční novela. [online]. [cit. 2019-02-21]. Dostupné z: <www.noveaspi.cz/products/lawText/1/2610/1/2>.

¹¹⁰ ČOPÍK, Jan, c. d., s. 74.

formulování a sjednocení předpisů o vedení účetnictví obcí a obecních výdělečných podniků v Českých zemích a na Slovensku.¹¹¹ V období konjunktury 20. let 20. století se obcím podařilo obnovit i významně posílit svoji roli poskytovatele veřejných statků a služeb. Některé obce rozšířily své aktivity v oblasti výdělečného podnikání a nabyly dalšího nemovitého majetku. Obnova a expanze municipální ekonomiky však často probíhala na pozadí rostoucího schodku hospodaření a zadlužování.¹¹² Úpravy finančních novel měly především propojit státní správu a samosprávu a stabilizovat hospodaření samospráv, zejména měly regulovat stále rostoucí zadlužení obcí.¹¹³ Orientovat obce na opatřování příjmů především z obecních dávek se nepodařilo, protože zastupitelstva zvolená všeobecným hlasovacím právem se mnohdy stavěla proti tomu, aby byly obecní příjmy uhrazovány ze spotřeby obyvatelstva. Obcím proto nezbývalo než dále zvyšovat přírážky k přímým daním, když hospodaření vlastních obecních podniků vynášelo málo nebo bylo přímo pasivní vzhledem k nedostatečným investicím.¹¹⁴

Druhá finanční novela¹¹⁵ určovala maxima pro procentuální výši obecních, okresních a zemských přírážek. Se svolením okresu mohly obce vybírat 200 %, výjimečně až 300 % přírážky ke státem vybíraným daním. Novela stanovila, že přírážky lze vybírat k dani pozemkové, dříve zvané gruntovní, dále k dani domovní, všeobecné výdělkové a zvláštní dani výdělkové, k dani rentové, pokud byla vybírána přímo, k dani vyššího služného.¹¹⁶ Obecní rozpočty napříště podléhaly doзору úřadů, které dohlížely, aby byly využity všechny možnosti zpoplatnění, jež měla obec k dispozici, a aby byla do rozpočtu zahrnuta veškerá plnění.¹¹⁷ Na základě druhé finanční novely mohly dozorčí úřady zasahovat do rozpočtů obce a měnit jejich jednotlivé položky, zejména pak v situaci, kdy obecní příjmy nestačily na uhrazení všech výdajů obce. Aby nenastala situace, kdy byly obce předlužovány, byly k jejich oddlužení stanoveny tzv. vyrovnávací fondy. Obce, jejichž placené úroky a splátky dosáhly 150 % přírážkové základny, si již nadále nemohly vypůjčovat peníze.¹¹⁸ Finanční novely konce

¹¹¹ SCHELLE, Karel, c. d. *Dějiny*, s. 297.

¹¹² ČOPÍK, Jan, c. d., s. 74.

¹¹³ MAIER, Karel, c. d., s. 84.

¹¹⁴ SCHELLE, Karel, c. d. *Dějiny*, s. 298.

¹¹⁵ Zákon č. 77/1927 Sb. z. a n. ze dne 15. června 1927. Druhá finanční novela. [online]. [cit. 2019-02-21]. Dostupné z: <www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgi3v6nzx>.

¹¹⁶ ŠOUŠA, Jiří, c. d., s. 124.

¹¹⁷ MAIER, Karel, c. d., s. 84.

¹¹⁸ ŠOUŠA, Jiří, c. d., s. 133.

dvacátých let tak znamenaly výrazné omezení ekonomické suverenity obcí a de facto postavily jejich hospodaření pod kuratelů úřadů.¹¹⁹ Zákon z 15. června 1927 o úpravě finančního hospodaření obcí výrazně zkrátil příjmy města Vsetína. Městu byl odebrán příjem z daně obrátové a ze zrušené dávky z motorových vozidel, navíc obecní přírážky k přímým daním nesměly být od této doby vyšší než 200 %, čímž se příjem města pro rok 1928 snížil asi o 144160 Kč. O tuto částku bylo následně třeba snížit rozpočtové výdaje ve všech položkách, což bylo velmi nepopulární zejména pro vsetínskou veřejnost.¹²⁰

Obsahem třetí¹²¹ a čtvrté finanční novely¹²² bylo mimo jiné další zpřísnění maximální výše obecních přírážek.¹²³ Důvodem přijetí poslední finanční novely byl pokračující rozvrat obecního hospodářství. Stále více obcí hospodařilo s trvalým schodkem, aniž by schodek sledoval nějaký veřejně prospěšný či efektivnější ekonomický účel.¹²⁴ Vyrovňovací fondy byly v této době již vyčerpány a došlo k jejich nahrazení fondy přidělovými, současně byly také zvýšeny státní přiděly, čímž se zvýšila závislost velké části obcí nejen na vyšších svazcích územní samosprávy, ale hlavně na státu. Veškeré normy ohledně komunálních financí sledovaly v podstatě jediný účel. Jejich vydání bylo dáno naléhavou potřebou napomoci tomu, aby obce získaly odpovídající, respektive přiměřenější peněžní prostředky k novým činnostem, které po válce vykonávaly. Třicátá léta lze považovat v ekonomické oblasti za předzvěst ztráty autonomie obecních samospráv, k níž došlo v právní oblasti po roce 1938. Po krizovém období třicátých let narůstal vliv výkonných orgánů státu na ekonomiku na úkor autonomního rozhodování samospráv. Města se v tomto období stala zcela ekonomicky závislá na pomoci státu, popřípadě zemských rozpočtů. Válečné přípravy se v hospodaření měst projevíly soustředěním investic na výstavbu a přestavbu vojenských objektů a areálů a na další strategické stavby.¹²⁵

¹¹⁹ MAIER, Karel, c. d., s. 84.

¹²⁰ SOKA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

¹²¹ Zákon č. 169/1930 Sb. z. a n. ze dne 27. listopadu 1930. Třetí finanční novela. [online]. [cit. 2019-02-21]. Dostupné z: <www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgmjy6mjxgaxha4rrfuya>.

¹²² Zákon č. 69/1935 Sb. z. a n. ze dne 9. dubna 1935. Čtvrtá finanční novela. [online]. [cit. 2019-02-21]. Dostupné z: <www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgm2v6nrzfuya>.

¹²³ ČOPÍK, Jan, c. d., s. 75.

¹²⁴ ŠOUŠA, Jiří, c. d., s. 105.

¹²⁵ MAIER, Karel, c. d., s. 71-75.

4. STAROSTENSKÉ OBDOBÍ RUDOLFA ŠARMANA (1919–1923)

Stejně jako v ostatních českých a slovenských městech, byl i ve Vsetíně přijat vznik samostatného státu s obrovským nadšením. O tom mohlo svědčit například i to, že jak prezident Tomáš Garrigue Masaryk, tak prezident Edvard Beneš byli vsetínským obecním zastupitelstvem krátce po svém zvolení jmenováni čestnými občany města.¹²⁶ Již v prvních dnech po vyhlášení Československé republiky se v těchto městech začaly ustanovovat nové revoluční orgány samosprávy, a to národní výbory. Revoluční národní výbor pro okres Vsetín byl ustanoven již v prvních popřevratových dnech, jeho předsedou byl zvolen JUDr. Jan Kořínek.¹²⁷ Vsetínský okresní národní výbor neměl dlouhého trvání, rozpuštěn byl na základě vládního usnesení již počátkem prosince 1918 a jeho funkce byla převzata obecními úřady. Po rozpuštění národních výborů přešlo řízení událostí v okresech zcela na okresní hejtmanství, která však byla záhy přejmenována. Od léta 1919 až do roku 1928 se používalo pro první stolicí politické správy názvu okresní politická správa. Podle zákona o organizaci politické správy č. 125/1927 Sb. se začalo od 1. prosince 1928 používat názvu okresní úřad.¹²⁸ Jedním z hlavních úkolů veřejné správy ve Vsetíně bylo zajistit klidný přechod do nových politických poměrů – k tomu byla 29. října 1918 ustanovena tzv. Národní stráž, skládající se z dobrovolníků z řad Sokola, Dělnické tělocvičné jednoty, dělníků, vojáků a studentů.¹²⁹ Hlavním úkolem Národní stráže bylo dohlížet na pořádek ve městě, neboť po celý listopad se vraceli vojáci z front první světové války.¹³⁰ Dalším neméně důležitým úkolem veřejné správy se stalo zajištění zásobování obyvatelstva města, které bylo v důsledku válečných událostí ve velmi kritickém stavu.

Situace ve městě byla v prvních poválečných dnech velice napjatá. Lidé se museli vyrovnat s důsledky války, často přicházeli o své blízké i o své domovy. V důsledku špatného zásobování neměli co jíst a také zdravotní poměry ve městě byly na velmi nízké úrovni. Stejně jako v ostatních městech, docházelo také ve Vsetíně k častým nepokojům v továrnách, které vznikaly v souvislosti se špatnými životními poměry dělníků a jejich touhou tento stav změnit. O těchto událostech informoval vsetínský kronikář Richard Pavlík následovně: *„Dne 8. července 1918 zastavili dělníci ve vsetínských továrnách práci. Žádali zvýšení mzdy o 50–100*

¹²⁶ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

¹²⁷ PAVLÍK, Richard, c. d., *Kronika*, s. 398.

¹²⁸ NEKUDA, Vladimír a kol., c. d., s. 240-241.

¹²⁹ Tamtéž, s. 894.

¹³⁰ BALETKA, Ladislav, c. d., s. 120.

*% , drahotní příspěvek a zvláštní přiděl potravin. Kromě toho žádali prohlídku továrních skladišť, obchodů a domácností továrních úředníků a o rozdělení přebytečných zásob dělnictvu.*¹³¹ Ve Vsetíně proběhly nejradikálnější stávky tohoto období v Thonetově a Kohnově továrně.¹³² Tyto továrny se ve 20. letech 20. století staly hlavními reprezentanty vsetínského průmyslu, který se již nesoustředil na zpracování dřeva, jako v letech před první světovou válkou, nýbrž zejména na zpracování kovu.

V období těsně po skončení první světové války bylo město Vsetín, stejně jako i většina dalších moravských měst, po hospodářské stránce ve velmi špatném stavu. Komunální infrastruktura, vybudovaná v období monarchie, byla sice po skončení války ve většině případů zachována, byla však značně poškozena a v prvorepublikovém období si tak vyžádala řadu finančně a časově nákladných oprav a úprav. Ve městě panoval po skončení první světové války nedostatek potravin, základních životních potřeb, inflace a nedostatek peněz, ale také neustálý příliv obyvatel, kteří se vraceli do města z front první světové války nebo městem pouze procházeli a způsobovali při tom značné škody, zejména na obecním majetku.¹³³ Pozitivním jevem návratu vojáků z front první světové války bylo, že se mezi nimi nacházeli také lékaři, díky jejich návratu se pak částečně zlepšila zdravotní služba ve městě. Do vsetínské veřejné nemocnice se z vojny vrátil například primář Dr. Gregor, který se hned po návratu z války ujal primariátu a postaral se tak o zlepšení hospodaření ve vsetínské veřejné nemocnici, sekundář Dr. Tolar, okresní lékař Dr. Machala a lékaři Dr. Sova, Dr. Kalandra a Dr. Prager,¹³⁴ mimo jiné dlouholetí členové vsetínského obecního zastupitelstva ve sledovaném období.¹³⁵

V důsledku první světové války, vysoké míry nezaměstnanosti a nedostatku základních životních potřeb se neustále zvyšovalo procento lidí, kteří přišli o své blízké. Kvůli neustále se zvětšujícímu počtu sirotků ve městě se obecní zastupitelstvo města Vsetína dohodlo na zřízení městského sirotčince.¹³⁶ Husův sirotčinec v bývalém Strachově zahradnictví na Rybníkách byl slavnostně otevřen dne 1. ledna 1918, provoz v něm byl zahájen 25. října 1919 a správcem byl zvolen církevní rada Václav Opočenský.¹³⁷ Na jaře 1918 byl pak založen odbor Českého srdce

¹³¹ PAVLÍK, Richard, c. d. *Kronika*, s. 392.

¹³² BALETKA, Ladislav, c. d., s. 120.

¹³³ Tamtéž, s. 120-121.

¹³⁴ PAVLÍK, Richard, c. d. *Kronika*.

¹³⁵ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

¹³⁶ Tamtéž.

¹³⁷ Tamtéž, Protokolární knihy o schůzích městské rady, inv. č. 19-35.

pro péči o strádající děti, do kterého bylo například 30. května 1918 přijato přes 400 českých dětí z Vídně, aby se zde zotavily z válečné podvýživy.¹³⁸

V průběhu námi sledovaného období se ve Vsetíně konaly komunální volby celkem pětkrát, a to v letech 1919, 1923, 1927, 1931 a 1938, přičemž volby plánované na rok 1935 byly úředně zrušeny kvůli zhoršující se politické situaci. Volební období vsetínského obecního zastupitelstva, navoleného roku 1931, se tak prodloužilo až do roku 1938. Kvůli rezignaci vsetínského starosty Josefa Sousedíka v květnu roku 1933 se ve Vsetíně konaly roku 1934 ještě jedny volby, a to volby doplňovací, ve kterých byl ale volen pouze starosta, jeho dva náměstci a městská rada. Obecní zastupitelstvo zůstalo po těchto volbách v nezměněném složení. Volba obecního zastupitelstva se po celou dobu sledovaného období konala podle výše uvedeného principu poměrného zastoupení. Po navolení obecního zastupitelstva byl z jeho řad volen starosta, jeho dva náměstci a městská rada. I tyto volby pak probíhaly podle principu poměrného zastoupení.

Dne 15. června 1919 se ve Vsetíně konaly první obecní volby v samostatné republice, které se uskutečnily poprvé podle všeobecného tajného a rovného hlasovacího práva, a kromě mužů se jich poprvé zúčastnily i ženy, které dosud právní řád opomíjel.¹³⁹ Prvními politickými stranami, které do svých řad ve Vsetíně zařadily také ženy, byly strany národních socialistů a sociálních demokratů. Volilo se podle tzv. vázaných kandidátních listin jednotlivých politických stran. Ve Vsetíně kandidovalo šest politických stran, a to československá sociálně-demokratická strana dělnická, strana československých socialistů (bývalá strana národně-sociální¹⁴⁰), strana národně-demokratická (bývalá státoprávní demokracie¹⁴¹), strana živnostensko-obchodní středostavovská, československá strana lidová (bývalá strana křesťansko-sociální¹⁴²) a volební skupina veřejných zaměstnanců.¹⁴³

Na konferenci sociálních demokratů, konané v březnu roku 1919, skončilo rozštěpení strany na bývalé autonomisty a centralisty a sjednocená strana sociálních demokratů se díky svému programu stala nejsilnější stranou ve Vsetíně, kde již ve svých počátcích čítala asi 160

¹³⁸ Tamtéž, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

¹³⁹ BALETKA, Ladislav, c. d., s. 124.

¹⁴⁰ MAREK, Pavel a kol.: *Přehled politického stranictví na území Českých zemí a Československa v letech 1861–1998*. Olomouc 2000, s. 119-132.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 198-209.

¹⁴² Tamtéž, s. 151-160.

¹⁴³ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

členů. Do této doby byla nejsilnější politickou stranou ve městě strana lidová, což úzce souviselo s faktem, že většina obyvatel města Vsetína i celého vsetínského okresu se na konci 19. století hlásila ke katolickému vyznání. Na počátku 20. století se tato situace změnila v důsledku neustále se rozvíjející průmyslové výroby a neutichajícího přílivu průmyslového dělnictva do města, přičemž zejména jejich levicová uskupení začala splývat se stranou sociálně-demokratickou, která se díky tomu stala po komunálních volbách roku 1919 nejsilnější stranou města.¹⁴⁴ Na venkově si však i v tomto období zachovala silný vliv strana lidová a strana agrární. K volbám se roku 1919 dostavilo 3295 oprávněných voličů, kteří volili 36 členů vsetínského obecního zastupitelstva. Z celkového počtu 36 mandátů v obecním zastupitelstvu získali 17 sociální demokraté, sedm národní demokraté, šest strana lidová, čtyři strana živnostenská a dva národní socialisté. Veřejným zaměstnancům chyběl jediný hlas k dosažení mandátu a jejich hlasy připadly podle volebního řádu straně s největším zbytkem hlasů, tedy straně lidové, která tím získala šestý mandát.¹⁴⁵ Jména členů vsetínského obecního zastupitelstva, navoleného po jednotlivých komunálních volbách, jsou uvedena v příloze na konci práce.

Tabulka č. 1 – Výsledky komunálních voleb, konaných dne 15. června 1919.¹⁴⁶

STRANA	POČET HLASŮ	POČET MANDÁTŮ
Národní demokraté (ND)	593	7
Sociální demokraté (SD)	1516	17
Čs. strana lidová (L)	484	6
Strana živnostenská (Ž)	416	4
Čs. socialisté (S)	197	2
Veřejní zaměstnanci (VZ)	89	0

Dne 28. června 1919 byla provedena v obecním zastupitelstvu volba starosty, jeho dvou náměstků a městské rady. Volba starosty proběhla dle principu poměrného zastoupení a tuto volbu provedly všechny politické strany mimo stranu národně-demokratickou a živnostensko-obchodní středostavovskou. Z odevzdaných 25 hlasovacích lístků obdržel 24 hlasů Rudolf Šarman a jeden lístek byl prázdný. Starostou byl tedy zvolen sociální demokrat Rudolf Šarman

¹⁴⁴ PAVLÍK, Richard, c. d., *Kronika*.

¹⁴⁵ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

¹⁴⁶ Tamtéž.

(sklár). Volba prvního náměstka proběhla rovněž podle principu poměrného zastoupení a z odevzdaných 25 hlasovacích lístků obdržel 20 hlasů Václav Misárek, pět lístků zůstalo prázdných. Prvním náměstkem byl tedy zvolen odborný učitel Václav Misárek ze stejné strany jako starosta. O volbě druhého náměstka referoval nejstarší člen vsetínského obecního zastupitelstva Karel Bubela a prohlásil, že nárok na volbu druhého náměstka si vyhradily sdružené strany národně-demokratická a živnostensko-obchodní středostavovská. Druhým náměstkem byl na základě toho zvolen stavitel Rudolf Londin ze strany živnostensko-obchodní středostavovské, který obdržel z 11 odevzdaných lístků deset hlasů, jeden hlas pak obdržel Karel Bubela.¹⁴⁷ Na základě provedených voleb starosty a jeho dvou náměstků bylo určeno, kolik a která politická strana volí radních.

Sdružené strany sociálně-demokratická a socialistická volily čtyři radní, jelikož již měly starostu a prvního náměstka (všech členů 19), sdružené strany národně-demokratická a živnostensko-obchodní středostavovská volily tři radní, jelikož již měly druhého náměstka (všech členů 11), strana lidová volila dva radní (všech členů šest).¹⁴⁸ Strany sociálně-demokratická, sociální, národně-demokratická a živnostenská mezi sebou uzavřely kompromis o počtu svých zástupců, kteří byli voleni do jednotlivých odborů a komisí obecního zastupitelstva.¹⁴⁹

Vsetínskou veřejností otrásal po roce 1920 zejména ostrý politický zápas mezi sociálními demokraciemi a komunisty. Již v říjnu roku 1919 došlo v sociální demokracii k vytvoření marxistické levice, čímž byl započat boj mezi pravíci a levíci uvnitř této strany. Jeho výsledkem se stalo roku 1921 ustanovení československé komunistické strany. Roztržka mezi pravíci a levíci se projevila zejména v dělnickém hnutí a na 13. sjezdu sociálně demokratické strany v Praze se delegáti levice rozhodli převzít vedení strany. Okresní konference sociální demokracie ve Valašském Meziříčí 24. října 1920 tento krok odmítla, avšak okresní konference

¹⁴⁷ Tamtéž.

¹⁴⁸ Městskou radu tvořili: MUDr. Břetislav Kalandra (S), Viktor Bečka (SD), Julius Hoffer (SD), Hugo Erban (SD), Karel Bubela (NS), Josef Černocký (NS), Ludvík Gabriel (NS), Karel Goldefus (L) a Josef Pokorný (L). Tamtéž.

¹⁴⁹ Ustanoveno bylo 12 odborů. Předsedou stavebního odboru byl zvolen Rudolf Londin (SD), spořitelního Rudolf Šarman (SD), hospodářského Hugo Erban (SD), právně-policejního Václav Misárek (SD), chudinského Viktor Bečka (SD), vodovodního Julius Hoffer (SD), nemocenského MUDr. Břetislav Kalandra (S), zásobovacího Josef Černocký (ND), finančního Karel Bubela (ND), elektrárensko-mlýnského Ludvík Gabriel (ND), školského Ferdinand Charvát (L) a zdravotnického Josef Olšák (L). Tamtéž.

sociální demokracie ve Vsetíně 5. prosince 1920 se postavila za levici. Začaly se tak vytvářet tajné revoluční výbory, které připravovaly převzetí průmyslových závodů a převzetí moci po vzoru bolševiků v Rusku. V popředí radikální levice v sociálně-demokratické straně stáli hlavně mladí dělníci z Thonetovy továrny a z továrny Mundus (dříve Kohn). Sociálně-demokratická pravice se opírala převážně o dělníky ze sklárny a starší dělníky z nábytkových továren.¹⁵⁰ Koncem března 1921 svolala levice sociální demokracie okresní konferenci svých stoupenců, kteří se zde jednomyslně přihlásili k programu III. internacionály. Po ustavení KSČ v Praze v polovině května se i levice sociální demokracie ve Vsetíně přejmenovala na komunistickou stranu. Levicovému radikalismu ve Vsetíně pak nahrávala zejména vysoká nezaměstnanost a poválečná dražota základních životních potřeb.

Dvacet meziválečných let bylo nicméně další etapou dynamického rozvoje města. Vedle soukromých aktivit vynaložila značné prostředky a úsilí rovněž obec. Nově navolené obecní zastupitelstvo v čele se starostou Rudolfem Šarmanem muselo ze všeho nejdříve vyřešit technické nedostatky, vzniklé po první světové válce. Mezi typické municipální stavby patřily rekonstrukce elektrárny a nemocnice a další rozšiřování městského gravitačního vodovodu v Kychové (včetně pořízení další studny a vodojemu). Přesto, že o dalším rozšiřování komunální infrastruktury bylo jednáno již v tomto období, k realizaci těchto návrhů došlo až během dalších starostenských období. Jednalo se především o výstavbu městského chudobince, moderní městské kanalizace, výstavbu hospodářské školy, mistrovské školy strojnické, střední školy, živnostenské pokračovací školy atd.

Jedním z největších problémů po roce 1918 bylo nedostatečné osvětlení města. Dalším problémem byl nedostatek uhlí, díky čemuž docházelo již po roce 1918 k omezování provozu některých vsetínských průmyslových závodů, například úplně zastavena byla 15. února 1918 Reichova huť, jiné průmyslové závody pracovaly velmi omezeně, ve většině případů pouze 3–4 dny v týdnu.¹⁵¹ Jelikož v této době byly přiděly potravin velmi nízké a ceny potravin naopak velmi vysoké, rozrůstaly se ve většině měst hladové nepokoje, doprovázené četnými demonstracemi. Ve Vsetíně se jedna z větších demonstrací proti cenám a přidělům potravin rozrostla na počátku roku 1918, kdy vsetínské ženy demonstrovaly před budovou okresního hejtmanství (nová radnice) a domáhaly se zvýšení přidělu potravin.¹⁵² Stejně jako například

¹⁵⁰ Tamtéž.

¹⁵¹ BALETKA, Ladislav, c. d., s. 123.

¹⁵² PAVLÍK, Richard, c. d. *Kronika*.

v Prostějově dne 27. března 1918, skončila také demonstrace ve Vsetíně rozeznáním demonstrujících vojskem.

Elektrické osvětlení se na počátku sledovaného období nacházelo pouze ve dvou třetinách domácností¹⁵³, venkov a zbytek města byl odkázán na petrolej, kterého byl katastrofální nedostatek. Vodní elektrárna se ve Vsetíně nacházela od roku 1898, kdy došlo k nahrazení některých petrolejových lamp elektrickými žárovkami a obloukovými lampami. Plynové osvětlení nebylo ve městě nikdy zavedeno. Město Vsetín odkoupilo vodní elektrárnu vystavěnou firmou Prokop, vdova a synové roku 1904.¹⁵⁴ Elektrické osvětlení bylo velmi drahé a většina vsetínských obyvatel si jej nemohla dovolit, proto byla neustále odkázána na petrolejové lampy. Na elektrickou síť vsetínské elektrárny byly od jejího počátku napojeny zejména největší městské průmyslové podniky. Od roku 1904 prodělala elektrárna řadu nákladných oprav a úprav, aby svým výkonem mohla konkurovat ostatním elektrárnám, v námi sledovaném období zejména Středomoravským elektrárnám v Přerově. Nejrozsáhlejší a finančně nejnákladnější rekonstrukci prodělala vsetínská elektrárna po roce 1927, kdy jí začaly hrozit obrovské hospodářské ztráty, a to v tom důsledku, že její největší odběratelé, mezi které patřila například firma Thonet-Mundus, sklárna a pivovar, začali přecházet na trojfázový proud, na který nebyla vsetínská elektrárna na rozdíl od Středomoravské elektrárny, a. s. Přerov technicky vybavena.¹⁵⁵ Z iniciativy starosty Josefa Sousedíka přijalo město nabídku jeho továrny na elektromotory, která tak dodala se slevou generátor na výrobu trojfázového proudu. Další vývoj nicméně ukázal, že investice nebyla nutná. Výrobní kapacitu a výkon elektrárny již nebylo možné dále zvyšovat a město se později muselo i přes značnou nechuť k síti přerovské elektrárny připojit.¹⁵⁶

O dodání proudu pro Vsetín ze Středomoravské elektrárny, a. s. Přerov začal jednat vládní komisař JUDr. Josef Reiss hned po nástupu úřadu. Tímto krokem chtěl ukončit zejména přetrvávající aféru o špatném hospodaření v elektrárně, která koneckonců zapříčinila, že muselo být rozpuštěno vsetínské obecní zastupitelstvo a on musel nastoupit úřad vládního komisaře.¹⁵⁷ Jak občané, tak většina zástupců vsetínských politických stran s připojením vsetínské elektrárny na síť SME nesouhlasila a vládní komisař se stal terčem kritiky především

¹⁵³ Tamtéž.

¹⁵⁴ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního výboru, inv. č. 27-33.

¹⁵⁵ Tamtéž, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

¹⁵⁶ Tamtéž.

¹⁵⁷ Tamtéž, Revize v městské elektrárně 1928–1933, inv. č. 348.

stranického tisku. Občanské noviny se k této situaci vyjádřily následovně. „*Proti vůli velké většiny občanstva podepsal ve středu dne 15. října 1930 vládní komisař smlouvu se středomoravskými elektrárnami v Přerově na dodávku proudu pro naše město. To znamená, jak jsme již dříve napsali, zánik starého městského podniku, který vybudovali naši předkové, a který byl zvláště v posledních letech pro město vydatným zdrojem příjmů. [...] Proti takovému postupu občanstvo co nejrozhodněji protestuje!*“¹⁵⁸ Obecní zastupitelstvo současně zamítlo nabídku Středomoravských elektráren na převzetí vsetínské městské elektrárny, poněvadž jejich podmínky, zejména tedy cena elektrárny, proudu a převzetí jen některých zaměstnanců, byly pro město nepřijatelné.¹⁵⁹

V důsledku první světové války a kritické hospodářské situace v následujícím období se ve městě a jeho okolí neustále zvyšoval počet raněných a nemocných. Z toho důvodu si vyžádala rekonstrukci a finančně nákladné přestavby a přístavby také vsetínská veřejná nemocnice. Ta byla slavnostně otevřena již 23. dubna 1911 a její provoz byl zahájen 15. května 1911, kdy se stala jedinou veřejnou nemocnicí v celém okrese. V námi sledovaném období byla vsetínská veřejná nemocnice rozšířena o tuberkulózní pavilon, administrativní budovu a chirurgický pavilon.¹⁶⁰ Jelikož byla pro město velkou finanční zátěží, usneslo se vsetínské obecní zastupitelstvo 26. října 1936, aby byla městská veřejná nemocnice ve Vsetíně za sjednaných podmínek předána do správy a majetku vsetínského okresu.¹⁶¹ Dnem 1. ledna 1937 byla vsetínská veřejná nemocnice předána do majetku a správy vsetínského okresu, který tak převzal do své správy veškerý nemocniční inventář, personál, budovy i pozemky a zavázal se městu Vsetín podle předchozí dohody uhradit za to částku 500000 Kč.¹⁶² Obecní investice si v součtu vyžádaly několik milionů korun. Jejich pořízení by bylo nemožné bez subvencí. Na rekonstrukci a prodloužení vodovodu město získalo 15 % subvenci od zemského úřadu a stejné procento od Ministerstva zemědělství. Na realizaci projektu moderní městské kanalizace 30 % státní subvenci. Investiční a jiné projekty byly součástí polemik v zastupitelstvu a jistě i mimo něj, nikdy v něm však nevyvolaly radikálnější štěpení.¹⁶³

¹⁵⁸ *Proti vůli velké většiny občanstva*. In: Občanské noviny, ročník 4, číslo 41. Vsetín 18. října 1930, s. 1.

¹⁵⁹ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

¹⁶⁰ *100 let nemocnice ve Vsetíně*. Zlín 2011.

¹⁶¹ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

¹⁶² Tamtéž, archivní fond Okresní úřad Vsetín, Okresní nemocnice Vsetín, inv. č. 465.

¹⁶³ To bylo vyvoláno například v Bohuslavicích v důsledku jednání o výstavbě nové školní budovy, kdy se obecní zastupitelé obávali vysokých výdajů, jež by neúměrně zatížily místní poplatníky. ČOPÍK, Jan, c. d., s. 225-229.

Důležitým úkolem vsetínské samosprávy ve sledovaném období bylo také zajištění řádného vzdělání pro obyvatele města a jeho blízkého okolí. V režii obce bylo především zřizování mateřských, obecních a středních škol a starost o ně. V námi sledovaném období se obecní zastupitelstvo v součinnosti s městskou radou a nadřízenými orgány zasadilo o zřízení několika nových školních institucí, popřípadě o výstavbu budov pro již existující školy, které byly dosud rozptýleny v několika obecních budovách. Ve starostenském období Rudolfa Šarmana byla do režie a správy města převzata mateřská škola, která byla ve městě slavnostně otevřena 3. října 1911.¹⁶⁴ V průběhu let 1911–1919 byla tato mateřská škola uzavřena, a to z důvodu nedostatečného množství financí, určených k jejímu provozu. Počátku školního roku 1920–1921 byla soukromá mateřská škola ve Vsetíně převzata od Vzdělávacího spolku Světla do režie a správy města.¹⁶⁵ Významnější událostí v oblasti školství však bylo dne 21. května 1919 zřízení hospodářské školy. Ta byla Okresní hospodářskou jednotou zřízena poté, co jí k tomu město pronajalo na dobu deseti let obecní budovu Horní šenk. Hospodářská škola ve Vsetíně byla zemskou školní radou povolena a otevřena v budově Horního šenku dne 15. prosince 1919. Školství se však začalo intenzivněji rozvíjet až ve starostenském období Josefa Sousedíka a v průběhu nedemokratické správy města vládním komisařem a správní komisí. Již na počátku roku 1921 značně vážla výroba ve vsetínských továrnách. Tovární sklady byly sice přeplněné, ale odbyt byl nepatrný a vývoz do cizích států po válce byl téměř nulový.¹⁶⁶ Továrníci a kapitalisté s obavami sledovali narůstající socialistické nálady mezi vsetínským dělnictvem a stoupající vliv dělnických odborových organizací v továrnách, proto stěhovali svůj kapitál do zahraničí a ztráceli zájem o prosperitu svých podniků.¹⁶⁷ Práce v továrnách byla i nadále markantně omezována, noví dělníci se již do továren téměř nepřijímali a neustále se vracějící vojáci z front první světové války tak jen těžko hledali zaměstnání. Nejtěžší hospodářské a politické poměry panovaly ve Vsetíně roku 1922, kdy obecní zastupitelstvo zápasilo s politickou neúčastí veřejnosti i svého vlastního členstva.¹⁶⁸ Místní průmysl i nadále vázl a ve městě vzrůstala nezaměstnanost a nespokojenost dělnictva. Mezi dělnictvem se mimo to vedl ostrý zápas mezi sociálními demokraty a komunisty o získávání členů.

¹⁶⁴ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního výboru, inv. č. 27-33.

¹⁶⁵ BALETKA, Ladislav, c. d., s. 157-158.

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 125.

¹⁶⁷ PAVLÍK, Richard, c. d. *Kronika*.

¹⁶⁸ BALETKA, Ladislav, c. d., s. 125-126.

5. STAROSTENSKÉ OBDOBÍ JOSEFA BUBELY (1923–1927)

Když v září roku 1923 vypršelo čtyřleté volební období vsetínského obecního zastupitelstva, zvoleného na základě komunálních voleb roku 1919, rozvířila se opět volební agitace, doprovázená levicovým radikalismem, kterému ve Vsetíně nahrávala zejména vysoká nezaměstnanost a poválečná drahota základních životních potřeb. Po roce 1921 se navíc rozhořel tvrdý politický zápas mezi dělnickými stranami sociálních demokratů a komunistů, který výrazně ovlivnil politické smýšlení obyvatel Vsetína. Velká většina vsetínských dělníků byla vedením těchto stran zklamána, a proto se přikláněla k jiným stranám, zejména pak ke straně lidové nebo živnostenské, anebo se voleb vůbec nezúčastnila. Velké procento obyvatel pak bylo vedením těchto stran zklamáno natolik, že ztratilo celkový zájem o činnost obecního zastupitelstva a ve volební agitaci volalo po vytvoření zcela nové nepolitické a nezávislé občanské strany.

Za těchto podmínek proběhly 16. září 1923 volby do vsetínského obecního zastupitelstva, kterých se zúčastnilo šest politických stran. K volbě se dostavilo 3349 oprávněných voličů, kteří volili 36 členů obecního zastupitelstva. Z celkového počtu 36 mandátů získala devět strana lidová, sedm živnostensko-obchodní středostavovská a komunisté, šest sociální demokraté, pět národní demokraté a dva národní socialisté.¹⁶⁹ Dělnické strany ztratily oproti minulým volbám 311 hlasů (20 %), velmi získala strana lidová (90 %) a živnostníci (50 %). Nejvíce pak ztratila strana sociálně-demokratická, která získala v minulém období 17 mandátů ve vsetínském obecním zastupitelstvu, nyní jich však uhájila pouze šest, přičemž se jednalo o důsledek odloučení nové komunistické strany. Sociální demokraté v tomto důsledku ztratili nárok na funkci obecního starosty a jeho prvního náměstka. Nebýt vzniku komunistické strany, jistě by si strana sociálně-demokratická uhájila v době neustále se zvyšující nezaměstnanosti a odbytové krize své prvenství na vsetínské radnici i nadále. Rozkol mezi stranou komunistickou a stranou sociálně-demokratickou pak vedl k opětovnému posílení strany lidové a také živnostenské.¹⁷⁰ Poměrně velkého úspěchu se v těchto volbách těšila také nově ustanovená komunistická strana, která obhájila stejně jako strana živnostenská sedm mandátů v obecním zastupitelstvu.

¹⁶⁹ PAVLÍK, Richard, c. d. *Kronika*.

¹⁷⁰ Tamtéž.

Tabulka č. 2 – Výsledky komunálních voleb, konaných dne 16. září 1923.¹⁷¹

STRANA	POČET HLASŮ	POČET MANDÁTŮ
Národní demokraté (ND)	504	5
Sociální demokraté (SD)	594	6
Čs. strana lidová (L)	845	9
Strana živnostenská (Ž)	620	7
Národní socialisté (NS)	175	2
Komunisté (K)	611	7

Jak je patrné z přílohy č. 2, bylo vsetínské obecní zastupitelstvo díky porážce sociální demokracie, vítězství lidovců a vytvoření komunistické strany roku 1921 tvořeno z větší části novými členy. Oproti volbám z roku 1919 se v něm objevilo 23 nováčků, kteří tvořili 63,9 % vsetínského obecního zastupitelstva. Noví členové pocházeli zejména z řad sociální demokracie, národní demokracie, lidovců, komunistů a živnostníků. V ustavující schůzi vsetínského obecního zastupitelstva dne 29. září 1923, které se účastnil také zástupce dohlédacího úřadu okresní hejtman Václav Barák, byl zvolen starosta a jeho dva náměstci. Volbu řídil nejstarší člen obecního zastupitelstva Josef Černocký, náležející k volební skupině strany lidové. Předsedající člen obecního zastupitelstva Josef Černocký učinil ze všeho nejdříve dotaz, zda menšina mající alespoň čtvrtinu všech členů obecního zastupitelstva činí nárok na volbu druhého náměstka a zda skupina mající alespoň třetinu členů obecního zastupitelstva činí nárok na volbu prvního náměstka starosty. Ani jedna ze skupin tento nárok neuplatnila. Jelikož žádná volební skupina neuplatnila nárok na úřad prvního nebo druhého náměstka, konala se volba starosty a prvního i druhého náměstka celým obecním zastupitelstvem dle § 61 obecního volebního řádu. Při volbě starosty bylo odevzdáno 36 hlasů, přičemž Josef Bubela jich obdržel 21 a Rudolf Šarman 15. Nadpoloviční většina činila 19 hlasů a na jejím základě byl starostou města zvolen národní demokrat Josef Bubela. Pro volbu prvního náměstka starosty bylo odevzdáno 21 hlasů, které všechny obdržel farář Josef Svrčina ze strany lidové a stal se tak prvním náměstkem Josefa Bubely. Pro volbu druhého náměstka starosty bylo odevzdáno rovněž 21 hlasů, které všechny obdržel sociální demokrat Václav Misárek a stal se tak druhým náměstkem Josefa Bubely.¹⁷²

¹⁷¹ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

¹⁷² Tamtéž.

Vsetínská obecní rada se po volbách skládala z 12 členů, a to včetně starosty a jeho dvou náměstků.¹⁷³ V radě i v zastupitelstvu získaly převahu pravicové strany. Dne 31. října 1923 byly navoleny komise obecního zastupitelstva. Od února roku 1919 byla každá obec povinna zřídit finanční a letopiseckou komisi, ostatní komise si podle svých potřeb zřizovaly samy obce. Úkolem komisí pak bylo dohlížet na nejrůznější činnosti obce a podle těchto činností získávaly komise také své názvy. Ve Vsetíně byly ve sledovaném období ustanoveny například komise stavebně-komunikační, personální, zdravotní, policejní, disciplinární, sociální, finanční, vodárenská, elektrárenská, nemocniční, chudinská, kulturní, technická, hospodářská, okresní, silniční, komise pro chov dobytka a plemenných býků atd.¹⁷⁴ V období první republiky docházelo k profesionalizaci komisí, do kterých často usedali zejména vzdělaní lidé, ve většině případů právníci a lékaři. Ve Vsetíně se jednalo například o MUDr. Břetislava Kalandru, MUDr. Jana Tolara, Ing. Bohdana Horáka nebo Ing. Leopolda Koubka.

Během starostenského období Josefa Bubely bylo jednáno o mnohých návrzích na rozšíření komunální infrastruktury města. Z nich byly během tohoto období realizovány pouze částečné opravy dopravní infrastruktury, k větším a finančně nákladnějším stavbám bylo přikročeno až za správy vládního komisaře JUDr. Josefa Reisse nebo ve starostenském období Josefa Sousedíka, které bylo nejdělsí a na výstavbu komunální infrastruktury nejbohatší.

5.1. Postupný úpadek vsetínských průmyslových podniků

S postupným úpadkem vsetínského průmyslu se setkáváme během všech starostenských období, nejsilněji se však projevil během následujícího starostenského období Josefa Sousedíka. Vývoj průmyslu ve Vsetíně v první polovině 20. století silně ovlivnily krizové jevy v kapitalistickém hospodářství, které vyvolaly zánik zejména nábytkářského průmyslu, silné omezení sklářství a textilního průmyslu. Rozvoj kovozpracujícího průmyslu lze považovat nejen ve Vsetíně za jeden z důsledků ukončení první světové války, během jejího trvání bylo totiž zcela zamezeno budování nových silničních komunikací a železnic, k čemuž bylo přistoupeno po jejím skončení.¹⁷⁵

¹⁷³ Radními byli zvoleni Ing. Bohdan Horák (později soudní rada Jan Menšík, oba ND), Bedřich Vodička (Ž), Josef Michna (Ž), Ignác Fryčaj (L), Josef Pokorný (L), Rudolf Šarman (SD), MUDr. Břetislav Kalandra (NS), František Žlebek (K) a Jan Kříž (K). Tamtéž.

¹⁷⁴ Tamtéž.

¹⁷⁵ BALETKA, Ladislav – PAŠTIKOVÁ, Jana: *Historie a současnost podnikání na Vsetínsku, Valašskomeziříčsku a Rožnovsku*. Žehušice 2007.

Nejvýznamnějším zástupcem vsetínského kovoprůmyslu byla firma Bratři Bubelové, zaměřená na výrobu nožů, kuchyňského nádobí atd. Ani této firmě se nevyhnuly důsledky všeobecné hospodářské krize, roku 1922 byla přejmenována na Bubela a spol., avšak na rozdíl od ostatních vsetínských firem zažívala v meziválečném období poměrně značný růst.¹⁷⁶ Co se týče výrobního sortimentu, lze ji ve zkoumaném období zařadit mezi šest nejvýznamnějších československých firem svého druhu. Od roku 1935 se stali společníky firmy také Ladislav Bubela, Marie Boušová a Růžena Kybastová, přičemž zakladatel Karel Bubela firmu opustil.¹⁷⁷ 7. prosince 1936 byl firmě Bubela a spol., jejímž zástupcem se od tohoto roku stal spoluzakladatel firmy Viktor Bubela, udělen živnostenský list, a to na tovární výrobu nožů, příborů, lžic a veškerého nožářského zboží.¹⁷⁸ Po roce 1948 byla firma ve Vsetíně znárodněna, přešla na podnik Sandrik Bratislava¹⁷⁹ a v roce 1951 v ní byla výroba nožů a tradičního sortimentu zrušena, když objekt převzal n. p. MEZ Vsetín.¹⁸⁰

Vedle továren Thonet a Mundus zastupovala vsetínský průmysl zejména Sousedíkova továrna na elektromotory a Reichovy sklárny¹⁸¹, které se zabývaly především výrobou užitkového skla. Ani jedna z firem však nedokázala čelit světové hospodářské krizi z přelomu 20. a 30. let 20. století a obě byly donuceny k radikálnímu omezení výroby, a tudíž také k propuštění řady svých zaměstnanců. Karel Olšák, zaměstnanec Elektrotechnické firmy Josefa Sousedíka, komentoval svou výpověď dne 10. září 1947 následovně: *“Na výzvu pana továrníka J. Sousedíka přihlásil jsem se o slovo a připomněl jsem mu jeho nedodržené sliby dělníkům za zásluhy a oběti při budování závodu. Také jsem mu vytknul velké využívání či spíše zneužívání pracovních sil učňů a nás, tehdy mladých sil. Na to dostal jsem asi za 2 dny výpověď. [...] Tato výpověď byla vlastně výstrahou ostatním dělníkům a v době těžké hospodářské krize politickou perzekucí.”*¹⁸² Sousedíkova firma vznikla roku 1919 v jeho vlastním domě jako elektrotechnická dílna. Živnostenský list k provozu elektrotechnické továrny byl Josefu

¹⁷⁶ Zemský archiv Opava (dále jen ZaO), archivní fond Bubela Vsetín, inv. č. 2, číslo kartonu 1.

¹⁷⁷ Tamtéž, inv. č. 3, číslo kartonu 1.

¹⁷⁸ Tamtéž, inv. č. 6, číslo kartonu 1.

¹⁷⁹ Tamtéž, inv. č. 12, číslo kartonu 1.

¹⁸⁰ BALETKA, Ladislav, c. d., s. 136-141.

¹⁸¹ Podrobné situační plány Reichových skláren ve Vsetíně jsou dostupné v: ZaO, archivní fond Českomoravské sklárny, a. s. Valašské Meziříčí, inv. č. 354.

¹⁸² Tamtéž, archivní fond Sousedík Vsetín, Proč jsem byl ze závodu J. Sousedík v roce 1932 propuštěn, inv. č. 96, číslo kartonu 6.

Sousedíkovi udělen 3. listopadu 1926.¹⁸³ Nejdříve se firma soustředila pouze na opravu drobných spotřebičů a stejnosměrných motorů, velice rychle však rozšířila pole své působnosti a došlo ke zřízení elektrotechnické a strojírenské továrny na opravu elektromotorů, dynam, elektrických a spalovacích motorů.¹⁸⁴ K roku 1930 zaměstnávala Sousedíkova firma na 230 zaměstnanců, po překonání všeobecné hospodářské krize a poklesu odbytu byla továrna roku 1934 akcionována a stala se součástí koncernu Ringhoffer Tatra. Akciovou společností se firma stala 8. března 1937.¹⁸⁵ Na žádost právního zástupce firmy Dr. Růžičky byla firma 6. srpna 1938 vymazána z obchodního rejstříku, a to kvůli splynutí s firmou Elektrotechnická továrna J. Sousedíka, a. s. v Praze.¹⁸⁶ 31. srpna 1945 byla firma převzata do národní správy, přičemž podnik ve Vsetíně k tomuto dni zaměstnával asi 371 zaměstnanců.¹⁸⁷ Národním správcem továrny byl jmenován Ing. M. Šmek. Po znárodnění byla továrna roku 1946 s necelými 400 zaměstnanci převedena do n. p. Moravské elektrotechnické závody Olomouc, a to v rámci administrativní fúze elektrotechnických firem Svět Brno, Sousedík Vsetín, Skrat, Wágner Olomouc a Siemens.¹⁸⁸

Zástupci sklárny S. Reich a spol. podali Okresnímu úřadu Vsetín již roku 1929 následující sdělení. *„Následkem nedostatku objednávek na lisované sklo a tyto též v dohledné době nejsou prý k očekávání, je zdejší sklárna firmy S. Reich a spol. v Novém Hrozenkově – Karolínina huť, nucená pec na lisované sklo dne 5. června 1929 vyhasiti a dáti jisté části svého dělnictva dne 26. června 1929 čtrnáctidenní výpověď. V této huti pracovalo dosud 409 mužů a 146 žen. Čtrnáctidenní výpověď obdrželo 67 mužů a 11 žen, takže zůstane dále a na neurčitou dobu 342 mužů a 135 žen zaměstnáno. Výpovědní lhůta končí dne 10. července 1929.“*¹⁸⁹ Firma přestala být rodinnou roku 1934, a to poté, kdy byla 23. října 1933 prodána její ochranná výrobní známka.¹⁹⁰ Téhož roku byla akcionována a 1. června 1935 převzata firmou Českomoravské sklárny, a.s.¹⁹¹ Živnostenský list na *„tovární výrobu a zušlechťování skla a*

¹⁸³ Tamtéž, inv. č. 3, číslo kartonu 1.

¹⁸⁴ KOHUTKA, Jiří – KOŠTÁL, Josef, c. d., s. 86.

¹⁸⁵ ZaO, archivní fond Sousedík Vsetín, Protokol o založení akciové společnosti, inv. č. 5, číslo kartonu 1.

¹⁸⁶ Tamtéž, inv. č. 33, číslo kartonu 2.

¹⁸⁷ Tamtéž, inv. č. 8, číslo kartonu 1.

¹⁸⁸ KOHUTKA, Jiří – KOŠTÁL, Josef, c. d., s. 112.

¹⁸⁹ SOkA Vsetín, archivní fond Okresní úřad Vsetín, Ukončení působnosti firmy S. Reich a spol. 1929 – pec na lisované sklo, inv. č. 450.

¹⁹⁰ ZaO, pobočka Olomouc, archivní fond OŽK Olomouc, inv. č. 14385, karton č. 1755, spis č. jed. 46135/1933.

¹⁹¹ Tamtéž, inv. č. 14380, karton č. 1739, spis č. jed. 30649/1941.

skleněného zboží, jakož i v obor ten spadajících výrobků a pomocných látek s tím, že v Praze II. č. p. 795 bude sídlo společnosti, ústřední vedení podniku a tovární prodejna ve velkém, kdežto tovární výroba bude provozována v pobočných závodech ve Valašském Meziříčí, v Krásně nad Bečvou, Karolínině Huti u Nového Hrozenkova a ve Vsetíně [...]“ byl Českomoravským sklárnám, a. s. udělen 10. července 1941.¹⁹²

Výše zmíněná Thonetova továrna zažila kromě snižování výroby ještě jednu katastrofu. Dříve ve Vsetíně vyhlášená výroba nábytku z ohýbaného dřeva začala v důsledku první světové války, a zejména v důsledku ztráty důležitých zdrojů a odbytišť (zejména na území bývalého Ruska) pomalu upadat a již nikdy nedosáhla předválečných výrobních rozměrů. Z toho důvodu již bylo zbytečné, aby se ve městě nacházelo více firem zabývajících se tímto odvětvím a roku 1923 došlo k fúzi největších z nich – k fúzi firmy Bratři Thonetové s konkurenční firmou Mundus-Kohn, čímž vznikla firma Thonet-Mundus, a.s. Dne 24. března 1932 byla definitivně ukončena působnost firmy Thonet-Mundus, čímž došlo k razantnímu prohloubení nezaměstnanosti ve městě. Postupně pak byly zavřeny také její pobočky v Novém Hrozenkově, Hovězí, Jablůnce, Ratiboři a Liptále. Tím byla prohloubena nezaměstnanost nejen ve Vsetíně, nýbrž v celém okrese. K obnovení firmy došlo až po roce 1945. Po sloučení obou výše zmíněných firem se ve Vsetíně nacházely nevyužité tovární budovy firmy Thonet-Mundus na pravém břehu řeky Bečvy, které se roku 1934 rozhodlo město odkoupit, aby zde umístilo tzv. náhradní průmysl, především továrnu na výrobu kabelů firmy Klement Zahm. O rok později byla v další bývalé Thonetově továrně na pravém břehu řeky Bečvy zřízena továrna firmy Schaffler na elektrické palníky, kterou po znárodnění převzal n. p. Zbrojovka Vsetín.

Po uzavření továrny Thonet-Mundus byla pro město Vsetín zásadní otázka hledání tzv. náhradního průmyslu.¹⁹³ Proběhla řada jednání s řadou více i méně vzdálených firem, až na dohodu s firmou Klement Zahm však všechna jednání skončila neúspěchem. Jediným pozitivním výsledkem bylo otevření pobočky firmy Klement Zahm, továrna na kabely, v bývalé Thonetově továrně naproti pivovaru roku 1935. Pobočka toho roku zaměstnala pouze 35 osob. Ani otevření výše zmíněné pobočky tak vsetínskou nezaměstnanost nevyřešilo, ba ani razantně nesnížilo.¹⁹⁴ Vysoké míry nezaměstnanosti ve vsetínském okrese pak využili komunisté, kteří

¹⁹² Tamtéž.

¹⁹³ Ten byl hledán zejména v důsledku neustále se zvyšující nezaměstnanosti po uzavření největších průmyslových podniků ve městě. Počet nezaměstnaných osob ve Vsetíně k 17. prosinci 1932 byl 1210 osob, v celém okrese pak 6946 osob. PAVLÍK, Richard, c. d. *Pamětní*, s. 165.

¹⁹⁴ BALETKA, Ladislav, c. d., s. 135.

boj proti tomuto fenoménu zahrnuli do svého politického programu a získali si tak velké množství voličů zejména z řad dělníků. Největší intenzity dosáhl boj proti nezaměstnanosti a jejím příčinám na začátku roku 1933 v rámci „*Rudých dnů boje proti nezaměstnanosti*“ organizovaných právě komunisty.¹⁹⁵ Ve 30. letech 20. století dolehla na Vsetínsko světová hospodářská krize a roku 1933 dosáhl počet nezaměstnaných ve vsetínském okrese téměř 10000 lidí, což byla největší nezaměstnanost vzhledem k poměru obyvatel na celé Moravě.¹⁹⁶ I rok 1935 byl ve městě charakteristický vysokou mírou nezaměstnanosti, chudobou a domáhání se obyvatelstva chudinských podpor na místním městském úřadě. Akce státu ke snížení nezaměstnanosti vedly ve 30. letech 20. století ke zvyšování stavebního ruchu ve městě. S těmito akcemi je spojena například stavba železobetonového mostu přes řeku Bečvu roku 1935, stavba druhé koleje železnice na Slovensko, stavby silnic a mostů, regulace vodních toků nebo stavba vsetínského gymnázia.¹⁹⁷ Z důvodu vysoké nezaměstnanosti se město znovu uchýlilo k hledání tzv. náhradního průmyslu.

V souvislosti s militarizací hitlerovského Německa a s územními nároky jeho fašistického režimu vůči Československu dostalo hledání tzv. náhradního průmyslu namísto zrušených továren jediný možný směr – získání podniku zbrojní výroby.¹⁹⁸ Zbrojní průmysl se stal součástí města Vsetína a jeho okolí již během první Československé republiky.¹⁹⁹ Proto od poloviny roku 1935 vstoupila do jednání Československá Zbrojovka Brno, a.s., která v té době patřila mezi největší světové výrobce zbraní a munice. O závod Zbrojovky se v konečném jednání ucházela města Vsetín, Valašské Meziříčí a Rožnov pod Radhoštěm, přičemž nakonec byl vybrán Vsetín. Důvodem výběru byla jeho poloha v horách, vybudované železniční spojení, levná pracovní síla ve městě a v okolí a silná průmyslová tradice.²⁰⁰ Po řadě jednání v letech 1934–1935 byla roku 1936 zahájena výstavba továrny na výrobu kulometů a munice, dokončena byla na podzim roku 1938, kdy byly vystavěny objekty muničního provozu. Jak roky planuly, stala se Zbrojovka Vsetín jedním z největších zaměstnavatelů a zároveň proslavila kraj i ve světě. Vývoj továrny byl v její historii vždy spjat s politickou situací

¹⁹⁵ BALETKA, Ladislav – ZAPLETAL, Ladislav, c. d., s. 47.

¹⁹⁶ PISKOVSÝ, Petr: *Zbrojovka Vsetín. Padesát let závodu (1937–1987)*. Vsetín 1987, s. 22.

¹⁹⁷ BALETKA, Ladislav – ZAPLETAL, Ladislav, c. d., s. 47-48.

¹⁹⁸ Tamtéž, s. 48.

¹⁹⁹ HAVLIŠ, Vladimír: *35 let národního podniku Zbrojovka Vsetín. Zbrojovka Vsetín 1937–1972*. Vsetín 1972, s. 3.

²⁰⁰ MAŠLÁŇ, Pavel, c. d., s. 3.

Československa, ať už se jednalo o její založení nebo další směřování v následujícím období.²⁰¹ Souběžně s výstavbou tohoto objektu probíhala výstavba komunikací, elektrického vedení a bytů pro zaměstnance Zbrojovky. K roku 1939 zaměstnávala Zbrojovka na 3200 zaměstnanců, v březnu 1945 se toto číslo zvedlo na 10324 zaměstnanců.²⁰² Po obsazení území Čech a Moravy německými vojsky se zájem okupantů v první řadě zaměřil na vyspělý zbrojní průmysl v zemi. Vsetín v tomto ohledu nebyl výjimkou. Nacisté plně ovládli český zbrojní průmysl, který od této doby začal vyrábět zbraně pro Říši. Němci postupem času obsadili všechny vedoucí pozice v podniku a od roku 1941 zavedli i zde systém nucených prací.²⁰³ Při osvobození byla továrna těžce poškozena německými jednotkami a následně připadla jako válečná kořist Sovětskému svazu. Sovětští technici následně odvezli do Sovětského svazu provozuschopné stroje a zbytek továrny byl navrácen Československu, posléze pak došlo k jejímu znárodnění a postupnému omezení zbrojní výroby, díky čemuž došlo k razantnímu poklesu počtu zaměstnanců. Na základě dekretu o znárodnění dolů a vybraných průmyslových závodů se továrna stala součástí n. p. Zbrojovka Brno.²⁰⁴ Podnik se následně přeorientoval na civilní výrobu. Jelikož Zbrojovka není hlavním tématem práce, nebude se práce dalšími osudy podniku zabývat. Jejím osudy se ve své bakalářské diplomové práci zabýval například David Kostka.²⁰⁵

Tabulka č. 3 – Přehled vývoje počtu obyvatelstva ve Vsetíně v námi sledovaném období.²⁰⁶

ROK	OBYVATELSTVO	NÁRODNOST		
		ČESKÁ	NĚMECKÁ	JINÁ
1910	7584	7281	102	201
1921	7025	6898	65	62
1930	7229	7010	78	141
1950	16626	-	-	-

²⁰¹ Tamtéž.

²⁰² PAVLÍK, Richard, c. d. *Pamětní*, s. 344-345.

²⁰³ KAZMÍŘ, Silvestr: *Zbraně, munice a pyrotechnika: šedesát let jejich výroby ve Zbrojovce Vsetín*. Vsetín 2010.

²⁰⁴ MAŠLÁŇ, Pavel, c. d., s. 6.

²⁰⁵ KOSTKA, David. *První fáze historie podniku „Zbrojovka Vsetín“ a její vliv na rozvoj města Vsetína (1937–1955)*. Olomouc, 2014. Bakalářská diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

²⁰⁶ BARTOŠ, J. – SCHULZ, J. – TRAPL, M.: *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960*, sv.7, Ostrava 1980, s. 91.

6. STAROSTENSKÉ OBDOBÍ JOSEFA SOUSEDÍKA (1927–1930; 1931–1938)

Další obecní volby se ve Vsetíně konaly dne 16. října 1927 za účasti deseti politických stran.²⁰⁷ I v těchto volbách přetrvával tvrdý politický zápas mezi dělnickými stranami sociálních demokratů a komunistů. Napjatá situace na poli komunální politiky byla navíc doprovázena neustále se prohlubující hospodářskou krizí, postupným úpadkem vsetínských průmyslových podniků a kritickou mírou nezaměstnanosti. Obyvatelé města byli politikařením jednotlivých politických skupin již dlouhou dobu znechuceni a zejména přehnaná volební agitace přispěla k tomu, že se ve Vsetíně vytvořila zcela nová strana, která prohlásila, že bude politicky zcela nezávislá, a že bude dbát jen prospěchu občanstva a města. Z tohoto důvodu se také účastnila pouze voleb komunálních, neúčastnila se voleb okresních a parlamentních.²⁰⁸ Touto stranou byla občanská strana, po jejímž vytvoření volali obyvatelé Vsetína již od doby předchozích komunálních voleb, tedy od roku 1923.²⁰⁹ Hlavním tiskovým orgánem nově vzniklé politické strany ve Vsetíně se od 26. listopadu 1927 staly Občanské noviny, jejichž prvním redaktorem byl Hynek Jarošek.²¹⁰ O založení strany se vyjádřily opoziční noviny Lubina následovně: „*Na Vsetíně utvořil si samostatnou stranu p. Sousedík. Vydával své noviny a v nich mlátil hlava nehlava do ostatních pokrokových stran, ač sám nosí sokolský odznak na kabátě. Ve svých Občanských novinách zvolil sám sebe už starostou, takže město Vsetín má o starostu již postaráno [...]*“²¹¹

Do čela občanské strany se postavil továrník Josef Sousedík (bývalý dělník) a strana po komunálních volbách roku 1927 zaznamenala nebývalý úspěch. K volbě se dostavilo 3537 oprávněných voličů, kteří volili 36 členů vsetínského obecního zastupitelstva. Vítězství v těchto volbách získala nově vytvořená občanská strana, která získala 11 míst z celkových 36 mandátů v obecním zastupitelstvu. Vsetínská veřejnost byla nečekaným úspěchem občanské strany velmi překvapena, nejvíce však byly překvapeny socialistické strany. Ty v důsledku jejího vzniku přišly o mnoho svých členů (hlavně dělníků), kteří přešli právě do občanské strany. Za občanskou stranou se ve volbách umístila lidová strana s šesti mandáty, komunisté s pěti

²⁰⁷ SOKA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

²⁰⁸ BALETKA, Ladislav, c. d., s. 128-130.

²⁰⁹ PAVLÍK, Richard, c. d. *Kronika*.

²¹⁰ Tamtéž.

²¹¹ *Po volebním boji. Ohromný úspěch pokrokových stran v obecních volbách. Zbytečné štvance v pokrokovém táboře.* In: Lubina, ročník 15, číslo 42. Valašské Meziříčí 21. října 1927, s. 1.

mandáty, po čtyřech mandátech získali sociální demokraté a agrární strana, zbytek pak ostatní politické strany. Lidové straně nepomohly k vítězství ani dvě kandidátky.²¹²

Tabulka č. 4 – Výsledky komunálních voleb, konaných dne 16. října 1927.²¹³

STRANA	POČET HLASŮ	POČET MANDÁTŮ
Národní strana práce (NSP)	144	1
Komunistická strana (K)	526	5
Čs. sociálně-demokratická strana dělnická (SD)	427	4
Čs. strana lidová (L)	571	6
Čs. strana národně-socialistická (NS)	80	1
Občanská strana (OS)	1036	11
Čs. národní demokracie (ND)	82	1
Republikánská strana zemědělců a malorolníků (R)	345	4
Malorolníci a chalupníci strany lidové (LZ)	90	1
Čs. strana živnostensko-středostavovská (Ž)	236	2

Dlouho očekávané založení a nečekané vítězství občanské strany v komunálních volbách roku 1927 bylo důvodem toho, že se složení vsetínského obecního zastupitelstva značně změnilo. Z větší poloviny bylo po volbách tvořeno zcela novými členy, počet nováčků v něm byl 22 a tvořil celkem 61,1 % zastupitelstva. Noví členové pocházeli zejména z občanské strany, ale také z řad komunistů, sociálních demokratů, lidovců, republikánů a členů národní strany práce (viz. přílohy). Po volbách se členové obecního zastupitelstva rozdělili do tří bloků, a to občanského (občanská strana, československá strana lidová, malorolníci a chalupníci strany

²¹² Jednalo se o kandidátky Československé strany lidové a Malorolníků a chalupníků strany lidové. SOKA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

²¹³ Tamtéž.

lidové, celkem 18 mandátů), socialistického (komunistická strana, československá sociálně-demokratická strana dělnická, československá strana národně-socialistická, celkem deset mandátů) a demokratického (československá národní demokracie, republikánská strana zemědělců a maloročníků, československá strana živnostensko-obchodní středostavovská, národní strana práce, celkem osm mandátů).²¹⁴ Občanská strana měla za spolupráce demokratického bloku zajištěnu většinu v obecním zastupitelstvu a ujala se tak vedení města. Socialistický blok zůstal osamocen v menšině. Takovéto rozdělení však nepřineslo uklidnění politické atmosféry, neboť začaly probíhat jak rozpory mezi občanskou stranou a stranou lidovou, tak mezi demokratickým a socialistickým blokem.²¹⁵

Na ustavující schůzi obecního zastupitelstva, které byl přítomen také zástupce dohlédacího úřadu rada politické správy Dr. Emil Kadlec, byl zvolen starosta a jeho první a druhý náměstek. Volbu řídil nejstarší člen vsetínského obecního zastupitelstva Josef Bubela, příslušník republikánské strany zemědělského a maloročníckého lidu.²¹⁶ Předsedající nejdříve učinil dotaz, zda menšina mající alespoň čtvrtinu všech členů obecního zastupitelstva činí nárok na volbu druhého náměstka. Sdružení socialistických stran na to prohlásilo, že tento nárok uplatňuje a následně došlo k uznání tohoto nároku volební komisí. Předsedající pak učinil také dotaz, zda skupina mající alespoň třetinu členů obecního zastupitelstva činí nárok na volbu prvního náměstka starosty. Tato volební skupina však nárok neuplatnila. Jelikož byl nárok na volbu druhého náměstka volební komisí uznán a nárok na volbu prvního náměstka nebyl uplatněn, volily starostu a jeho prvního náměstka ostatní volební skupiny, druhého náměstka pak volební skupina, která nárok na jeho volbu uplatnila. Nejprve byl tedy volební skupinou sdružených socialistických stran volen druhý náměstek starosty a v této volbě obdržel deset hlasů z deseti odevzdaných hlasovacích lístků komunista Josef Gebauer. Na to vykonaly ostatní volební skupiny volbu starosty obce. Odevzdáno bylo 26 hlasovacích lístků, přičemž 19 hlasů obdržel Josef Sousedík a sedm lístků zůstalo prázdných. Nadpoloviční většinou byl starostou města zvolen zakladatel občanské strany a továrník Josef Sousedík. Tytéž volební skupiny následně vykonaly také volbu prvního náměstka starosty, ve které bylo odevzdáno 26 hlasů, ze kterých 18 obdržel Josef Svrčina ze strany lidové a zbylých osm zůstalo prázdných.²¹⁷

²¹⁴ Tamtéž.

²¹⁵ PAVLÍK, Richard, c. d. *Kronika*.

²¹⁶ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

²¹⁷ Tamtéž.

Po zvolení obecního starosty a jeho dvou náměstků bylo přikročeno k volbě městské rady, počet jejich členů činil kromě starosty a jeho dvou náměstků devět radních.²¹⁸ Za tím účelem bylo nejprve zjištěno, kolik radních připadá jednotlivým skupinám, a to následujícím způsobem. Městská rada včetně starosty a jeho dvou náměstků měla mít 12 členů, občanskému bloku připadlo celkem šest mandátů v městské radě, socialistickému bloku připadly tři mandáty v městské radě a demokratickému bloku připadly rovněž tři mandáty v městské radě. Protože z občanského bloku byl již zvolen starosta a jeho první náměstek, volila tato volební skupina již jen čtyři radní. Druhý náměstek starosty byl zvolen z bloku socialistického, a proto tato volební skupina volila již jen dva radní.²¹⁹ Zbylé tři radní volil blok demokratický.²²⁰ Dne 22. listopadu 1927 byly v první schůzi nově zvoleného vsetínského obecního zastupitelstva zvoleny odbory a komise. Ve všech odborech byli členové voleni podle poměrného zastoupení stran v obecním zastupitelstvu.

Příčinou, že dosavadní vedoucí strany byly z většiny funkcí vytlačeny, byla nespokojenost občanstva s rozháranými politickými poměry v obecním zastupitelstvu, nespokojenost dělnictva s vedením jeho stran a očekávání, že nový občanský blok sjedná ve všech těchto záležitostech nápravu. Elektrotechnik a továrník Josef Sousedík však nápravu nesjednal, naopak svým jednáním a otevřeným vystupováním proti bývalým starostům a ostatním politickým stranám vyhrotil situaci na poli vsetínské komunální politiky natolik, že muselo dojít k rozpuštění vsetínského obecního zastupitelstva a správou města byl pověřen dosazený vládní komisař a později správní komise. Josef Sousedík vstoupil do komunální politiky města Vsetína ve snaze zamezit nepravostem, které se v oblasti správy a hospodaření města projevovaly už delší dobu. Hned po nástupu úřadu se začal zajímat zejména o hospodaření v městských výdělečných podnicích, tedy v elektrárně, mlýnu a vsetínské veřejné nemocnici. Nehospodárným vedením těchto podniků se zabývá další kapitola práce.

Hlavním cílem nového starosty Vsetína byla od roku 1928 akce s cílem připojení 32 obcí soudního okresu Valašské Klobouky k politickému okresu Vsetín.²²¹ Akce proběhla s cílem vybudování železničního spojení do Bylnice a snahou o hospodářský růst a růst prestiže

²¹⁸ Tamtéž.

²¹⁹ Tamtéž.

²²⁰ Radními byli zvoleni Josef Dědic (OS), Valentin Koller (OS), Jaroslav Sušil (OS), Josef Pokorný (L), Josef Bubela (R), František Žlebek (K), Gustav Schedelbauer (SD), Josef Michna (Ž) a Jaroslav Kořínek (SP). Tamtéž.

²²¹ Tamtéž, archivní fond Okresní úřad Vsetín, Soudní okres Valašské Klobouky, připojení k okresu vsetínskému, inv. č. 2638/34.

Vsetína. Většina obcí soudního okresu Valašské Klobouky souhlasila s připojením k politickému okresu Vsetín již 30. ledna 1928.²²² Na připojení se v konečném důsledku shodli také přednosta politické správy ve Vsetíně a přednosta politické správy v Uherském Brodě, ke které soudní okres Valašské Klobouky do této doby příslušel. Prezidium zemské politické správy v Brně se k připojení vyjádřilo následovně: „*Stejné poměry národohospodářské, kulturní i sociální v obou okresech a stejná kmenová příslušnost obyvatelstva bude tomuto rozvoji jen na prospěch. Pro soudní okres valašskokloboucký, jehož obyvatelstvo má již dnes hospodářský spád převážně ku Vsetínu a bude jej míti sem po otevření dráhy Vsetín – Bylnice – Brumov takřka výhradně, bude vzhledem ku značné odlehlosti od sídla okresní správy politické v Uherském Brodě a různému etnografickému a hospodářskému rázu ostatních částí politického okresu uherskobrodského toto připojení k bližšímu Vsetínu o stejných poměrech skutečným dobrodiním [...].*“ Soudní okres Valašské Klobouky byl k politickému okresu Vsetín připojen 30. dubna 1932, čímž došlo k jeho značnému rozšíření. Stavba dráhy Vsetín-Bylnice byla v plném provozu zahájena již na jaře roku 1923.²²³ Dne 21. října 1928 byla slavnostně zahájena doprava na nové železniční trati Vsetín-Valašské Klobouky-Bylnice-Brumov, a to jako pokračovací část dráhy Hranice na Moravě-Vsetín. Dráha byla nazvána Jubilejní dráhou prezidenta Masaryka.

Během prvního starostenského období Josefa Sousedíka došlo ve městě k vybudování městského chudobince, jehož stavební plány schválilo již obecní zastupitelstvo v čele s Rudolfem Šarmanem. Výstavba byla mimo jiné městskou radou navržena zejména jako součást tzv. nouzových prací pro snížení míry nezaměstnanosti ve městě.²²⁴ Zatímco se roku 1921 uvažovalo o novostavbě na Horním náměstí, bylo roku 1930 z finančních důvodů přikročeno k umístění městského chudobince a chorobince do obecní budovy Horní šenk. Jelikož v této době byla v budově Horního šenku stále umístěna odborná hospodářská škola, byl do ní chudobinec přestěhován až roku 1933, kdy byla škola definitivně přestěhována do novostavby na Rybníkách. Na konci roku 1935 se vsetínské obecní zastupitelstvo rozhodlo využít budovy Horního šenku pro stavební místo okresního úřadu, a proto musel být městský

²²² Tamtéž.

²²³ Tamtéž.

²²⁴ Tamtéž, Protokolární knihy o schůzích městské rady, inv. č. 19-35.

chudobinec a chorobinec přestěhován. Nový městský chudobinec na obecní zahradě pod Jabloňovou se vsetínské obecní zastupitelstvo rozhodlo postavit na konci roku 1935.²²⁵

V tomto období začala na vsetínské obyvatele mnohem více doléhat všeobecná hospodářská krize, v jejímž důsledku započaly ve městě odbytové potíže a největší vsetínští zaměstnavatelé byli nuceni v ještě větší míře propouštět své zaměstnance. Politická aktivita místního dělnictva se omezovala pouze na málo časté demonstrace proti vykořisťování a nezaměstnanosti. Hospodářská situace byla příznivá zejména pro propagandu komunistů. K jejímu zhoršení došlo v průběhu roku 1930, kdy byla připravována pozemková reforma, díky níž měly být vyvlastněny lesy vsetínského velkostatku, jehož majitelem byl Theodor Thonet. V důsledku toho se firma Thonet-Mundus rozhodla zastavit výrobu ve vsetínské továrně, a tak bylo díky nedostatku surovin i práce v červenci roku 1930 propuštěno na 200 dělníků a ostatním byly razantně sníženy mzdy.²²⁶ Propuštění dělníci byli navíc i s rodinami vypovězeni ze vsetínských firemních bytů na Trávníkách a u pivovaru.

6.1. Nedemokratická správa města

O situaci, která panovala na poli komunální politiky města Vsetína před volbami plánovanými na rok 1931, pojednává detailněji 8. kapitola. Ve stručnosti šlo o dobu, kdy bylo 23. dubna 1930 Okresním úřadem ve Vsetíně rozpuštěno vsetínské obecní zastupitelstvo a jeho činnost převzal od 25. dubna 1930 dosazený vládní komisař JUDr. Josef Reiss. V důsledku toho, že byla pro správu města 1. dubna 1931 ustanovena správní komise v čele s Dr. Janem Tolarem, se další obecní volby konaly až 31. května 1931. K neustálému odkládání komunálních voleb ve Vsetíně se následovně vyjádřily Občanské noviny: *„Provedením obecních voleb na Vsetíně bude ukončena déle 1 roku trvající suspense obecní samosprávy, vedené do konce března vládním komisařem dr. Reisse a po něm tříčlennou správní komisí v čele s dr. Tolarem [...]. Speciální otázka nadcházejících voleb je problém osobnosti příštího starosty města. Není žádným tajemstvím, že v této věci půjde o osobní prestiž jednotlivců, která vzhledem k velikým úkolům města, vyžadujícím svorného postupu, vypadá příliš malicherně, a dokonce nebezpečně pro město samo.“*²²⁷

Ačkoli byla správa města od 25. dubna 1930 do 31. května 1931 nedemokratická, byla v otázce budování komunální infrastruktury pro město velkým přínosem. Vládní komisař ve

²²⁵ Tamtéž, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

²²⁶ BALETKA, Ladislav, c. d., s. 132.

²²⁷ *Volby na Vsetíně dne 17. května.* In: Občanské noviny, ročník 5, číslo 16. Vsetín 25. dubna 1931, s. 1.

spolupráci se správní komisí se totiž velkou měrou zasloužil o vybudování moderní vsetínské kanalizace. V prvorepublikovém období se vybudovaná kanalizace z dob monarchie ukázala jako nedostačující a nevyhovující, a navíc byla značně poškozena v důsledku první světové války. S modernizací městské kanalizace však město v důsledku značné finanční nákladnosti dlouho otálelo. Vypracování jejího projektu bylo vládním komisařem a správní komisí zadáno na počátku roku 1931.²²⁸ Celková částka na výstavbu moderní městské kanalizace byla vyčíslena na 5000000 Kč.²²⁹ Z důvodu takto vysokého stavebního rozpočtu přistoupilo město k výstavbě kanalizace po etapách. První i druhá etapa moderní městské kanalizace byla dokončena na konci roku 1938, tedy ve starostenském období Václava Misárka. Její dokončení bylo vsetínským zastupitelstvem a městskou radou urgováno zejména v souvislosti s výstavbou Zbrojovky. Již v rámci přípravných jednání o výstavbě tohoto průmyslového závodu ve Vsetíně v letech 1934–1935 byly brněnské Zbrojovce přislíbeny značné výhody v případě, že se rozhodne tento závod postavit právě ve Vsetíně. Tak byla československé Zbrojovce dopisem ze dne 30. srpna 1935 „nabídnuta levnější dodávka elektrického proudu, levnější dodávka vody z městského gravitačního vodovodu pro veškeré tovární účely, nižší cena za odprodej dřeva a kulatiny z městských lesů. Dále bylo nabídnuto zříditi nákladem města veškeré komunikace potřebné k továrním objektům, provést potřebnou kanalizaci a jednání o jejím následném převzetí do správy města atd. [...]“²³⁰ Když byla na podzim roku 1938 dokončena výstavba továrny na výrobu kulometů a munice, požadovala Zbrojovka splnění výše uvedených slibů. Město se v tomto důsledku rozhodlo urychleně dokončit také druhou etapu moderní městské kanalizace, která zahrnovala právě kanalizační připojení do Jasenic a k tomu, že „vybuduje kanalizaci od hranic průmyslového závodu v Jasenicích až do města, když čsl. Zbrojovka se zavázala přispěti na to částkou 465000 Kč.“²³¹ Rozhodujícím v otázce dokončení druhé etapy moderní vsetínské kanalizace se tak stal právě finanční příspěvek Zbrojovky, a to z důvodu toho, že celá výstavba byla pro město finančně velmi náročná.

6.2. Znovuzvolení Josefa Sousedíka vsetínským starostou

Po ukončení více než roční nedemokratické správy města se 31. května 1931 konaly další komunální volby. K volbě se dostavilo 3716 oprávněných voličů, kteří volili 36 členů

²²⁸ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

²²⁹ Tamtéž.

²³⁰ Tamtéž.

²³¹ Tamtéž.

vsetínského obecního zastupitelstva. Bylo podáno celkem devět kandidátek, z nichž obdržela 11 mandátů občanská strana, šest lidovci, pět sociální demokraté, tři komunisté, tři živnostensko-obchodní strana středostavovská a dva mandáty národní demokraté, křesťanští socialisté, národní socialisté a agrárníci.²³²

Tabulka č. 5 – Výsledky komunálních voleb, konaných dne 31. května 1931.²³³

STRANA	POČET HLASŮ	POČET MANDÁTŮ
Komunistická strana (K)	371	3
Čs. sociálně-demokratická strana dělnická (SD)	533	5
Čs. strana lidová (L)	586	6
Čs. strana národně-socialistická (NS)	207	2
Občanská strana (OS)	1120	11
Čs. národní demokracie (ND)	221	2
Republikánská strana zemědělců a maloročníků (R)	160	2
Čs. strana živnostensko-středostavovská (Ž)	326	3
Křesťansko-sociální (KS)	192	2

I přes opětovné vítězství občanské strany se složení vsetínského obecního zastupitelstva značně změnilo. Po komunálních volbách roku 1931 se v něm objevilo 24 nováčků, kteří tvořili celkem 66,7 % nově zvoleného zastupitelstva. Nově zvolení zastupitelé pocházeli hlavně z řad živnostníků, lidovců, komunistů, národních demokratů, sociálních demokratů a republikánů (viz. přílohy). Poněvadž byl proti těmto volbám podán rekurs, který byl zemským úřadem zamítnut, konala se volba starosty, jeho dvou náměstků a devíti členů městské rady až 8. října 1931.²³⁴ Tuto volbu řídil nejstarší člen vsetínského obecního zastupitelstva Antonín Rožnovják,

²³² Tamtéž.

²³³ Tamtéž.

²³⁴ Tamtéž.

příslušník komunistické strany a byl jí přítomen také zástupce dohlédacího úřadu rada politické správy Dr. Alois Dworzak. Volba starosty i obou náměstků byla provedena z pléna obecního zastupitelstva. Nejprve byl volen starosta. Odevzdáno bylo 36 hlasů, 13 hlasů obdržel továrník Josef Sousedík, devět odborný učitel Václav Misárek, šest státní obvodní lékař MUDr. Jan Tolar a osm lístků bylo prázdných. Nadpoloviční většina činila 19 hlasů, které však ani jeden z kandidátů nedosáhl. Z důvodu toho se konala užší volba mezi Josefem Sousedíkem a Václavem Misárkem, kteří obdrželi největší počet hlasů. Při užší volbě bylo odevzdáno 36 hlasů, z nich obdržel 16 hlasů Josef Sousedík, 11 hlasů Václav Misárek a devět lístků zůstalo prázdných.²³⁵ Kvůli konání užších voleb se staronový starosta Josef Sousedík ujal funkce až 19. října 1931.²³⁶

Také volba prvního náměstka starosty se konala dvakrát. Při první volbě obdržel Josef Bambuch 14 hlasů, Václav Misárek také 14 hlasů, František Rodinger pět hlasů a tři lístky zůstaly prázdné. Nadpoloviční většina činila 19 hlasů, které však ani jeden z výše uvedených nedosáhl. Při užší volbě mezi obchodníkem Josefem Bambuchem a odborným učitelem Václavem Misárkem obdržel každý z nich po 14 hlasech z 36 celkově odevzdaných a osm lístků zůstalo prázdných, takže bylo nutno rozhodnout losem. Prvním náměstkem starosty byl losem zvolen sociální demokrat Václav Misárek.²³⁷ Na to byl zvolen již při první volbě 20 hlasy z 35 odevzdaných hlasovacích lístků druhým náměstkem starosty národní socialista a inspektor státních drah Jaroslav Kořínek.²³⁸ V této volbě obdržel jeden hlas také František Rožnovjác, dva hlasy Richard Kohm a 12 lístků zůstalo prázdných. K uklidnění politické atmosféry ve městě poté přispělo sblížení občanského a socialistického bloku.

Poté se konala volba devíti členů městské rady, přičemž bylo nejprve zjištěno, kolik radních připadá jednotlivým volebním skupinám, a to následujícím způsobem. Městská rada včetně starosty a jeho dvou náměstků měla mít 12 členů, přičemž volební skupině sdružených stran národně-demokratické a republikánské připadl jeden mandát v městské radě, volební skupině sdružených stran občanské a křesťansko-sociální čtyři mandáty v městské radě, volební skupině strany lidové dva mandáty v městské radě, straně komunistické jeden mandát v městské radě, straně živnostensko-obchodní středostavovské jeden mandát v městské radě stejně jako straně národně-socialistické a straně sociálně-demokratické dva mandáty v městské

²³⁵ Tamtéž.

²³⁶ Tamtéž.

²³⁷ Tamtéž.

²³⁸ Tamtéž; BALETKA, Ladislav, c. d., s. 132-133.

radě.²³⁹ Jelikož z volební skupiny sdružené občanské a křesťansko-sociální strany byl již zvolen starosta, z volební skupiny sociálně-demokratické strany první náměstek a z volební skupiny strany národně-socialistické druhý náměstek starosty, obdržela volební skupina sdružené občanské a křesťansko-sociální strany ještě tři radní, volební skupina sociálně-demokratické strany jednoho radního a volební skupina strany národně-socialistické již žádného radního.²⁴⁰

Starostenské období Josefa Sousedíka bylo dobou intenzivního rozvoje vsetínského školství. Ačkoli se o mnohých projektech jednalo již v předchozích starostenských obdobích, byla to právě doba starostování Josefa Sousedíka, během které vzniklo ve městě nejvíce školních institucí, popřípadě novostaveb pro již existující školy. Prvním úspěchem Josefa Sousedíka v oblasti školství bylo roku 1928 získání dostatečného množství financí a následné pořízení samostatné školní budovy pro živnostenskou školu pokračovací, která byla do té doby umístěna v horní škole.²⁴¹ Dne 7. října 1928 tak byla jako první na Moravě slavnostně otevřena budova živnostenských škol ve Vsetíně. Od 1. ledna 1929 byla k těmto školám připojena také odborná škola dívčí (dosud samostatná dívčí pokračovací škola), která se rovněž přestěhovala do nové budovy.²⁴² Koncem března roku 1929 se rozhodli zástupci města pro zahájení akce s cílem zřízení rodinné školy ve Vsetíně, která by se starala o výchovu dívek, které vyšly z měšťanské školy.²⁴³ Ta byla rovněž umístěna v budově živnostenských škol. Slavnostní otevření nové budovy pro živnostenské školy pokračovací na Horním náměstí se konalo 28. října 1931.²⁴⁴ Dalším úspěchem bylo získání finančních prostředků na novostavbu hospodářské školy, která byla ve městě zřízena 21. května 1919. Povolení novostavby školní budovy pro zemskou odbornou hospodářskou školu ve Vsetíně doporučil zemskému zastupitelstvu v Brně roku 1930 také zemský výbor.²⁴⁵ Zemská odborná hospodářská škola byla do novostavby na

²³⁹ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

²⁴⁰ Do městské rady byl za sdruženou stranu národně-demokratickou a republikánskou zvolen MUDr. Jan Tolar, za sdružené strany Občanskou a křesťansko-sociální byli zvoleni obchodník Josef Bambuch, řezník Josef Straděj a uzenář Artur Holub, za stranu lidovou obchodník František Rodinger a správce skláren firmy S. Reich a spol. Ludvík Schmidt, za živnostensko-obchodní stranu středostavovskou mydlář Richard Kohm, za stranu sociálně-demokratickou podúředník skláren firmy S. Reich a spol. Josef Ondra a za stranu komunistickou dělník Josef Juřík. Tamtéž.

²⁴¹ Tamtéž.

²⁴² Tamtéž.

²⁴³ PAVLÍK, Richard, c. d. *Kronika*.

²⁴⁴ Tamtéž.

²⁴⁵ Moravský zemský archiv Brno, fond Zemské zastupitelstvo Brno, kart. 38, inv. č. 7, folio 288, 287, 199 a 198.

Rybníkách přestěhována roku 1932.²⁴⁶ Stejněho roku nabídl Ústřední výbor živnostenských škol městu Vsetín zřízení mistrovské školy strojnické, a to při samostatných odborných školách živnostenských.²⁴⁷ Ta se měla stát jistým typem nižší průmyslové školy, o kterou město již dlouho žádalo. Zápis do první ročníku mistrovské školy strojnické ve Vsetíně se konal roku 1937, kdy byla škola slavnostně otevřena.

Za největší úspěch Sousedíkova vedení radnice je však v oblasti školství považováno zřízení městského reálného gymnázia. Město Vsetín se totiž domáhalo zřízení střední školy již od roku 1892, ale teprve po roce 1921 projevilo Ministerstvo školství v Československu ochotu městu vyhovět.²⁴⁸ Zřízení střední školy však bylo z důvodu nedostatku profesorů a nepochopení některých složek vsetínské veřejnosti oddalováno až do roku 1928. Pro přípravné práce byl založen již roku 1924 „Školský spolek na Vsetíně“, do něhož městská rada delegovala MUDr. Břetislava Kalandru.²⁴⁹ V letech 1924–1925 obnovil myšlenku na zřízení střední školy ve Vsetíně nový Školský spolek, který začal usilovat o zřízení městského reálného gymnázia.²⁵⁰ Pro tuto instituci se však po dlouhou dobu nedařilo získat ve vsetínských školách vhodné školní místnosti.²⁵¹ Situace v oblasti středního školství byla ve vsetínském okrese kritická, jelikož při velkém počtu jeho obyvatel se v něm nenacházela ani jedna střední škola. Ke kritickému stavu v oblasti středního školství ve vsetínském okrese se následovně vyjadřoval katolický deník *Noviny z Pod-Radhoště*: „*Díváme-li se na mapu Valašska, shledáme, že naše město a okres polohou a početností obyvatel má přirozený nárok aspoň na jedno vyšší učiliště. [...] Okrouhle vzato, celá oblast čítá 80–100 tisíc obyvatel. A pro celý tento kraj není vyššího učiliště, kdežto v některých okresech připadá dokonce na 12 tisíc obyvatel jedna střední škola. [...]*“²⁵²

Proto podal Školský spolek v součinnosti s obecním zastupitelstvem v srpnu roku 1928 novou žádost o povolení ke zřízení městského reálného gymnázia. Této žádosti bylo po několika intervencích u různých ministerstvech vyhověno a obecní zastupitelstvo se usneslo otevřít první třídu městského gymnázia již počátkem školního roku 1928–1929.²⁵³ Místní školní

²⁴⁶ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

²⁴⁷ Tamtéž.

²⁴⁸ PAVLÍK, Richard, c. d. *Kronika*.

²⁴⁹ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

²⁵⁰ Tamtéž, archivní fond Okresní úřad Vsetín, Prezidiální spis z roku 1924, inv. č. 92.

²⁵¹ Tamtéž, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

²⁵² *O střední školu na Vsetíně*. In: *Noviny z Pod-Radhoště*, ročník 1, číslo 8. Vsetín 10. prosince 1927, s. 1.

²⁵³ SOkA Vsetín, archivní fond Okresní úřad Vsetín, Prezidiální spis z roku 1929, inv. č. 293.

rada propůjčila prozatím pro gymnázium dvě místnosti, ředitelnu a sborovnu v horní škole. Ředitelem gymnázia byl jmenován profesor Karel Kepert z Frýdku-Místku.²⁵⁴ Město se zavázalo postavit řádnou budovu pro gymnázium do pěti let, k této výstavbě věnoval zdarma pozemek v Panské zahradě Theodor Thonet. Slavnostní položení základního kamene bylo naplánováno na 28. října 1930.²⁵⁵ Stavba budovy gymnázia byla zahájena roku 1930, dokončena byla na jaře roku 1932²⁵⁶ a dne 15. května 1932 bylo Masarykovo reálné gymnázium na Vsetíně slavnostně otevřeno.²⁵⁷ Roku 1933 provedli zástupci města Vsetína četné intervence u vlády, ministerstev, poslaneckých klubů a příslušných úřadů v otázce postátnění Masarykova městského reálného gymnázia na Vsetíně. Vláda se usnesla ve schůzi ministerské rady dne 22. prosince 1933, aby s platností od 1. září 1934 bylo převzato Masarykovo městské reálné gymnázium na Vsetíně do správy a majetku státu.²⁵⁸

V důsledku tzv. aféry městské elektrárny a její rekonstrukce přetrvával nadále spor mezi občanskou stranou a socialistickým blokem. K urovnání sporu nepomohly ani skončené revize, které mluvily jednoznačně ve prospěch vyřčených názorů občanské strany. Ve schůzi zastupitelstva dne 27. dubna 1933 byla některými členy kritizována rekonstrukce městské elektrárny, která proběhla z nařízení starosty Sousedíka a v rámci které byla v elektrárně postavena nová Kaplanova turbína.²⁵⁹ Na následující květnové schůzi starosta Sousedík na svou funkci rezignoval, a to v důsledku opozičního vystoupení prvního náměstka Václava Misárka ve věci rekonstrukce městské elektrárny. Ten obvinil starostu Sousedíka z toho, že cílem instalace Kaplanovy turbíny v městské elektrárně byl pouze jeho osobní zisk. Poté, co starosta rezignoval, byly na 7. srpna 1934 vypsány doplňovací volby.

Tuto volbu řídil nejstarší člen obecního zastupitelstva Antonín Rožnovják, náležející k volební skupině komunistické strany.²⁶⁰ Jelikož žádná z volebních skupin neuplatnila nárok na volbu prvního nebo druhého náměstka, konala se volba starosty, prvního i druhého náměstka celým obecním zastupitelstvem dle § 61 obecního volebního řádu. Nejprve byl z pléna obecního

²⁵⁴ BALETKA, Ladislav, c. d., s. 156.

²⁵⁵ SOkA Vsetín, fond Okresní úřad Vsetín, Stavba Masarykova městského reálného gymnázia, inv. č. 472.

²⁵⁶ Tamtéž.

²⁵⁷ Tamtéž.

²⁵⁸ Novým ředitelem gymnázia byl po jeho postátnění jmenován státní profesor v Olomouci František Doucha. K jeho jmenování došlo dne 15. července 1935. Tamtéž.

²⁵⁹ Tamtéž, fond Archiv města Vsetína, Kniha schůzí správní rady městské elektrárny 1915–1936, inv. č. 62.

²⁶⁰ Tamtéž, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

zastupitelstva volen starosta, přičemž při této volbě bylo odevzdáno 36 hlasovacích lístků. 25 z nich získal rezignující starosta Josef Sousedík a 11 zůstalo prázdných. Na základě toho byl nadpoloviční většinou zvolen starostou města opět Josef Sousedík. Poté byla z pléna obecního zastupitelstva vykonána volba prvního náměstka starosty, přičemž i při této volbě bylo odevzdáno 36 hlasovacích lístků. Z nich obdrželi 23 František Rodinger, dva Václav Misárek, dva Dr. Jan Tolar a devět lístků zůstalo prázdných. Nadpoloviční většinou 23 hlasů byl tedy prvním náměstkem starosty zvolen František Rodinger ze strany lidové. Při volbě druhého starostova náměstka obdržel z 36 odevzdaných hlasovacích lístků 23 Jaroslav Kořínek, dva Václav Misárek, jeden Dr. Jan Tolar a deset hlasovacích lístků zůstalo prázdných. Nadpoloviční většinou 23 hlasů byl tedy druhým náměstkem Josefa Sousedíka zvolen Jaroslav Kořínek ze strany národně-socialistické.²⁶¹

Pro volbu členů městské rady se sdružily strany křesťansko-sociální, republikánská a národně-demokratická, kterým byly vypočteny dva mandáty v městské radě, z kterých jeden patřil straně křesťansko-sociální a jeden straně národně-demokratické. Volební skupině komunistické připadl jeden mandát v městské radě, stejně jako straně sociálně-demokratické, národně-socialistické a živnostensko-obchodní středostavovské. Dva mandáty byly vypočteny straně lidové a čtyři mandáty občanské straně. Jelikož byl z občanské strany zvolen starosta, ze strany lidové první náměstek a ze strany národně-socialistické druhý náměstek starosty, volila volební skupina občanské strany již pouze tři radní, volební skupina strany lidové jednoho radního a volební skupina národně-socialistické strany již žádného radního. Volba radních pak proběhla hlasovacími lístky v jednotlivých skupinách.²⁶²

Po znovuzvolení vsetínským starostou se Josef Sousedík začal aktivně zasazovat zejména o výstavbu okresního úřadu. Podle zákona o systematizaci politické správy z roku 1927 byla totiž města, která byla sídlem okresního úřadu, povinna zřídit pro tento úřad

²⁶¹ Tamtéž.

²⁶² Za volební skupinu strany komunistické byl třemi hlasy zvolen Josef Juřík, za volební skupinu sdružených stran křesťansko-sociální, republikánské a národně-demokratické byli zvoleni Dr. Jan Tolar (ND) a Antonín Cihlár (SD), oba po dvou hlasech, za volební skupinu strany sociálně-demokratické byl pěti hlasy zvolen Václav Misárek, za volební skupinu strany živnostensko-obchodní středostavovské byl dvěma hlasy zvolen František Gebauer, za volební skupinu Občanské strany byli 11 hlasy zvoleni Artur Holub, Jan Gerža a Josef Straděj a konečně za volební skupinu strany lidové byl vedle prvního náměstka Františka Rodingera zvolen členem městské rady šesti hlasy Ludvík Schmidt. Tamtéž.

vyhovující místnosti, popřípadě novostavby.²⁶³ Město Vsetín se stalo městem okresním roku 1909, kdy v něm bylo zřízeno okresní hejtmanství. O vybudování novostavby pro okresní úřad bylo jednáno od ledna 1932, a měla tím být podpořena snaha města o připojení okresu Valašské Klobouky k politickému okresu Vsetín. Okresní úřad Vsetín se do novostavby přestěhoval z nové radnice v prosinci 1937.²⁶⁴ Jeho dalším počinem v otázce budování komunální infrastruktury ve městě bylo jednání s Ministerstvem pošt a telegrafů ohledně zřízení samostatné budovy pro vsetínský poštovní a telegrafní úřad, který byl od roku 1880 umístěn na Dolním náměstí v několika obecních budovách. Zdlouhavá jednání byla nakonec úspěšná. S Ministerstvem pošt a telegrafů byla roku 1935 uzavřena smlouva, podle které mělo město Vsetín postavit novostavbu poštovní a telegrafní budovy v Mostecké ulici, dále mělo opatřit stavební úvěr a Ministerstvo pošt a telegrafů mělo následně převzít úhradu celkového stavebního rozpočtu a úvěru, odhadovaného na 1000000 Kč.²⁶⁵ Téhož roku byl položen základní stavební kámen novostavby, která byla následujícího roku dokončena.²⁶⁶

²⁶³ Tamtéž, Protokolární knihy o schůzích městské rady, inv. č. 19-35.

²⁶⁴ PAVLÍK, Richard, c. d. *Pamětní*.

²⁶⁵ Tamtéž.

²⁶⁶ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

7. STAROSTENSKÉ OBDOBÍ VÁCLAVA MISÁRKA (1938–1942)

Dne 21. května 1938 byla ve městě vyhlášena všeobecná mobilizace. Ve Vsetíně tehdy našlo útočiště několik desítek rodin z pohraničního území, ohroženého nároky Německé říše a Polska. O jejich zaopatření se staral městský úřad a také řada vsetínských spolků, např. Farní Charita, Československý Červený kříž nebo Okresní péče o mládež i o město Vsetín.²⁶⁷ Podle vyhlášky Okresního úřadu ve Vsetíně byla vypsána poslední volba obecního zastupitelstva města Vsetína v námi sledovaném období na 29. května 1938. Ke konání voleb nabádaly následovně Noviny z Pod-Radhoště: „*Již opět se ozývají hlasy, že letošní rok bude rokem jubilejním a vzhledem k tomu, že prý opět budou volby odloženy a nebudou se vůbec konati. Kdyby toto mělo být pravdou, pak bychom museli odložit každou důležitější a řekněme i nepříjemnou otázku, která se nám v jubilejním roce naskytne a odložit ji do roku dalšího. Jubileum republiky spadá do druhé poloviny roku. Bylo by proto velmi záhodno, v první polovině roku provést obecní volby, udělati v obcích pořádek, zvoliti nové starosty, a pak v druhé polovině roku plně se věnovati oslavě jubilea dvacetiletého trvání republiky.*“²⁶⁸ K volbě se dostavilo 4068 oprávněných voličů, kteří volili 36 členů vsetínského obecního zastupitelstva. Bylo podáno celkem 11 kandidátních listin a z celkového počtu 36 mandátů získali sedm mandátů komunisté, šest sociální demokraté, po čtyřech mandátech získaly strana lidová, národně-socialistická a strana živnostensko-obchodní středostavovská, tři občanská strana, po dvou mandátech lidoví zemědělci, národní sjednocení a agrární strana, jeden strana křesťansko-sociální a poslední jeden mandát člen domoviny.²⁶⁹

Tabulka č. 6 – Výsledky komunálních voleb ve Vsetíně, konaných dne 29. května 1938.²⁷⁰

STRANA	POČET HLASŮ	POČET MANDÁTŮ
Komunistická strana (K)	737	7
Čs. sociálně-demokratická strana dělnická (SD)	703	6
Čs. strana lidová (L)	421	4
Čs. strana národně-socialistická (NS)	331	4

²⁶⁷ BALETKA, Ladislav, c. d., s. 136-137.

²⁶⁸ *Proveďte volby do obcí!* In: Noviny z Pod-Radhoště, ročník 41, číslo 3. Valašské Meziříčí 15. ledna 1938, s. 1.

²⁶⁹ PAVLÍK, Richard, c. d., *Pamětní*.

²⁷⁰ SOKA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

Občanská strana (OS)	383	3
Strana národního sjednocení (Ns)	221	2
Republikánská strana zemědělců a maloročníků (R)	202	2
Čs. strana živnostensko- středostavovská (Ž)	427	4
Maloročníci a chalupníci strany lidové (LZ)	197	2
Domovina (D)	164	1
Křesťansko-sociální (KS)	282	1

Změna ve vedení vsetínské radnice se odrazila také ve složení vsetínského obecního zastupitelstva, které bylo díky vítězství komunistů, porážce občanské strany a celkové změny politických nálad ve městě tvořeno z poloviny novými členy. Ti pocházeli převážně z řad komunistů, sociálních demokratů, lidovců, národních socialistů a živnostníků. Právě angažovanost komunistické strany v bojích za práva dělnické třídy ve Vsetíně v době všeobecné hospodářské krize, stejně jako jejich boj proti nebezpečí fašismu, jim získal množství přívrženců.²⁷¹ Díky tomu se stali v obecních volbách roku 1938 nejsilnější stranou ve městě, zatímco Sousedíkova občanská strana se stala neúspěšnou. Při těchto volbách se již volilo podle upraveného volebního řádu, tedy volebního řádu s preferenčními hlasy. Na základě preferenčních hlasů však nedošlo na žádné kandidátce k přesunu jednotlivých kandidátů.²⁷²

Dne 28. června 1938 se konala v zasedací síni vsetínské radnice volba starosty, náměstků a městské rady. Volbu řídil nejstarší člen vsetínského obecního zastupitelstva František Rodinger ze strany lidové a byl jí přítomen také zástupce dohlédacího úřadu vrchní komisař politické správy Jindřich Zimola.²⁷³ Předseda zahájil volbu tím, že nejprve vyzval jednotlivé volební skupiny, aby prohlásily, činí-li některá z nich nárok na volbu prvního nebo druhého náměstka starosty nebo jestli se některé z nich za tímto účelem sdružují. Nárok na volbu druhého starostova náměstka neuplatnila žádná z volebních skupin. Nárok na volbu

²⁷¹ BALETKA, Ladislav, c. d., s. 220.

²⁷² SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

²⁷³ Tamtéž.

prvního starostova náměstka učinila sdružená volební skupina strany živnostenské (čtyři), občanské (tři), republikánské (dva), domoviny (jeden), národního sjednocení (dva), celkem tedy 12 členů. Volební komise nárok této sdružené volební skupiny uznala. Jelikož nárok na volbu druhého náměstka starosty nebyl uplatněn a prvního náměstka starosty volila výše uvedená sdružená volební skupina, volily ostatní volební skupiny obecního starostu a jeho druhého náměstka.²⁷⁴

Nejprve byl volen volebními skupinami národně-socialistickou, lidově-zemědělskou, křesťansko-sociální, sociálně-demokratickou, lidovou a komunistickou starosta města. Odevzdáno bylo 24 hlasů, z nichž všechny obdržel Václav Misárek. Na to vykonaly volební skupiny živnostenská, občanská, republikánská, domovina a národní sjednocení volbu prvního náměstka starosty, ve které bylo odevzdáno 12 hlasů, z nichž všechny obdržel Bohuslav Zedník. Následně vykonaly volební skupiny národně-socialistická, lidově-zemědělská, křesťansko-sociální, sociálně-demokratická, lidová a komunistická volbu druhého náměstka starosty. V této volbě bylo odevzdáno 24 hlasů, z nichž všechny obdržel František Rodinger. Starostou města Vsetína byl tedy zvolen sociální demokrat a ředitel obecných a měšťanských škol Václav Misárek, jeho prvním náměstkem se stal kamnářský mistr Bohuslav Zedník a druhým náměstkem byl zvolen obchodník František Rodinger.²⁷⁵ Ministerstvo vnitra potvrdilo volbu Václava Misárka starostou výnosem ze dne 9. července 1938.²⁷⁶

Po zvolení starosty a jeho dvou náměstků byla navolena městská rada, a to v počtu 12 radních včetně starosty a jeho dvou náměstků. Pro volbu radních se sdružily 1. strana národně-socialistická a křesťansko-sociální, přičemž těmto sdruženým stranám připadly dva mandáty v městské radě. 2. strana lidových zemědělců a strana lidová, přičemž těmto sdruženým stranám připadly rovněž dva mandáty v městské radě. 3. strana živnostensko-obchodní středostavovská a strana národního sjednocení, přičemž těmto sdruženým stranám připadly dva mandáty v městské radě. 4. strana republikánská a strana domoviny, přičemž těmto sdruženým stranám připadl jeden mandát v městské radě. Volební skupině sociálně-demokratické připadly dva mandáty v městské radě, volební skupině strany komunistické připadly dva mandáty v městské radě a volební skupině občanské strany připadl jeden mandát v městské radě.²⁷⁷ Jelikož z volební skupiny strany sociálně-demokratické byl již zvolen starosta, z volební skupiny

²⁷⁴ Tamtéž.

²⁷⁵ Tamtéž.

²⁷⁶ Tamtéž, Protokolární knihy o schůzích městské rady, inv. č. 19-35.

²⁷⁷ Tamtéž, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

sdužených stran živnostensko-obchodní středostavovské a národního sjednocení první náměstek a z volební skupiny sdužených stran lidové a lidových zemědělců druhý náměstek, obdržela volební skupina strany sociálně-demokratické ještě místo jednoho radního, volební skupina sdužených stran živnostensko-obchodní středostavovské a národního sjednocení rovněž místo jednoho radního a volební skupina sdužených stran lidové a lidových zemědělců také místo jednoho radního v městské radě.²⁷⁸ Volba radních byla vykonána hlasovacími lístky v jednotlivých skupinách.²⁷⁹

Nově zvolené obecní zastupitelstvo v čele s Václavem Misárkem schválilo záhy po svém zvolení investiční program na leta 1938–1942, který zahrnoval zejména vybudování kanalizace v nových ulicích, regulační stavební plán, rozšíření městského vodovodu, výměnu technického vybavení v městské elektrárně a novostavbu budovy pro odborné školy. Politický vývoj však přinutil vedení města tento plán značně omezit, a to zejména po finanční stránce.²⁸⁰ Vedení města se v tomto období potýkalo také s kritickým nedostatkem bytů, který ještě znásobovala výstavba závodu Zbrojovky, stejně jako příchod vlny uprchlíků na podzim roku 1938 a zanedlouho potom další vlny uprchlíků po okupaci zbytku Čech a Moravy.²⁸¹ Dvacetiletá etapa dynamického rozvoje města byla starostenským obdobím Václava Misárka ukončena. Významným byl pro město listopad 1938, kdy byla na Vsetín přeložena vyšší státní průmyslová škola strojnická z Karviné.²⁸² O tu se ucházela také města Valašské Meziříčí, Hranice na Moravě, Zlín, Přerov a Prostějov.²⁸³ Škola byla umístěna ve druhém patře budovy měšťanských škol chlapeckých, kde byly otevřeny všechny čtyři ročníky této školy.²⁸⁴ Ve vyšší státní průmyslové škole strojnické se začalo vyučovat v polovině roku 1939.²⁸⁵

²⁷⁸ Za členy městské rady byli zvoleni komunisté Julius Donath (soustružník) a Bohumil Klícha (tajemník), zástupce občanské strany Viktor Gebauer (krejčí), zástupce čsl. sociálně-demokratické strany dělnické Augustin Šedlbauer (sklář), zástupce strany republikánské MUDr. Adolf Bártek (zubní lékař), zástupce Národního sjednocení MUDr. Jan Tolar, zástupce lidových zemědělců Josef Výchopeň (rolník) a zástupci strany národně-socialistické Jan Koluch (řídící učitel) a Josef Zgabaj (tajemník). Tamtéž.

²⁷⁹ Tamtéž.

²⁸⁰ Tamtéž.

²⁸¹ BALETKA, Ladislav, c. d., s. 136.

²⁸² SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

²⁸³ Tamtéž, Protokolární knihy o schůzích městské rady, inv. č. 19-35.

²⁸⁴ PAVLÍK, Richard, c. d. *Pamětní*.

²⁸⁵ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

8. PODVODNÉ HOSPODAŘENÍ VE VSETÍNSKÝCH MĚSTSKÝCH PODNICÍCH NA STRÁNKÁCH OBČANSKÝCH NOVIN

Pravidelný týdeník Občanské noviny, tiskový orgán občanské strany, založené roku 1927 Josefem Sousedíkem, charakterizoval svou činnost v jednom ze svých prvních čísel následovně: „*Chceme vydáváním těchto novin vyhověti nejen přání našich členů a přátel, ale hlavně mají býti tyto noviny správným a pravdivým informačním listem o hospodářství naší obecní samosprávy. Princip demokracie žádá, aby každý občan byl nejen podrobně, jasně a správně informován o všech událostech obecního hospodářství, ale i o sociálních a kulturních potřebách města a kraje. Budeme se proto snažiti, abychom naznačeným směrem splnili úkol našemu listu vytčený. [...]*“²⁸⁶ V duchu tohoto tvrzení se již počátkem starostenského období Josefa Sousedíka začaly na stranách Občanských novin objevovat články, týkající se nesouhlasícího hospodářství a podvodných účtů v městské elektrárně, mlýně a ve veřejné nemocnici. Občanská strana v čele se starostou Sousedíkem tak rozpoutala v rámci své volební agitace kampaň proti „starému režimu“, během něhož byly městské podniky značně ztrátové, což se strana po ovládnutí vsetínské radnice v komunálních volbách roku 1927 rozhodla změnit. V této době se však jednalo o pouhé domněnky, které měla potvrdit až hospodářská a finanční revize. Na zasedání obecního zastupitelstva 27. prosince 1927 byl přečten protokol o předání obecní správy, podniků a ústavů nově zvoleným obecním funkcionářům v čele se starostou Sousedíkem.²⁸⁷ Po předání správy začala občanská strana útočit na bývalé funkcionáře, zastávající vysoké pozice v městských podnicích za starostenského období Rudolfa Šarmana a Josefa Bubely. Těmito funkcionáři byli hlavně Karel Kovařík, Milan Zelinka a členové správní rady městských podniků, pocházející zejména z řad lidové strany.

Hned počátkem roku 1928 se ve schůzích nového obecního zastupitelstva objevila opozice socialistického bloku, který měl na základě komunálních voleb z roku 1927 v novém zastupitelstvu téměř polovinu mandátů a k tomu zajištěnu také spolupráci některých menších politických stran.²⁸⁸ Členové socialistického bloku ostře kritizovali hospodářskou a finanční politiku bloku občanského, zejména tedy změny v obecních rozpočtech, které měly dopomoci nápravě ztrátového hospodaření městských podniků. Ostré kritiky se začaly objevovat také na stránkách ostatních stranických listů. Jednalo se o „*Náš Kraj*“ (sociální demokraté),

²⁸⁶ *Občanstvu města a kraje*. In: Občanské noviny, ročník 1, číslo 6. Vsetín 26. listopadu 1927, s. 1.

²⁸⁷ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

²⁸⁸ Tamtéž.

„Svornost“ (komunisté) a „Noviny z Pod-Radhoště“ (lidovci), na něž odpovídal občanský blok ve vsetínských „Občanských novinách“.²⁸⁹ Na nepořádky v městské elektrárně a mlýně začali upozorňovat lidovci v Novinách z Pod-Radhoště již v roce 1920, po nich v letech 1922–1924 také sociální demokraté ve „Stráži Valašska“ a v „Našem Kraji“. Na fakt, že s revizemi v hospodaření městských podniků začali lidovci a sociální demokraté, kteří od nich najednou dávali ruce pryč, reagovaly Občanské noviny následovně: „V článku „Rozpočet města Vsetína“ v č. 3 Našeho kraje jest zmínka, že v debatě rozpočtové nejbolestivější otázkou byl rozpočet elektrárny. Bude snad zajímat pisatele a některé opoziční činitele, hlavně ty opoziční, když se dozví, v čem a v kom vězí příčina, že bolavý vřed elektrárny tak zdlouhavě se hojí a proč některý opozičník nechce připustit, aby konečně na vřed elektrárny přiložena byla řádná a hojivá náplast. [...]“²⁹⁰

Výše uvedená stranická periodika, hlavně pak Noviny z Pod-Radhoště, byla na stranách Občanských novin kritizována zejména za to, že ještě v letech 1927–1928, tedy v letech, kdy byl Josef Sousedík se stranou lidovou v koalici²⁹¹, se v nich ve velké míře objevovaly články, které vychvalovaly roku 1927 zvoleného starostu za jeho nezištnou a prozíravou práci ve prospěch města. Podle Občanských novin se jednalo o dobu, kdy starosta „nevěnoval dosti pozornosti také těm odvětvím obecního hospodářství, ve kterých hospodařili funkcionáři lidové strany. Do té doby, kdy činnost starosty Sousedíka neohrožovala zájmy lidové strany a zájmy kapes lidových funkcionářů, do té doby byl starosta Sousedík tím nejlepším hospodářem, tím nejlepším člověkem. [...]“²⁹² To se však koncem roku 1927 razantně změnilo. Na vsetínské radnici se objevila nová politická síla, kterou představovala občanská strana v čele se starostou Sousedíkem, která svůj politický program koncipovala jako „boj proti starému režimu“. Cílem tohoto boje se stalo prověření nesouhlasícího a ztrátového hospodaření vsetínských městských podniků, zejména tedy elektrárny, mlýna a veřejné nemocnice, za které občanská strana obvinila zástupce strany lidové, sociálně-demokratické a národně-socialistické. Z důvodu toho se socialistický blok rozhodl pro opoziční postavení. Zástupci stran socialistického i občanského bloku byli nakonec v říjnu roku 1928 svoláni okresním hejtmanem Dr. Břeským k poradě, v níž se dohodli na prozatímním příměří v obecním zastupitelstvu. Po delší debatě se

²⁸⁹ PAVLÍK, Richard, c. d., *Kronika*, s. 470.

²⁹⁰ *Informace pro dopisovatele Našeho kraje o rozpočtu elektrárny pro rok 1928*. In: Občanské noviny, ročník 2, číslo 1. Vsetín 21. ledna 1928, s. 2.

²⁹¹ SOka Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

²⁹² *Časy se mění*. In: Občanské noviny, ročník 4, číslo 15. Vsetín 19. dubna 1930, s. 1.

strany zavázaly k další spolupráci pro dobro celého města a pro ukončení opozice. Zároveň slíbily, že schůze obecního zastupitelstva a jeho odborů budou řádně navštěvovány, jak se do této doby v důsledku přetrvávající opozice socialistického bloku nedělo.²⁹³ Dne 13. listopadu 1928 se konala první schůze obecního zastupitelstva po skončení opozice.²⁹⁴

Spor mezi občanskou stranou a socialistickým blokem se rozrůstal a vyvrcholil v tzv. aféře městské elektrárny a mlýna, kdy občanská strana a strana lidová útočily na finanční i technické nepořádky v městských podnicích. Socialistický blok se netajil úmyslem přivodit obecnímu zastupitelstvu vleklou krizi, která by vedla k ustanovení vládního komisaře nad městem a k novým volbám, což se, jak bude uvedeno dále, také stalo.²⁹⁵ Rozpuštění obecního zastupitelstva, dosazení správní komise a následné vypsání nových voleb mělo být podle Občanských novin cílem socialistického bloku, který nesouhlasil s propuštěním technického správce městské elektrárny Karla Kovaříka ze své funkce. Právě Karel Kovařík byl občanskou stranou obviněn z ne hospodárného vedení městských obchodních podniků a z toho, že vysokým obecním funkcionářům a podnikům, ve kterých se tito funkcionáři angažovali, uděloval za starostenského období Rudolfa Šarmana a Josefa Bubely značné finanční úlevy, kvůli kterým ho také ve funkci za každou cenu drželi. Snahu o jeho propuštění považoval socialistický blok za neodůvodněný útok občanské strany.

Již po roce 1925 byla pravomoc technického a administrativního správce městské elektrárny Karla Kovaříka omezena, a to dosazením nového účetního městské elektrárny Gustava Schedelbauera, jehož úkolem bylo zavedení řádných účetních knih.²⁹⁶ Disciplinární řízení s Karlem Kovaříkem bylo zahájeno v dubnu 1927, kdy starosta Sousedík zveřejnil své domněnky o tom, že Kovařík „*dodával nekompetentním způsobem do Stříbra a Nového Jičína uhlí*“.²⁹⁷ Za členy disciplinární komise byli zvoleni Jan Porubják, Josef Gebauer, Leopold Koubek, Josef Bambuch, Alois Trunkát, Milan Zelinka a Jaroslav Klvač.²⁹⁸ V důsledku prudké kampaně ve schůzích i v tisku byl správce elektrárny Karel Kovařík poslán v srpnu 1928 na nucenou dovolenou a poté suspendován.²⁹⁹ Technické vedení městské elektrárny bylo 28. srpna

²⁹³ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

²⁹⁴ Tamtéž.

²⁹⁵ PAVLÍK, Richard, c. d., *Kronika*, s. 472.

²⁹⁶ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Kniha schůzí správní rady městské elektrárny 1915–1936, inv. č. 62.

²⁹⁷ Tamtéž.

²⁹⁸ Tamtéž, Revize v městské elektrárně 1928–1933, inv. č. 348.

²⁹⁹ PAVLÍK, Richard, c. d., *Kronika*, s. 478-479.

1928 předáno na dobu neurčitou Antonínu Křížovi.³⁰⁰ Zahájení této kampaně připisovaly Občanské noviny socialistům, kteří zahájili roku 1927 ve svém stranickém listě *Náš Kraj* boj proti Karlu Kovaříkovi, a také lidovcům, kteří proti Kovaříkově samosprávě v městských podnicích útočili silně v *Novinách z Pod-Radhoště*. Omezením pravomocí Karla Kovaříka měl nastat pozvolný obrat k lepšímu hospodaření v městských podnicích. Úplné zlepšení však podle *Občanských novin* nastalo až tehdy, když občanská strana v čele se starostou Sousedíkem zvítězila v říjnu roku 1927 v komunálních volbách. „*Tímto vítězstvím nastal nejen pád Kovaříkův, ale padl s ním celý ten soustavný šlendrián, který nebylo možno hlavně do roku 1925 vůbec ani omeziti. [...]*“³⁰¹ Občanské noviny kritizovaly jeho činnost ve správní radě městské elektrárny zpětně, a to již od 11. července 1910, kdy byl Karel Kovařík vybrán z 30 uchazečů se skutečnou elektrotechnickou praxí za technického správce elektrárny, ačkoliv se podle své kvalifikace strojního zámečníka firmy *Bratři Thonetové* mohl ucházet o jiné, taktéž v elektrárně vypsané místo, a to o místo strojního zámečníka.³⁰² Již na rok 1910 poukazovaly *Občanské noviny* jako na rok, kdy se v hospodářství městské elektrárny začala objevovat podvodná čísla. Na Karla Kovaříka pak jako na vládnoucí špičkou dosazeného „bílého koně“, který vedl hospodářství městské elektrárny tak, aby mohly být udělovány finanční úlevy vlivným a zámožným odběratelům elektrárny, zatímco na to dopláceli chudí dělníci.³⁰³

Sousedíkova občanská strana, která nekandidovala ve volbách do poslanecké sněmovny a senátu Národního shromáždění roku 1929, měla volné ruce k tomu, aby její funkcionáři od srpna 1929 začali ve svých *Občanských novinách* otiskovat podrobnosti o „šantročení“ veřejným majetkem v elektrárně. Následně také vsetínská městská rada požádala Moravský zemský výbor v Brně o vykonání zemské revize v účetnictví elektrárny a mlýna.³⁰⁴ Z tohoto důvodu byly zabaveny veškeré účetní knihy městské elektrárny a městského mlýna za období let 1919–1927.³⁰⁵ Články otevřeně upozornily na ztráty celých vagonů uhlí, benzínu, olejů, instalačního materiálu, motorů, náradí, žehliček, vařičů, vysavačů apod. Dále na záhadné účty za maso, klobásy, vejce, máslo, lihoviny a na to, že placený odvoz škvárů z elektrárny

³⁰⁰ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, *Knihy schůzí správní rady městské elektrárny 1915–1936*, inv. č. 62.

³⁰¹ *Přehled hospodaření městské elektrárny a mlýna*. In: *Občanské noviny*, ročník 3, číslo 38. Vsetín 21. září 1929, s. 1-3.

³⁰² PAVLÍK, Richard, c. d., *Kronika*, s. 480-484.

³⁰³ *Historie elektrárny a nynější soudní spory*. In: *Občanské noviny*, ročník 3, číslo 29. Vsetín 20. května 1929, s. 1-2.

³⁰⁴ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, *Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva*, inv. č. 34-36.

³⁰⁵ *Tamtéž*, *Revize v městské elektrárně 1928–1933*, inv. č. 348.

vykazoval více škvárů, než bylo spáleno uhlí.³⁰⁶ Občanské noviny také upozornily, že elektrárna učinila roku 1924 investiční půjčku přes půl milionu korun, ze které však byla investována jen malá část a zbytek byl údajně prohospodařen.³⁰⁷ Největší pozornosti se však v článcích Občanských novin těšil účetní Schedelbauer. Ten totiž podle nich zavedl v elektrárně řádné účetnictví, skoncoval s podvodnými praktikami v hospodářství elektrárny i mlýna a zařídil, aby elektrárna i s daleko menšími příjmy mohla investovat bez větších finančních půjček.³⁰⁸

V politickém boji, zahaleném do aféry městské elektrárny a mlýna, zůstala nakonec občanská strana osamocena. Většina stran se chystala k likvidaci trapného stavu tím, že se hodlala spojit v novou koalici pro vyřazení občanské strany z vlivu ve městě.³⁰⁹ V čele politického boje stáli na jedné straně starosta Sousedík s účetním Gustavem Schedelbauerem a redaktorem Občanských novin Arturem Holubem, na druhé straně komunistický tajemník Josef Gebauer, sociální demokrat Václav Misárek, národní demokrat Karel Bubela a jiní. Rubriky krajeového tisku se utápěly v útocích a polemikách. Například Občanské noviny zaútočily roku 1929 na zástupce sociální demokracie následujícím článkem: „*Proč nedělali jste pořádek v roce 1926 až 1927, kdy dokonce váš vlastní orgán „Náš Kraj“ vás na turecké hospodářství v městské elektrárně upozorňoval? Proč neměli zástupci strany sociálnědemokratické odvahu vystoupiti proti nezodpovědnému hospodářství v elektrárně v letech, kdy elektrárna prodělávala ročně tisíce? [...]*“³¹⁰ Články, uveřejňované v Občanských novinách, byly veřejným obviněním bývalých starostů Vsetína, tedy Rudolfa Šarmana a Josefa Bubely, za nedostatečný dohled nad městským hospodařením, kdežto nynější starosta města Josef Sousedík podle nich převzal jako odborník v elektrotechnice nad elektrárnou a mlýnem dozor, přičemž tyto podniky následně hospodařily s výraznými finančními zisky. Zápisy ze zasedání vsetínské městské rady ze dne 15. listopadu 1927 dokonce uvádějí, že rozpočet mlýna v prvních měsících starostování Josefa Sousedíka byl natolik vyrovnaný, že jeho příjmy i výdaje byly 168845 Kč. Stejně tak je v zápise uvedeno, že příjmy i výdaje elektrárny byly schváleny na

³⁰⁶ *Jak rozumí Misárek účetnictví.* In: Občanské noviny, ročník 3, číslo 46. Vsetín 16. listopadu 1929, s. 2.

³⁰⁷ *Odpoověď obecnímu hospodáři J. Gebauerovi.* In: Občanské noviny, ročník 3, číslo 13. Vsetín 30. března 1929, s. 2.

³⁰⁸ *Přehled hospodaření městské elektrárny a mlýna.* In: Občanské noviny, ročník 3, číslo 36. Vsetín 7. září 1929, s. 1-2.

³⁰⁹ *Náš kraj!* In: Občanské noviny, ročník 2, číslo 40. Vsetín 6. října 1928, s. 2-3.

³¹⁰ *Náš kraj.* In: Občanské noviny, ročník 3, číslo 15. Vsetín 13. dubna 1929, s. 2.

rovných 729289 Kč, čímž se stal rozpočet městských podniků zcela bezztrátový a vyrovnaný.³¹¹ Rovněž účty všeobecné veřejné nemocnice byly za rok 1927 shledány jako výdělečné. Její výdaje byly v zápisech ze zasedání zastupitelstva vyčísleny na 880053,60 Kč, příjmy na 973148,03 Kč, což by znamenalo, že všeobecná veřejná nemocnice hospodařila toho roku s přebytkem 93095,03 Kč.³¹²

Podle přípisu Moravského zemského výboru v Brně k revizní zprávě z 3. října 1930 bylo příčinou úpadku vsetínské elektrárny „*nehospodárné vedení a nedostatečný dozor v letech 1919–1926, jakož i zastaralé strojové zařízení*“.³¹³ Proto dne 15. října 1930 podepsal vládní komisař JUDr. Josef Reiss bez ohledu na mínění některých složek občanstva smlouvu se SME v Přerově o dodávce proudu pro město, ačkoli byla tato nabídka již při zasedání vsetínské městské rady 3. října 1927 zamítnuta jako ekonomicky nevýhodná.³¹⁴ 21. července 1927 učinily SME v Přerově městu dokonce nabídku na odkoupení elektrárny, přičemž městská rada se usnesla doporučit městskému zastupitelstvu, aby byla nabídka z ekonomicky nevýhodných důvodů odmítnuta, jak se také stalo.³¹⁵ Na základě revizní zprávy byl nakonec z nehospodárného vedení městské elektrárny obviněn dříve vychvalovaný účetní Schedelbauer.³¹⁶ Výpověď pro účetního, na které se usneslo vsetínské obecní zastupitelstvo ve svém zasedání 3. září 1929, byla městskou radou schválena a starostou Josefem Sousedíkem podepsána na jejím zasedání dne 24. září 1929. Starosta tak učinil bez definitivního rozhodnutí okresního úřadu, jelikož k danému datu od něj nedostal v otázce výpovědi z pracovního poměru v městské elektrárně pro účetního Gustava Schedelbauera jasnou odpověď. Městská rada s výpovědí na základě předešlých událostí jednohlasně souhlasila i přes to, že podle § 53 moravského obecního zřízení mohla podat proti rozhodnutí starosty stížnost.³¹⁷ Výpověď byla ve schůzi městské rady zdůvodněna tím, že pro městskou elektrárnu a mlýn nebyly v roce 1929

³¹¹ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolární knihy o schůzích městské rady, inv. č. 19-35.

³¹² Tamtéž, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

³¹³ Tamtéž.

³¹⁴ Tamtéž, Protokolární knihy o schůzích městské rady, inv. č. 19-35.

³¹⁵ Tamtéž, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

³¹⁶ *Jaký názor mají vsetínští lidovci na spravedlnost.* In: Občanské noviny, ročník 4, číslo 18. Vsetín 10. května 1930, s. 2.

³¹⁷ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolární knihy o schůzích městské rady, inv. č. 19-35.

vedeny žádné řádné účetní knihy a ty, které byly vedeny, neposkytovaly jasný přehled o způsobu a výsledcích hospodaření v obou městských podnicích.³¹⁸

V revizní zprávě bylo dále uvedeno, aby městská rada, která měla na činnost obecního zaměstnance dohlížet a nečinila tak, nechala ihned zavést řádné účetní knihy v městských podnicích. Po propuštění Gustava Schedelbauera došlo také k rozpuštění celé správní rady městské elektrárny a mlýna.³¹⁹ Většina jejích členů, kteří byli ve sledovaném období také vsetínskými zastupiteli, nebyli v nadcházejících komunálních volbách roku 1931 již do zastupitelstva zvoleni.³²⁰ Jednalo se převážně o členy lidové strany Josefa Výchopně (zastupitelem zvolen v komunálních volbách roku 1919, 1923 a 1927), Josefa Svrčinu (zastupitelem zvolen roku 1919, 1923 a 1927), Ludvíka Schmidta, Leopolda Koubka, Josefa Charváta (všichni zvoleni zastupiteli pouze roku 1927) a Karla Strnadela (zastupitelem zvolen roku 1923 a 1927). Poté byla vyžádána účetní, technická a hospodářská revize v těchto podnicích.³²¹ Městská rada doporučila zastupitelstvu, aby po rozpuštění správní rady elektrárny a mlýna přeneslo veškerou agendu městských podniků na své plénum, popřípadě na městskou radu.³²² Během jednání s Karlem Kovaříkem o jeho dobrovolném odchodu z funkce pověřila městská rada vedením administrativy městské elektrárny městského tajemníka Aloise Trunkáta, vedením účetní a pokladní agendy městského důchodního Jaroslava Klvače a k výpomoci v účetnictví prozatímně přijala Roberta Jungvirtha, a to do té doby než bude místo účetního obsazeno na základě veřejné soutěže, kterou mělo obecní zastupitelstvo na doporučení městské rady vypsat nejdříve k 1. lednu 1930.³²³ Na toto místo se nakonec přihlásil jediný kandidát, a to výše zmíněný Robert Jungvirth, který byl na základě doporučení městské rady na místo smluvního účetního v městské elektrárně přijat. V městském mlýně byl po rozpuštění bývalé správní rady ustanoven bývalou správní radou městské elektrárny a mlýna stárek Jan Hrabina, který vedl mlýn od smrti Josefa Handelíka, tedy od 25. ledna 1925.³²⁴

Vsetínská městská rada vydala 28. srpna 1928 usnesení o nucené dovolené technického správce Karla Kovaříka, o které bylo rozhodnuto na základě jednoznačného prokázání jeho

³¹⁸ Tamtéž, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

³¹⁹ Tamtéž, Kniha schůzí správní rady městské elektrárny 1915–1936, inv. č. 62.

³²⁰ Tamtéž, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

³²¹ Tamtéž, Spor mezi městem a Gustavem Schedelbauerem a Jindřichem Raušerem 1927–1945, inv. č. 347.

³²² Tamtéž, Protokolární knihy o schůzích městské rady, inv. č. 19-35.

³²³ Tamtéž, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

³²⁴ Tamtéž.

nekompetentnosti pro tuto funkci.³²⁵ Na poslední schůzi vsetínského obecního zastupitelstva se pak spojili lidovci, komunisté, sociální demokraté a další, a to v tom smyslu, aby byl Karel Kovařík ve své funkci ponechán, nebo aby mu byl umožněn alespoň čestný odchod.³²⁶ Správce Kovařík, který byl před dvěma lety ze svého místa suspendován bývalým starostou Josefem Sousedíkem, a proti němuž bylo následně vedeno trestní řízení, nastoupil v září roku 1930 z rozkazu vládního komisaře JUDr. Josefa Reisse opět na své místo, a to z toho důvodu, že i přes jeho suspendování požíval nadále výhod funkce technického správce elektrárny, zejména výhod finančních.³²⁷ Občanské noviny otiskly 7. května 1932 článek o tom, že k tomuto datu bylo skončeno předběžné vyšetřování v trestní věci proti správci elektrárny Kovaříkovi a následovat by tedy mělo hlavní přelíčení, které bylo politickými stranami i vsetínskou veřejností již dlouhodobě očekáváno, a to z toho důvodu, že se vyšetřování táhlo již od roku 1927, tedy celých pět let.³²⁸ Hlavní přelíčení v elektrárenské aféře proti správci městské elektrárny Kovaříkovi se konalo v květnu roku 1932 u Okresního soudu ve Vsetíně a obžalovaný v něm byl plně osvobozen.³²⁹ Karel Kovařík, který byl trestně stíhán kvůli podezření z podvodného hospodaření v městských podnicích, byl nakonec v červenci roku 1933 jmenován Okresním úřadem ve Vsetíně zodpovědným správcem městské elektrárny.³³⁰

Z důvodného podezření nechal starosta provést také náhlou revizi ve vsetínské veřejné nemocnici a její výsledek hrozil další aférou. Byla provedena na konci ledna 1930 a byly jí skutečně shledány účetní nepořádky i nedovolené účetní machinace. Nezaplacené účty dodavatelům nemocnice za poslední tři roky podle ní dosáhly částky 577000 Kč, nemocnice však měla jen 33000 Kč v hotovosti a 125000 Kč na běžném účtu.³³¹ Účetní zápisy a pokladní hotovost nesouhlasily, příjem a vydání mouky, masa, brambor, uhlí atd. byly podle dokladů nekontrolovatelné a mezi nedostatečnými výkazy byly i fingované. Dlužné částky nemocnici nebyly po dobu pěti let vůbec vymáhány atd. Za nepořádek v administrativě ručili správce nemocnice Milan Zelinka a nemocniční komise obecního zastupitelstva, jejímž předsedou byl

³²⁵ *Ze schůze správní rady městské elektrárny a mlýna.* In: Občanské noviny, ročník 2, číslo 35. Vsetín 1. září 1928, s. 2.

³²⁶ *V čem se spojili.* In: Občanské noviny, ročník 3, číslo 37. Vsetín 14. září 1929, s. 3-4.

³²⁷ *Správce Kovařík opět v elektrárně.* In: Občanské noviny, ročník 4, číslo 36. Vsetín 13. září 1930, s. 2.

³²⁸ *Elektrárenský spor před ukončením.* In: Občanské noviny, ročník 6, číslo 19. Vsetín 7. května 1932, s. 3.

³²⁹ *Obnovení sporu se správcem Kovaříkem.* In: Občanské noviny, ročník 6, číslo 20. Vsetín 14. května 1932, s. 2.

³³⁰ *Schůze městské rady.* In: Občanské noviny, ročník 7, číslo 26. Vsetín 1. července 1933, s. 2.

³³¹ *Proč se mohly páchat podvody v nemocnici.* In: Občanské noviny, ročník 4, číslo 6. Vsetín 15. února 1930, s. 1-2.

děkan Josef Svrčina, starostův náměstek.³³² Starosta o výsledku revize učinil ihned oznámení okresnímu i zemskému úřadu a okresnímu soudu, suspendoval správce nemocnice a svolal k projednání aféry na 1. února 1930 městskou radu. Do této schůze se však dostavil pouze jeden radní. Z popudu Okresního úřadu ve Vsetíně byla na 7. února 1930 svolána mimořádná schůze obecního zastupitelstva, ve které se projednávalo odvolání Milana Zelinky z funkce ve veřejné nemocnici.³³³ Odvolání bylo zdůvodněno tím, že Zelinka prováděl nedovolené finanční machinace, například když roku 1927 přijal od vsetínské firmy Františka Šimary částku 9000 Kč na zaplacení svých osobních účtů, o čemž starostu informoval účetní zmíněné firmy Karel Schedelbauer.³³⁴ Na místo suspendovaného správce nemocnice byl zatím ustanoven výpomocný úředník Jindřich Raušer.³³⁵ Dne 5. února 1930 se sešla městská rada téměř v plném počtu a většinou dvou hlasů zrušila suspensi správce nemocnice. Hned nato svolal první náměstek starosty a předseda nemocniční komise Josef Svrčina k mimořádné schůzi obecního zastupitelstva, na níž vyzval starostu, aby před plénem přečetl a podepsal odvolání některých obvinění, které připravila k podpisu nemocniční komise. Starosta tento požadavek odmítl a tím byla schůze skončena. Milan Zelinka byl na návrh Josefa Svrčiny nakonec ve své administrativní funkci ponechán, jeho služební požitky byly sníženy na 50 % a vedením nemocniční pokladny byl pověřen Jaroslav Klvač.³³⁶ Z rozkazu starosty města byla na 25. únor 1930 svolána schůze nemocniční komise, ve které si měli její členové vyslechnout zprávu zemských revizorů o dosavadním postupu revize ve veřejné nemocnici.³³⁷

Revize ve vsetínské nemocnici byla skončena 10. dubna 1930. Shledala celkem tytéž nepořádky, jaké uvedly Občanské noviny a učinila za ně odpovědnou městskou radu, poněvadž neprojevovala dost pozornosti hospodaření nemocnice a nedala správci nemocnice jasné instrukce o způsobu vedení účetních knih.³³⁸ Většina nepořádků byla dle revizních zpráv zaviněna „*přetížením správce přemírou jiné práce, ale závady trestní povahy nebyly dokázány*“.³³⁹ Revizní zprávy zemského úřadu o vsetínské elektrárně a nemocnici byly

³³² SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

³³³ Tamtéž.

³³⁴ Tamtéž.

³³⁵ PAVLÍK, Richard, c. d., *Kronika*, s. 498.

³³⁶ *Jak vypadá nestrannost vsetínských socialistů ve světle pravdy*. In: Občanské noviny, ročník 4, číslo 1. Vsetín 11. ledna 1930, s. 1-2.

³³⁷ *Situace v nemocnici*. In: Občanské noviny, ročník 4, číslo 10. Vsetín 15. března 1930, s. 2.

³³⁸ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

³³⁹ PAVLÍK, Richard, c. d., *Kronika*, s. 503.

ukončeny v létě roku 1930 a v srpnu veřejně vyloženy na městském úřadě. Většinou potvrdzovaly nálezy dřívějších místních revizí, zmenšovaly však vinu správců obou podniků, s nimiž nebylo disciplinární ani soudní řízení dosud skončeno. Správce elektrárny Karel Kovařík byl od roku 1927 na nucené dovolené, avšak s plnými požitky.³⁴⁰ Proto z nařízení vládního komisaře nastoupil od 1. září 1930 do služebního poměru v elektrárně. Administrativní správce nemocnice Milan Zelinka zůstal ve funkci dále. Účetní elektrárny Gustav Schedelbauer byl ze služeb města propuštěn jednak pro své články v tisku za obou afér, jednak pro nedbalosti v účetnictví roku 1929.³⁴¹

Nová aféra ve vsetínské městské nemocnici, řízená již řadu let nemocniční komisí obecního zastupitelstva s děkanem Josefem Svrčinou v čele, přivedla do opozice proti starostovi a občanské straně také katolickou stranu lidovou, s níž dosud úzce spolupracovala. Funkcionáři ostatních opozičních stran ve městě v tom viděli vhodnou příležitost k vyřazení občanské strany z vlivu ve městě a k donucení starosty k rezignaci. Nepravidelná účast členů obecního zastupitelstva z opozičních stran na schůzích zastupitelstva a jeho odborů ochromovala správu města již od podzimu minulého roku. Dne 12. února 1930 se konala v Lidovém domě z podnětu lidové strany důvěrná schůze asi 25 funkcionářů všech opozičních stran, na níž bylo ujednáno, že strany odvolají svých 24 členů z obecního zastupitelstva (celkový počet 36 členů), čímž se obecní zastupitelstvo stane neschopným k usnášení. V důsledku toho by muselo být obecní zastupitelstvo úředně rozpuštěno a až do příštích voleb by pak byl správou města pověřen vládní komisař.³⁴² Za toho přítomní funkcionáři opozičních stran navrhli Josefa Svrčinu, kterého Občanské noviny a občanská strana tvrdě napadaly kvůli nedostatečnému dohledu nad hospodařením ve vsetínské nemocnici. K jeho volbě vládním komisařem se vyjádřily následovně: „*Protestujeme co nejrozhodněji proti tomuto pokusu, neboť občanstvo nemůže souhlasiti, aby v čele městského hospodaření byl postaven člověk, který jako bývalý funkcionář klidně přihlížel špatnému hospodaření, a který na podvodech a shledaných nehoráznostech v účetnictví ve veřejné nemocnici, jako předseda nemocniční komise, nese v první řadě zodpovědnost. [...]*“³⁴³

³⁴⁰ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Revize v městské elektrárně 1928–1933, inv. č. 348.

³⁴¹ PAVLÍK, Richard, c. d., *Kronika*, s. 509.

³⁴² SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

³⁴³ *Protestujeme*. In: Občanské noviny, ročník 4, číslo 6. Vsetín 15. února 1930, s. 2.

Proti tomuto usnesení se postavil jediný z přítomných, a to komunistický dělník Josef Juřík, který ujednání nepodepsal.³⁴⁴ Odvolání 24 členů obecního zastupitelstva provedly opoziční strany hned druhého dne, i když někteří obecní funkcionáři se svým odvoláním nesouhlasili. Občanská strana protestovala proti postupu opozice u Zemského úřadu v Brně. V napjatém očekávání dalšího vývoje situace ve městě vedl agendu města zatím jen starosta a úředníci městského úřadu. Dne 11. března 1930 zahájil zemský výbor důkladnou revizi hospodaření v městské elektrárně, mlýně a ve veřejné nemocnici. Ministerstvo financí současně revidovalo také obratovou daň u vsetínských velkopodniků. Revize měly být skončeny počátkem dubna 1930, značně se však protáhly. Zemský úřad proto nečekal na vyřízení revizí a výměrem z 31. března 1930 rozpustil obecní zastupitelstvo ve Vsetíně s odůvodněním, že v dosavadním složení není schopno další práce. Funkce veřejných obecních úředníků zanikly.³⁴⁵

Okresní úřad ve Vsetíně pak dne 23. dubna 1930 jmenoval pro správu města až do příštích obecních voleb vládního komisaře JUDr. Josefa Reisse, vrchního komisaře Okresního úřadu ve Valašském Meziříčí. Ten se okamžitě ujal své funkce. Správu města hodlal vést zcela nezávisle na politických stranách, a to se zřetelem ke konsolidaci vnitřních poměrů ve městě. 25. dubna 1930 bylo svoláno zastupitelstvo ke své poslední schůzi, na níž vzalo na vědomí své rozpuštění.³⁴⁶ Ve výměru Zemského úřadu v Brně ze dne 31. března 1930 bylo rozpuštění zdůvodněno následovně: „*Zemský úřad rozpouští podle ustanovení § 107 moravského obecního zřízení městské zastupitelstvo na Vsetíně, poněvadž došel k přesvědčení, že městské zastupitelstvo při svém nynějším složení za daných poměrů není sto, aby řádně spolupůsobilo při plnění úkolů, jež byly na obec uloženy, a že je třeba zjednatí nutné předpoklady pro nerušenou správu obce [...]*“³⁴⁷ Zápisy o schůzích obecního zastupitelstva a městské rady tímto datem skončily a pokračovaly až v listopadu roku 1931. Pouze pro vypracování rozpočtu města Vsetína na rok 1931 sestavil vládní komisař poradní finanční komisi, do níž jmenoval MUDr. Jana Tolara (ND), Julia Hoffera (SD), Augusta Charváta (OS), Ludvíka Schmidta (L) a Miroslava Škývaru (R).

„Většina zástupců politických stran vyslovila se proti vypsání nových obecních voleb. Jak jsme dokonce informováni, snaží se prý opoziční strany nové volby co nejvíce oddáliti. [...]

³⁴⁴ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

³⁴⁵ PAVLÍK, Richard, c. d., *Kronika*, s. 499-500.

³⁴⁶ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

³⁴⁷ Tamtéž.

*Vládní komisariát jest do jisté míry součástí diktatury, která v demokratickém režimu nemá místa. Musí-li býti však případ od případu tato diktatura zařízena, má trvati dobu co nejkratší.*³⁴⁸ Tímto článkem z 16. června 1930 komentují Občanské noviny nedemokratický režim, zavedený ve městě rozpuštěním obecního zastupitelstva, ustanovení vládního komisariátu a sáhodlouhé oddalování komunálních voleb. V této rozbourené atmosféře se podle Občanských novin nejednalo o volby politické, nýbrž o volby hospodářské.³⁴⁹ Z neustálého oddalování obecních voleb byla na stranách Občanských novin obviňována v největší míře strana lidová, jejíž klerikální zástupci podle těchto článků hájili vždy především zájmy nejbohatších občanů města, kdežto na požadavky nejchudších nebrali sebemenší ohled. Toto obvinění plynulo stále z tzv. aféry městské elektrárny a mlýna, kdy Občanské noviny tyto městské podniky označily za „dojné krávy“, přinášející svým podvodným hospodařením zisky především nejvyšším politickým funkcionářům a řadu finančních úlev největším podnikům města, v nichž byli tito funkcionáři angažováni.³⁵⁰ Občanské noviny v této době reagovaly především na články publikované v tiskovém orgánu sociálně-demokratické strany a dávaly jim za pravdu v tom, že se v dlouho očekávaných komunálních volbách mělo jednat především o boj o čest a vážnost radnice, jelikož město bylo povinno ukázat, že se v něm nacházejí schopní lidé, kompetentní k vedení města, a že město nemusí být spravováno cizími lidmi, dosazenými nadřizenými úřady.³⁵¹

V politických stranách byla zorganizována podpisová akce pro rychlé vypsání nových voleb a pro odstranění diktatury jednotlivce. Několik jednotlivců, skrývajících se za politické strany, kteří počátkem roku 1930 vyvolali krizi a rozpuštění obecního zastupitelstva, bylo tehdy přesvědčeno, že nejspíše za půl roku dosednou zase do svých křesel v očištěném obecním zastupitelstvu. Skutečnost však byla jiná. Vládní komisař přistoupil ke svému úkolu zcela vážně a hodlal vypsát nové obecní volby až po úplné konsolidaci rozháraných poměrů ve městě. Jeho činnost byla vsetínskou veřejností pozorně sledována a získávala stále větších sympatií. To bylo proti zájmům vlivných jedinců a již v létě začala v krajských i místních listech tisková kampaň proti vládnímu komisaři. Z počátku to byly nepříznivé kritiky různých rozhodnutí, později také ostré osobní útoky. Zdůrazňovaly, „že již není možno déle ponechat zodpovědnost za rozvoj

³⁴⁸ *Poznatky z porady zástupců politických stran s vládním komisařem Dr. Reissem.* In: Občanské noviny, ročník 4, číslo 23. Vsetín 16. června 1930, s. 2.

³⁴⁹ *Do nových voleb.* In: Občanské noviny, ročník 4, číslo 11. Vsetín 22. března 1930, s. 1.

³⁵⁰ *Demokracie nebo diktatura.* In: Občanské noviny, ročník 4, číslo 25. Vsetín 28. června 1930, s. 1.

³⁵¹ *Boj o čest a vážnost radnice.* In: Občanské noviny, ročník 5, číslo 3. Vsetín 24. ledna 1931, s. 1.

*nebo úpadek města člověku úplně cizímu, neznalému místních poměrů, který po skončení svého úřadu prostě opustí město, aniž by svému voličstvu musel složit účty ze svého působení“.*³⁵²

Počátkem prosince 1930 otiskly místní noviny dlouhé společné provolání politických stran ve Vsetíně „*Pro vypsání obecních voleb*“, které podepsaly strany národních socialistů, komunistů, lidovců a také občanská strana. V něm tyto protichůdné strany důrazně žádaly skončení trapného komisariátu. Vládní komisař JUDr. Josef Reiss, znechucen osobními útoky, oznámil politickým stranám, že v krátké době složí svoji funkci. „*Poslední číslo Lubiny přináší zprávu, že na dobu přechodnou mezi úřadováním vládního komisaře a nastolením nového městského zastupitelstva má být jmenována správní komise. Dle našich informací došlo by ke jmenování správní komise jen tehdy, kdyby vládní komisař musel nastoupiti místo ve správě státních lesů, kam má být přeložen z politické služby. [...]*“³⁵³ Scénář, který prorokovaly listy Lubina, se nakonec také naplnil. Vládní komisař JUDr. Josef Reiss opustil svůj úřad a následně mělo dojít ke jmenování nového vládního komisaře, který by řídil město až do vypsání nových komunálních voleb. Politické strany i Dr. Jan Tolar, kterého odstoupivší Josef Reiss sám jmenoval novým vládním komisařem nad městem docílili, že správu města až do nastoupení nového obecního zastupitelstva neměl vést pouze jediný komisař, nýbrž vícečlenná správní komise. Jejím předsedou byl jmenován Dr. Jan Tolar a ujala se činnosti 1. dubna 1931.³⁵⁴ Za členy výše uvedené správní komise pak byli jmenováni dosavadní členové městské finanční poradní komise Julius Hoffer, Ludvík Schmidt, Augustin Charvát a Miroslav Škývara.³⁵⁵ JUDr. Josef Reiss přijal po složení funkce vládního komisaře ve Vsetíně nabídku Ministerstva zemědělství, které mu nabídlo od roku 1931 úřad administrativního ředitele státních lesů na Podkarpatské Rusi.³⁵⁶

Konání komunálních voleb bylo přislíbeno na 17. května 1931, díky prodloužení mandátu správní komise však byly i tentokrát oddáleny. Občanskou stranu v nich měl vést opět továrník Josef Sousedík, lidovce děkan Josef Svrčina, sociální demokraty Rudolf Šarman, národní socialisty inspektor Jaroslav Kořínek a živnostníky Richard Kohm. Počet kandidátek byl rozmnožen o kandidátku křesťanských socialistů, čímž straně lidové ubyla značná část

³⁵² PAVLÍK, Richard, c. d., *Kronika*, s. 512.

³⁵³ *Správní komise?* In: Občanské noviny, ročník 5, číslo 5. Vsetín 7. února 1931, s. 1.

³⁵⁴ *Jak přijalo občanstvo jmenování správní komise.* In: Občanské noviny, ročník 5, číslo 16. Vsetín 4. dubna 1931, s. 2.

³⁵⁵ *Správní komise jmenována.* In: Občanské noviny, ročník 5, číslo 13. Vsetín 4. dubna 1931, s. 2.

³⁵⁶ PAVLÍK, Richard, c. d., *Kronika*, s. 512.

voličů.³⁵⁷ Nakonec byly komunální volby vypsány až na 31. května 1931. Volbami měl být definitivně ukončen nedemokratický režim ve městě. Předvolební kampaň byla zahájena ihned po jejich vypsání a strany bohužel sáhly k dřívějším agitačním metodám, čímž pracně získaná konsolidace ve městě zase rychle zmizela.³⁵⁸

Dne 10. června 1932 byla v plénu vsetínského zastupitelstva projednána revizní zpráva, která se také v celém svém znění stala součástí zápisu z tohoto jednání.³⁵⁹ Zpráva byla založena na revizi hospodaření městské elektrárny a mlýna za roky 1919 až 1929, vyhotovena byla podle revizního výsledku zemských revizorů, zejména Karla Kašpara, účetního tajemníka Zemského úřadu v Brně. Původní revizní zpráva čítala 145 stran, přičemž Karel Kašpar byl vsetínskou městskou radou dne 22. dubna 1931 pověřen, aby její sdělení shrnul do materiálu, který měl jasně, detailně a krátce shrnout pouze základní chyby, které byly zjištěny při hospodaření jednak v městské elektrárně, jednak v městském mlýně.³⁶⁰ Podle výnosu zemského úřadu ze dne 25. února 1930 prováděl technickou revizi v městské elektrárně technický rada zemského úřadu Ing. J. Dvořák, účetní a hospodářskou revizi účetní tajemník Karel Kašpar a účetní adjunkt Josef Stopka od Zemského úřadu v Brně. Podle revize dospěly poměry v městské elektrárně tak daleko, že počínaje rokem 1924 odmítalo městské zastupitelstvo schválení účetních uzávěrek městské elektrárny, přičemž na nedostatky administrativy a hospodaření městské elektrárny upozorňovali podle revizní zprávy již v letech 1923 a 1924 zejména zástupci lidové strany, konkrétně bývalý revizor a člen správní rady Karel Strnadel a Ignác Fryčaj.³⁶¹

Největším nedostatkem v hospodaření městské elektrárny bylo podle revizní zprávy nedokonalé vedení materiálního inventáře, zejména pak materiálů pohonných, stejně jako účtování peněz, které nevyhovovalo normám platným pro vedení městských obchodních podniků. Z tohoto důvodu nebylo nikdy možno provést řádnou kontrolu hospodaření v těchto městských podnicích.³⁶² Revize poukázala hlavně na to, že účty za zboží byly připisovány k dobru na jiná běžná konta, že účetnictví bylo prováděno tak, aby bylo zamezeno pasivitě některých jiných let, že nebyla vedena kniha došlých faktur, účetní knihy byly až do konce roku 1926 vedeny úplně nepřehledně atd. Zpráva dále kritizovala, že v letech 1919–1924 obstarávala

³⁵⁷ *Volby na Vsetíně dne 17. května*. In: Občanské noviny, ročník 5, číslo 5. Vsetín 25. dubna 1931, s. 1.

³⁵⁸ *Sdružení kandidátních listin*. In: Občanské noviny, ročník 5, číslo 20. Vsetín 20. května 1931, s. 3.

³⁵⁹ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

³⁶⁰ Tamtéž, Protokolární knihy o schůzích městské rady, inv. č. 19-35.

³⁶¹ Tamtéž, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

³⁶² Tamtéž.

městská elektrárna zásobování obyvatelstva uhlím, přičemž tento obchod s uhlím byl v knihách veden společně s uhlím, které bylo spotřebováno v městské elektrárně, čímž nebylo možné dodatečně zjistit, zda byl obchod s uhlím pasivní či nikoliv a navíc pak byly konečné roční uzávěrky uhlí vedeny nesprávně. Provoz elektrárny byl obchodem s uhlím tedy velmi zatížen, a to zejména na účet konzumentů, jelikož tyto ztráty neměly být vůbec zahrnuty do konečných účetních bilancí, a kdyby nebyly, vykazovala by elektrárna daleko větší zisky a mohla by si dovolit snížit sazby za spotřebu světla k dobru konzumentů.³⁶³ Dalším bodem kritiky v revizní zprávě byla nedostatečná kontrola při rozprodeji uhlí, stejně jako nedokonalá evidence zásob uhlí. Nedokonalá evidence způsobila, že uhlí bylo z větší části prodáváno místním průmyslovým závodům, které ho používaly k vlastním výdělečným účelům a malí konzumenti to nepřímo zaplatili v sazbách za spotřebu světla. Uhlí tak bylo prodáváno zejména zámožnějším vrstvám, které ho mohly vzhledem ke svým majetkovým poměrům dříve zaplatit. Co se uhlí týče, další kritika byla mířena na to, že při dovozu uhlí nebyly podávány reklamace za jeho ztráty při dopravě, a že ho městská elektrárna prodávala značně pod cenou, čímž pak nemohla dosáhnout požadovaného zisku. Při pasivním stavu obchodu s uhlím byly správci elektrárny Karlu Kovaříkovi vypláceny zvláštní odměny za prodej uhlí a vedení obchodu s uhlím, přičemž výše odměny dosahovala například roku 1921 2000 Kč. Ztráty uhlí pak byly uměle zakrývány.³⁶⁴

Řádně nebyly v elektrárně vedeny ani záznamy o spotřebě mazadel a nafty, čímž docházelo ke zbytečně velkým nákupům a zásobám těchto materiálů. V elektrárně se pak podle revizní zprávy v mnoha případech objevovaly proplacené účty neznámým firmám za dodané oleje, přičemž nebylo možné dohledat o jaký druh a o jaké množství oleje se konkrétně jednalo. Stejně jako v případě uhlí, objevili zemští revizoři také v případě pohonných hmot značné ztráty, které revizní zpráva označila za nevysvětlitelné. Rovněž zásoby instalačního materiálu a zápisy o provádění instalací v městské elektrárně byly podle zprávy vedeny útržkovitě, což při revizi vedlo k četným nesrovnalostem. Největším problémem, na který zemští revizoři upozornili dokonce městské zastupitelstvo, však bylo, že elektrárna neměla v této době živnostenské oprávnění k provádění instalací u soukromníků, čímž přicházela o řadu pro ni výhodných a výnosných zakázek. Revizní zpráva poukázala na okamžitou nápravu, jinak mělo dojít ke zrušení instalačního oddělení. Tyto nedostatky v hospodaření městské elektrárny

³⁶³ Tamtéž.

³⁶⁴ Tamtéž.

přičetla revizní zpráva Karlu Kovaříkovi, čímž podpořila občanskou stranu v jejím boji proti starému režimu.³⁶⁵

Kritiky se v revizní zprávě dočkala také kniha o spotřebě proudu, ve které se nacházely pouze neúplné zápisy a informace o celkové spotřebě elektrického proudu v ní úplně chyběly, tudíž nebylo možné zjistit celkový příjem za proud. Z tohoto důvodu nabyla revizní komise dojmu, že prodaný proud nebyl správcem elektrárny Karlem Kovaříkem řádně vyúčtován. Tento nedostatečný způsob vedení účtů pak trval až do roku 1929. Komise proto musela založit úplně nové účtování spotřeby elektrického proudu. Z tohoto důvodu pobídla městské zastupitelstvo a městskou radu k tomu, aby bylo v městské elektrárně zavedeno řádné účtování spotřeby proudu, aby mohlo dojít k následné kontrole příjmů za prodaný proud. Na základě řádně vedených účetních knih pak mohla být dodatečně zjištěna celková spotřeba proudu ve městě. Při revizi investic a dluhů městské elektrárny poukázali revizoři na zřejmou snahu obce co nejvíce vytěžit ve prospěch obecního hospodářství. Revizní zpráva uvedla, že obec přenášela své dluhy na v této době hospodářsky pasivní městskou elektrárnu a mlýn, čímž docházelo k výběru značné části provozního kapitálu městských podniků, které pak při nedostatku peněžních prostředků musely sáhnout k výpůjčkám za účelem získání peněz pro provoz. I přes to však revize uvedla, že v daných letech docházelo ke značným a nákladným úpravám a rozšiřování elektrárny. Takto byla upotřebena například výše zmíněná půjčka 538000 Kč, původně opatřena od Občanské záložny v Dubu na Moravě, z níž 148750 Kč bylo použito jako provozní kapitál a zbytek prohospodařen.³⁶⁶

Zpráva poukázala dále na to, že až do roku 1926 nebyly dlužníkům vypisovány úroky z prodlení, čímž v elektrárně docházelo ke značným ztrátám. Co se týče provozních výsledků elektrárny za leta 1919 až 1929 uvedla, že elektrárna dodávala proud pro veřejné osvětlení zcela zdarma. Chybou nesprávných účetních bilancí a nesprávného účtování bylo, že navzdory nepříznivým hospodářským výsledkům byla městská elektrárna zdaňována výdělkovou daní, která například roku 1927 činila částku 73509,30 Kč pro elektrárnu a 11535,70 Kč pro mlýn.³⁶⁷ Revizi bylo také zjištěno, že pro městský mlýn byl elektrický proud dodáván pod cenou platnou

³⁶⁵ Tamtéž.

³⁶⁶ Tamtéž.

³⁶⁷ Tamtéž, Kniha schůzí správní rady městské elektrárny 1915–1936, inv. č. 62.

pro velkokonzumenty, čímž elektrárna přispívala na provoz mlýna.³⁶⁸ Účetní a hospodářské výsledky elektrárny byly za roky 1919 až 1929 sestaveny zemskou revizí následovně:

ROK	ÚČETNÍ BILANCE	ROK	ÚČETNÍ BILANCE
1919	zisk 8549,65 Kč	1925	zisk 72445,46 Kč
1920	zisk 22432,17 Kč	1926	zisk 51479,63 Kč
1921	ztráta 126418,76 Kč	1927	zisk 148197,83 Kč
1922	ztráta 61140,17 Kč	1928	zisk 131060,69 Kč
1923	zisk 157607,98 Kč	1928	zisk 131060,69 Kč
1924	zisk 136158,39 Kč	1929	zisk 168912,70 Kč

Revize podotkla, že při ztrátách nebyla započítána hodnota elektrického proudu pro veřejné osvětlení, které dodávala elektrárna městské radě zdarma. Revizní zpráva zdůraznila pozitivní hospodářské výsledky v letech 1927 a 1928, přičemž tento fakt připisovala ustanovení účetního úředníka Gustava Schedelbauera, který zavedl v účetnictví městských podniků alespoň částečný pořádek a dal tak podklad pro řádnou kontrolu hospodaření.³⁶⁹ O městském mlýně bylo ve zprávě uvedeno, že až do roku 1926 byl hospodářsky značně pasivní, přičemž zpráva o mlýně byla obsahově velmi podobná zprávě o městské elektrárně. Městskému zastupitelstvu podali revizoři zprávu o tom, že pasivita mlýna až do roku 1926 tkvěla zejména v neodůvodněně vysokých osobních odměnách v dřívějších letech, čímž byly myšleny nesmyslně vysoké platy zaměstnanců městského mlýna. Hospodářské výsledky mlýna ve zkoumaných letech líčila revizní zpráva následovně:

ROK	ÚČETNÍ BILANCE	ROK	ÚČETNÍ BILANCE
1921	ztráta 824,12 Kč	1926	ztráta 3986,38 Kč
1922	ztráta 9881,04 Kč	1927	zisk 15131,68 Kč
1923	ztráta 54480,90 Kč	1928	zisk 16029,98 Kč
1924	ztráta 13554,36 Kč	1929	zisk 16339,76 Kč
1925	ztráta 23987,14 Kč		

³⁶⁸ Tamtéž, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

³⁶⁹ Tamtéž.

Zlepšení výnosnosti městské elektrárny a mlýna po roce 1929 připisovala revizní zpráva okolnostem, na kterých však měla správa podniků nulových zásluh. Správa podniků se naproti tomu soustředila hlavně na zastírání značných ztrát při obchodu s uhlím, a to tím, že neoprávněně zvyšovala množství a hodnotu spotřebovaného pohonného materiálu. Tento způsob nehospodárného vedení podniků pohltil podle zprávy nejen zisky z dřívějších let, ale navíc znemožnil vytváření rezerv pro dobu následující. Špatné a ztrátové hospodaření městské elektrárny připisovali zemští revizoři výhradně nedostatečnému technickému vedení podniku, čímž dali za pravdu tvrzení občanské strany a Občanských novin.³⁷⁰

Prezentace kauzy v Občanských novinách však měla jasný cíl. Tím bylo přesvědčit vsetínskou veřejnost, a tudíž také všechny potenciální voliče, že zatímco dřívější vedení radnice vedlo správu městských obchodních podniků s cílem vlastního obohacení, díky čemuž byly způsobovány finanční újmy méně majetným, nové vedení radnice v čele s občanskou stranou hodlalo těmto nepravostem zabránit a vést správu podniků zejména k dobru obyvatel města. Celá aféra kolem nehospodárného vedení vsetínských obchodních podniků se prokazatelně nesla pouze v duchu předvolební agitace občanské strany, založené Josefem Sousedíkem. Ten zahájil „boj proti starému režimu“ hned po vítězství v komunálních volbách roku 1927 a hodlal si na jeho základě zajistit voličskou podporu také ve volbách následujících. Politický boj na komunální úrovni pak začal tím, že z nehospodárného vedení podniků obvinila občanská strana zejména bývalé vedení radnice, tedy stranu sociálně-demokratickou a v ještě větší míře stranu lidovou. Techničtí správci podniků se totiž pod jejím dozorem dopustili podle domněnek občanské strany podvodného hospodaření. Akce byla navíc podpořena tím, že její domněnky byly následně potvrzeny výsledky hospodářských a technických revizí, díky kterým mohla občanská strana zahájit ostrou politickou agitaci před komunálními volbami roku 1931. Vsetínské obchodní podniky se tak staly ventilem politického boje na úrovni komunální politiky. Nejsilnějším nástrojem občanské strany se v tomto boji stali pomocní městští úředníci Gustav Schedelbauer a Jindřich Raušer.

Otevření kauzy o podvodném spravování vsetínských obchodních podniků se nakonec Josefu Sousedíkovi v jeho politickém boji vyplatilo. Jako odborník v elektrotechnice, který záležitostem technické správy rozuměl, se projevil jako ten, který mohl napravit shledané nedostatky. Navíc byla celá situace doprovázena neustále se prohlubující hospodářskou krizí, která na obyvatele města čím dál více doléhala. Poté, co hospodářské a finanční revize

³⁷⁰ Tamtéž.

prokázaly jeho domněnky o nehospodárném vedení elektrárny, mlýna a vsetínské veřejné nemocnice, očekávali obyvatelé města nápravu situace a zlepšení svého postavení. Po tom, co byly ve vsetínských podnicích shledány technické a finanční nedostatky, se Sousedíkovo vedení radnice v očích veřejnosti postaralo o jejich nápravu, podniky začaly hospodařit se značnými zisky a starosta tak mohl investovat daleko větší částky v rámci sociální politiky. Tím si získal obrovskou přízeň vsetínské veřejnosti, která ji projevila v následujících komunálních volbách roku 1931, ve kterých opět drtivou většinu získala občanská strana. Fakt, že cílem vyvolané aféry byla pouze předvolební agitace Sousedíkovy občanské strany dokazuje také to, že celá kauza zůstala pouze na stránkách tisku a zájem širší veřejnosti nevyvolala.

Na stránky nadregionálního tisku se kauzy dostaly díky tehdejšímu úředníkovi vsetínské veřejné nemocnice Jindřichu Raušerovi a tehdejšímu účetnímu městské elektrárny a mlýna Gustavu Schedelbauerovi. Ti v důsledku nespokojenosti se svým propuštěním z městských služeb nechali například roku 1935 otisknout otevřený list vsetínské městské radě, ve kterém ji obvinili z jejich neodůvodněného propuštění a z nepořádků v městských podnicích. Propuštění v něm komentovali následovně: *„To nebylo propuštění odůvodněné, to bylo zjednané, politikářsky, mimo městskou radu zjednané, od takových lidí, kteří na obecních nepořádcích měli podíl. Místo pravých provinilců, vyhodili nás! [...] Vaše vina je tu zjevná, neboť jako městská rada přiznáváte provinění dvou protěžovaných obecních úředníků a jejich nadřizovatelům dáváte možnost, aby prosazovali jim naprostou beztrestnost a znemožňovali zjištění pravdy, pro kterou my nevinně trpíme. [...]“*³⁷¹ Také v dalších článcích informovali veřejnost o tom, že *„nesčetné naše přípisy úřadům a městské radě, týkající se nevyřízených afér obecních, zůstávají bez odpovědi. Naše uveřejněné články v novinách, kterými jsme městskou radu na Vsetíně obvinili z vědomého poškozování naší obce ze soustavného nadřizování obecním provinilcům, zůstávají ze strany městské rady, rovněž bez odpovědi. [...]“*³⁷² Díky Jindřichu Raušerovi se také celá kauza dostala k Ministerstvu vnitra, a to v rámci jeho stížnosti *„na nepořádky v obci“* ze dne 6. dubna 1934. Tu však bez jakéhokoli dalšího vyjádření vrátilo Ministerstvo vnitra dne 31. dubna 1934 Okresnímu úřadu ve Vsetíně.³⁷³

³⁷¹ *Otevřený list městské radě.* In: Pochodeň, ročník 4, číslo 16. Moravská Ostrava 19. dubna 1935, s. 1.

³⁷² *Městskému zastupitelstvu a všemu občanstvu na Vsetíně.* In: Hlas pravdy, ročník 2, číslo 32. Kyšperk 10. srpna 1935, s. 2-3.

³⁷³ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Spor mezi městem a Gustavem Schedelbauerem a Jindřichem Raušerem 1927–1945, inv. č. 347.

Je zajímavé, že se regionální literatura ve svém obsahu ohledně této zajímavé vsetínské kauzy vždy omezovala pouze na informace o vyvolání aféry Josefem Sousedíkem, odvolání správců elektrárny a veřejné nemocnice, rozpuštění vsetínského zastupitelstva, dosazení vládního komisaře JUDr. Josefa Reisse a správní komise v čele s Dr. Janem Tolarem. Zcela stranou pak nechala fakt, že se technický správce elektrárny Karel Kovařík a administrativní správce veřejné nemocnice Milan Zelinka dopustili trestných činů zpronevěry a klientelismu. V rámci disciplinárních a soudních řízení byl Karel Kovařík zproštěn viny a opět dosazen do funkce. Proti Karlu Kovaříkovi bylo vedeno také trestní řízení u Krajského soudu v Novém Jičíně pod č. t. v. 189/27, spis byl bohužel nedohledatelný.³⁷⁴ Výsledek trestního řízení obsahoval přípis Krajského soudu v Novém Jičíně Okresnímu soudu ve Vsetíně ze dne 24. února 1934. V tom bylo uvedeno, že „*Karel Kovařík byl rozsudkem tohoto soudu ze dne 14. listopadu 1932 [...] zproštěn obžaloby [...]*“.³⁷⁵ S Milanem Zelinkou nebylo disciplinární ani soudní řízení vůbec vedeno a ve své funkci zůstal i nadále. Na základě vykonaných hospodářských a technických revizí byli oba nařčeni pouze z nekompetentnosti k výkonu úřadu technických správců a tehdejší vedení radnice bylo pouze upozorněno na jejich administrativní přetíženost a nedostatečnou kontrolu jejich činnosti. O tu bylo požádáno nové vedení vsetínské radnice v čele s Josefem Sousedíkem, který k tomuto účelu nechal obnovit elektrárenskou, mlýnskou a nemocniční komisi, čímž byla celá kauza uzavřena.

Jediným, kdo již do úřadu nenastoupil byl roku 1925 ustanovený účetní elektrárny Gustav Schedelbauer, který byl z úřadu propuštěn roku 1929 z důvodu nedostatečného vedení účetních knih. Jeho výpověď se nakonec pro město stala předmětem dlouholetého soudního sporu, který zahájil bývalý účetní městské elektrárny Gustav Schedelbauer ve spolupráci s bývalým výpomocným úředníkem veřejné nemocnice Jindřichem Raušerem. V soudním sporu, ve kterém byli nakonec oba žalobci poraženi, šlo o náhradu škody, která jim byla údajně způsobena ze strany města neodůvodněným propuštěním z městských služeb. Gustav Schedelbauer obvinil vsetínskou městskou radu z toho, že „*utajený a speciální způsob, jakým jsem byl z veřejných služeb vyhozen, vyvolal celou řadu mně nepříznivých domněnek o mém propuštění, kteréžto domněnky jsou v široké veřejnosti rozšiřovány, znemožňovaly mě a znemožňují dosud dosažení nového místa*“.³⁷⁶ 14. listopadu 1932 požadoval po vsetínské městské radě, aby mu vyhotovila pracovní doporučení, které potřeboval pro získání nového

³⁷⁴ Tamtéž, Revize v městské elektrárně 1928–1933, inv. č. 348.

³⁷⁵ Tamtéž.

³⁷⁶ Tamtéž, Spor mezi městem a Gustavem Schedelbauerem a Jindřichem Raušerem 1927–1945, inv. č. 347.

zaměstnání. Ta jej však vyhotovit odmítla. Kvůli tomu nakonec Gustav Schedelbauer žaloval město Vsetín o částku 198800 Kč, která měla být kompenzací za dlouhá leta jeho nezaměstnanosti a existenční krize, ze které obvinil město. Celý spor se nakonec obrátil proti žalobci. Krajský soud v Novém Jičíně žalobu Gustava Schedelbauera proti městu Vsetín o zaplacení částky ve výši 198800 Kč odmítl a odsoudil jej 10. prosince 1935 k zaplacení všech soudních výloh.³⁷⁷ Jednání ze strany vsetínské městské rady dokazuje, že se žalobci stali pouhými nástroji v politickém boji občanské strany, která jejich práci v městských podnicích po celou dobu revizí vychvalovala. Když však zjednali v podnicích nápravu, stali se jí nepohodlnými a po opětovném dosazení suspendovaných správců do úřadů se mohli pokračovat ve stejném hospodaření, z jakého Sousedík obvinil dřívější vedení radnice.

I když k němu vedly mnohdy odlišné důvody, nebylo rozpuštění vsetínského zastupitelstva v námi sledovaném období ničím výjimečným. I přes odlišné důvody rozpuštění zůstalo společným to, že hlavním cílem rozpuštění a ustanovení nového obecního zastupitelstva byla snaha o změnu vedení města v rámci které probíhala prudká předvolební agitace. K rozpuštění obecního zastupitelstva došlo v období první Československé republiky také v Jihlavě, kde volební boje na úrovni komunální politiky probíhaly v silně nacionálním duchu. Jihlava totiž byla od vzniku Československa až do roku 1930, kdy se během sčítání lidu přihlásila většina obyvatel tohoto města k české národnosti, městem se silnou německou většinou. Situace na poli komunální politiky v tomto městě byla natolik vypjatá, že v éře první republiky bylo vedení města třikrát pod správou dosazených vládních komisařů.³⁷⁸ O podobných důvodech, které vedly k rozpuštění vsetínského zastupitelstva, se ve své knize zmiňuje také Jan Čopík, a to v případě Nového Města nad Metují. Zde se odehrála podobná politicky výbušnější událost v důsledku kontroly městského hospodaření, kterou v roce 1936 uskutečnili úředníci Zemského úřadu v Praze. Reakcí na kontrolu byl dopis Okresního úřadu v Novém Městě nad Metují z 8. února 1937, který byl adresován zemskému úřadu a z důvodu nepořádků v hospodaření navrhoval rozpuštění městského zastupitelstva. Úředníci zemského úřadu však v reakci navrhovali spíše vyčkat a věc uvážit. Zastupitelstvo nakonec na rozdíl od vsetínského rozpuštěno nebylo, v přímé reakci na kontrolu však došlo k reorganizaci obecního hospodaření.³⁷⁹

³⁷⁷ Tamtéž.

³⁷⁸ CHALOUPEK, Lukáš. *Činnost politických stran v Jihlavě v období I. Československé republiky*. Brno, 2007. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně, s. 5.

³⁷⁹ ČOPÍK, Jan, c. d., s. 194.

9. ROZPOČTOVÁ POLITIKA

Jak bylo uvedeno v podkapitole „*Hospodaření měst a právní úprava komunálního majetku*“, rozpočet obce se i v prvorepublikovém období členil na část řádnou a na část mimořádnou. Řádný rozpočet obsahoval příjmy, jež představovaly pravidelně se opakující výtěžky obecního jmění, ústavů a fondů obecních a obcí spravovaných, čisté výtěžky obecních výdělečných podniků, příspěvky, výnosy poplatků a dávek, státní přiděly a jiné pravidelně se opakující příjmy. Výdaje pak zahrnovaly zachování obecního jmění, služební požitky personálu, plnění zákonných úkolů obce, úroky a splátky dluhů. Mimořádný rozpočet se rovněž skládal z příjmů a z výdajů obce. Příjmy mimořádného rozpočtu se skládaly z mimořádných příjmů obecního jmění, výnosů z půjček, výnosů z mimořádných poplatků, příspěvků a dávek a z jiných mimořádných příjmů. Výdaje mimořádného rozpočtu měly sloužit zejména k nabytí nového obecního majetku – investice do nové výstavby nebo koupě. Obecně pak platilo, že z mimořádných příjmů nebylo přípustné hradit řádné výdaje.

Řádná i mimořádná část obecního rozpočtu byla nejen ve Vsetíně schvalována vždy na konci předchozího roku (například obecní rozpočet řádný i mimořádný pro rok 1928 byl schvalován na konci roku 1927), konkrétně ve Vsetíně se podle zápisů ze zasedání vsetínského obecního zastupitelstva schvalovaly rozpočtové aprovizace (návrhy) od června do listopadu.³⁸⁰ Rozpočtové aprovizace navrhovalo obecní zastupitelstvo ve spolupráci s městskou radou a finanční komisí podle rozpočtů z předešlých let a pro další období tak počítalo s přibližně stejným finančním rozvržením. Aprovizace pak byly ve městě veřejně vyloženy po dobu 14 dní a kdokoli proti nim mohl učinit námitky. Pokud nebyly námitky vzneseny, byl rozpočet schválen.³⁸¹ V námi sledovaném období nebyly ve městě Vsetín námitky proti vyloženému obecnímu rozpočtu vzneseny ani jednou.³⁸² Konečná podoba obecního rozpočtu tak byla známa až roku následujícího, kdy probíhaly účetní uzávěrky za předchozí rok (například pro rok 1928 proběhla účetní uzávěrka roku 1929). Rozpočtové aprovizace, ve kterých obecní zastupitelé v mnohých případech počítali s rozpočtovými přebytky, se od účetních uzávěrek podstatně lišily, zejména výdaje byly mnohdy v účetních uzávěrkách daleko vyšší než v rozpočtových aprovizacích. Díky neustále se zvyšujícím obecním výdajům a nedostatečným příjmům však města hospodařila spíše s rozpočtovými schodky, nikoli přebytky. Pro rozpočty nebyly ve

³⁸⁰ Tamtéž, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

³⁸¹ Tamtéž, Protokolární knihy o schůzích městské rady, inv. č. 19-35.

³⁸² Tamtéž.

Vsetíně vedeny zvláštní knihy, staly tak pouhou součástí zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva. Jednotlivé položky řádného i mimořádného rozpočtu města Vsetína lze ale studovat jen stěží. Obecní zastupitelé sice projednávali aprovizace jednotlivých položek řádného i mimořádného rozpočtu, jejich účetní uzávěrky jsou však poměrně nejednoznačné. U obou rozpočtů byla v účetních uzávěrkách uvedena pouze suma, o kterou byly překročeny rozpočtové aprovizace, nepřekročené aprovizace nebyly vůbec uvedeny a ani konkrétní částka překročení aprovizace nebyla vždy uvedena v jejím konečném znění. V rámci řádného rozpočtu bylo možné zjistit pouze konkrétní částku příjmů a výdajů pro daný rok, nešlo však dohledat kolik bylo přijato či vydáno na jednotlivé rozpočtové položky. U mimořádného rozpočtu byly uvedeny vždy pouze aprovizace příjmů a výdajů, které byly v zápisech shodné, což však bylo nereálné. Nebylo tak možné dohledat, jaké byly skutečné mimořádné příjmy a výdaje.

Pro město Vsetín v prvorepublikovém období platilo podobně jako v období monarchie, že základní jmění mělo sloužit primárně na úhradu obecních výdajů, platů městských úředníků a na úhradu platů čelných představitelů města. I pro sledované období platilo, že základní jmění města bylo tvořeno primárně obecními pozemky, které byly často odprodávány k účelům různých staveb, obecními lesy, ze kterých bylo odprodáváno dřevo a kulatina, příjmy od místních trhovců, nájemným z pronájmu obecních budov³⁸³, příjmy z paušálního pronájmu potravní daně, daně ze hry v karty a daně z pronájmu obecních jatek, z pronájmu obecní budovy Horní šenk na Horním městě, která byla po většinu sledovaného období pronajímána k účelům umístění školních místností³⁸⁴, z obecních dávek, z pronájmu honitby, která byla například mezi lety 1931–1938 pronajata lovecké společnosti ve Vsetíně za roční nájemné 4200 Kč atd.³⁸⁵ Největší příjmy ze svého základního jmění mělo město Vsetín především z obecních dávek a přírůžek k nim, z odprodeje dřeva a kulatiny z obecních lesů, z pronájmu obecních budov a od roku 1922 také z odprodeje obecních domů do vlastnictví obyvatel města.³⁸⁶ Největšími výdaji města byly ve sledovaném období výdaje spojené se školstvím, sociální péčí, správními výlohami, bezpečností, zdravotnictvím a s koupí pozemků, budov a bývalých továrních skladů a hal k různým stavebním úpravám a novým stavbám.

³⁸³ V námi sledovaném období byly pronajímány zejména místnosti v nové a ve staré radnici, a to k účelům kancelářských místností okresního úřadu. Nájemné z nich činilo od 20. ledna 1917 950 Kč, od 1. července 1928 bylo zvýšeno na 1050 Kč a od 1. ledna 1929 na 1150 Kč. Tamtéž.

³⁸⁴ Tamtéž.

³⁸⁵ Tamtéž, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

³⁸⁶ Tamtéž, Protokolární knihy o schůzích městské rady, inv. č. 19-35.

Velké finanční prostředky byly investovány také na úpravy, opravy a přestavby vsetínských komunálních podniků, zejména pak elektrárny, mlýna a veřejné nemocnice, které byly uvedeny výše.³⁸⁷ Značných finančních investic si na konci 30. a na počátku 40. let 20. století vyžádalo také hledání tzv. náhradního průmyslu, o kterém je rovněž pojednáno výše, a zejména pak péče a podpora nezaměstnaných, kteří přišli o zaměstnání v důsledku ukončení působnosti řady vsetínských firem na konci 30. a na počátku 40. let 20. století. Město uskutečnilo v tomto období také značné finanční investice v rámci zadávání tzv. nouzových prací na podporu nezaměstnaných obyvatel, kterých v námi sledovaném období neustále přibývalo.³⁸⁸

Tabulka č. 7³⁸⁹ – Přehled příjmů a výdajů řádného rozpočtu města v letech 1918–1938.³⁹⁰

ROK	ŘÁDNÉ PŘÍJMY	ŘÁDNÉ VÝDAJE	SCHODEK	VÝŠE OBECNÍCH PŘÍRÁŽEK
1918	544367	660740	116373	280 %
1919	754511	882747	128236	280 %
1920	1052213	1229713	177500	280 %
1921	2897570	3178498	346908	320 %;350 %
1922	2140412	2505506	365094	280 %
1923	477526	813056	335530	280 %
1924	502618	805744	303126	280 %
1925	1228167	1548405	320238	280 %
1926	1285981	1514823	228842	280 %
1927	876935	1166420	289485	280 %
1928	861905	1114858	252953	200 %
1929	1163050	1612715	449665	181 %;200 %
1930	828797	1222713	393916	200 %;350 %
1931	1318183	2169268	851085	200 %;350 %
1932	732898	1663502	930604	200 %;350 %
1933	3102681	3253426	150745	200 %;350 %
1934	726857	1822870	1096013	200 %;350 %

³⁸⁷ Tamtéž, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

³⁸⁸ Tamtéž, Protokolární knihy o schůzích městské rady, inv. č. 19-35.

³⁸⁹ Tamtéž, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36; PAVLÍK, Richard, c. d., *Kronika*.

³⁹⁰ Příjmy, výdaje i vzniklý schodek v řádném rozpočtu jsou uvedeny v korunách. Pokud je v tabulce uvedena pouze jedna hodnota výše obecních přírážek, jedná se o výši přírážky ke všem přímým daním, podléhajícím přírážce. Pokud jsou v tabulce uvedeny hodnoty dvě, jedná se na prvním místě o obecní přírážku k domovní dani činžovní, na místě druhém pak o výši přírážky ke všem ostatním přímým daním, podléhajícím přírážce. Pokud stanovená výše obecních přírážek na vyrovnání rozpočtového schodku nestačila, získával se zbytek z různých dávek, popřípadě byl požadován ze zemského vyrovnávacího fondu.

1935	1688835	2520061	831226	200 %;350 %
1936	1646000	2754000	1108000	200 %;350 %
1937	1979227	2662992	683765	200 %;400 %
1938	1663089	2213735	550646	200 %;400 %

Z výše uvedené tabulky jasně vyplývá, že stejně tak jako v období monarchie, tak i v prvorepublikovém období, bylo základní jmění města Vsetína a jeho příjmy na uhrazení všech výdajů města nedostačující, v důsledku čehož vyvstal každoročně mezi příjmy a výdaji řádného městského rozpočtu schodek. Ten musel být vyrovnán, a to několika následujícími způsoby. I v prvorepublikovém období docházelo k částečnému vyrovnání schodku pomocí obecních přírážek k přímým daním, které však byly v důsledku tzv. druhé finanční novely značně omezeny. Ve Vsetíně se stejně jako v dalších městech pohybovala výše obecních přírážek v rozmezí 181 % - 400 %, jak je rovněž patrné z výše uvedené tabulky.³⁹¹ Druhá finanční novela z roku 1927 stanovila, že přírážky bylo možno vybírat k dani pozemkové, dříve zvané gruntovní, dále k dani domovní, všeobecné výdělkové a zvláštní dani výdělkové, k dani rentové, pokud byla vybírána přímo a k dani vyššího služného. Určovala rovněž maxima pro procentuální výši obecních, okresních a zemských přírážek. Se svolením okresu mohly obce vybírat 200 %, výjimečně až 300 % přírážky ke státem vybíraným daním. Takto vysoké obecní přírážky k přímým daním byly ovšem na úplné vyrovnání rozpočtového schodku nedostatečné, proto byly ve městě vypisovány neustále nové a zvyšovány již zavedené různé poplatky a dávky. Posilování obecních financí umožněním výběru nových poplatků a samostatných dávek mimo přírážky zavedla v rámci snahy o regulaci stále rostoucího zadlužování obcí první finanční novela z roku 1921.

Mezi tyto poplatky a dávky patřily ve Vsetíně dávky ze zábav, z piva, vína a kořalky, přírážky k dani z vína, poplatky za prodloužení policejní hodiny, povolení k hudebním zábavám, stavební poplatky, poplatky z vylepování plakátů, dávka ze psů, půjčovné z ambulančních vozů a ze stříkačky, poplatky za používání obecních stok, z výročních a dobytčích trhů, z týdenních trhů, dávky z masa, poplatky z dobytčích pasů, obecní dávky z přepychových bytů, schválené zemským výborem pro období let 1929–1932, poplatky za využívání obecního statku, z přechodného ubytování, za dobrovolné přislíbení nebo propůjčení domovského práva, za prohlídku jatečního dobytka, poplatky vodovodní a stavební, za obecní

³⁹¹ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolární knihy o schůzích městské rady, inv. č. 19-35.

úkony, z používaných místností, za mletí obilí v městském mlýně, z motorových vozidel, dávky z přírůstku hodnoty a poplatky za lepší tiskoviny domovských listů.³⁹²

Státní zásahy do finančního hospodaření obcí samozřejmě nezůstaly bez odezvy, a to zejména v regionálním tisku. Občanské noviny se k situaci vyjádřily následovně: *„Situace finančního hospodářství naší samosprávy, tj. okresů, měst a obcí, jest trvale špatnou, rok od roku se horší, aniž by vláda učinila něco k uzdravení a podepření samosprávných financí. Všeobecná hospodářská tíseň u všech stavů poplatnických bude mít rozhodně další nepříznivý vliv na výnos obecních přírážek, dávek a poplatků. [...] Zatím však se stalo, že finanční správa úpravou samosprávných financí postupuje podle docela opačných zásad a limitem obecních přírážek i stabilizací rozpočtů okresům a obcím po stránce finanční značně ublížila. [...] Mělo-li by tomu býti opravdu tak, pak nám nezbuďte, než rázně protestovati a neústupně proti tomu společně pracovati, jakož i apelovati na naše parlamentní zástupce, aby věcem naší samosprávy věnovali opravdovou pozornost. [...]“³⁹³*

Stejně jako nové poplatky a samostatné dávky mimo přírážky, sloužily na vyrovnání schodku mezi příjmy a výdaji řádného rozpočtu města v prvorepublikovém období také potravní daň, tedy daň z piva, vína a kořalky, daň ze psů, daň z pronájmu obecních jatek a daň ze hry v karty, která byla například pro období 1927–1933 stanovena ve výši 2 Kč za každého účastníka za 6 hodin hry.³⁹⁴ Potravní daň byla ve sledovaném období, stejně jako v období monarchie, ve městě paušálně pronajímána, stejně jako dávka ze hry v karty a z pronájmu obecních jatek.

Potravní daň patřila k novým daním určeným na částečné vyrovnání schodku v obecním rozpočtu města Vsetína od roku 1886.³⁹⁵ 21. ledna 1918 povolil Zemský výbor v Brně městu na dobu tří let vybírání tzv. potravní daně, tedy daně z vína, piva a lihovin, přičemž její výše byla stanovena podle procent alkoholu, které daný nápoj obsahoval. Povolení bylo v říjnu 1920 prodlouženo také na období let 1921–1923. Po většinu sledovaného období byly z každého hektolitrů piva vybírány 3 Kč a z každého hektolitrů kořalky 9 Kč – 40 Kč, opět podle procent alkoholu.³⁹⁶ Postupem času se však vybírání této daně, stejně jako daně za hru v karty a daně z

³⁹² Tamtéž, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

³⁹³ *Pomoc samosprávě nelze déle odkládati*. In: Občanské noviny, ročník 8, číslo 39. Vsetín 6. října 1934, s. 2-3.

³⁹⁴ SOkA Vsetín, fond Archiv města Vsetína, Protokolární knihy o schůzích městské rady, inv. č. 19-35.

³⁹⁵ Tamtéž, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

³⁹⁶ Tamtéž, Protokolární knihy o schůzích městské rady, inv. č. 19-35.

pronájmu obecních jatek, projevilo pro město jako nepraktické, jelikož bylo spojeno se značným personálním a finančním zatížením. Roku 1925 byl proto ve Vsetíně zaveden paušální pronájem dávky z lihovin, která byla paušálně pronajata za 7500 Kč společenstvu vsetínských hostinských a výčepníků. Tento paušální pronájem byl 15. prosince 1925 prodloužen i na leta 1926 a 1927, následně pak také pro období let 1928–1933. Od roku 1929 byla paušálně pronajímána také daň ze hry v karty.

Od roku 1934 byly paušální obecní dávky z lihovin a ze hry v karty pronajaty hoteliéru Aloisi Šebestovi za 8000 Kč a hostinskému Rudolfu Glesingerovi za 6000 Kč, a to pro rok 1935, přičemž paušální částky byly splatné ve čtyřech ročních splátkách. 18. ledna 1935 jim byl pronájem prodloužen až do konce roku 1937, a to za jednotnou sumu 7500 Kč. Toho roku byly až do roku následujícího paušální obecní dávky z lihovin pronajaty Augustinu Charvátovi za 5500 Kč, od 17. prosince 1937 byly pak paušální obecní dávky stanoveny ve výši 6000 Kč z lihovin a 8000 Kč ze hry v karty.³⁹⁷ Od 1. ledna do 31. prosince 1938 byly paušálně pronajímány hostinským Augustinu Charvátovi a Františku Hartmanovi.³⁹⁸ Roku 1926 byl povolen městu paušální pronájem obecních jatek Josefu Pokornému a Karlu Colovi za roční nájem 360 Kč, který byl roku 1929 zvýšen na 900 Kč. S postupným růstem obecních výdajů se také zvyšovaly poplatky a dávky, ve Vsetíně zejména poplatky vodovodní a poplatky ze psů.

Pokud byly výše uvedené možnosti pro vyrovnání schodku v řádném rozpočtu stále nedostačující, požadovalo město uhrazení zbytkové částky rozpočtového schodku ze zemského vyrovnávacího fondu. V prvorepublikovém období výrazně navyšovalo příjmy do řádného obecního rozpočtu také vlastní podnikání města, lze tedy hovořit o přetrvávajícím komunálním socialismu, se kterým město a jeho čelní představitelé započalo již v období monarchie. Mezi hlavní komunální podniky, jejichž vlastníkem bylo město, a které městu přinášely jednoznačně největší rozpočtové zisky, se v námi sledovaném období, stejně jako v období monarchie, řadila městská elektrárna, vodovod, mlýn a veřejná nemocnice. Ani příjmy, ani výdaje komunálních podniků neměly vliv na výši obecní přírážky a výši vybíraných poplatků a dávek, jelikož jejich rozpočtové schodky byly hrazeny z jejich vlastních příjmů. Z rozpočtových přebytků vsetínských komunálních podniků byly hrazeny například také výdaje mimořádného rozpočtu, kdy například mimořádný rozpočet ve výši 340000 Kč na rok 1934 byl uhrazen z přebytků

³⁹⁷ Tamtéž.

³⁹⁸ Tamtéž, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

elektrárny (300000 Kč), vodovodu (26000 Kč) a mlýna (14000 Kč).³⁹⁹ V důsledku neustále se zvyšujícího schodku mezi příjmy a výdaji v obecním rozpočtu byly také navyšovány poplatky za ošetření ve vsetínské veřejné nemocnici. Měly sloužit hlavně k úhradě provozních výdajů nemocnice, ale také jako příspěvky do obecní pokladny. Ošetrovací poplatky ve vsetínské veřejné nemocnici činily například roku 1918 ve III. třídě 3,50 Kč, ve II. třídě 9 Kč a v I. třídě 15 Kč za den. Roku 1920 byly zvýšeny ve III. třídě na 13 Kč, ve II. třídě na 25 Kč a v I. třídě na 35 Kč za den. Výši ošetrovacích poplatků navrhovala městská rada ve spolupráci s finanční komisí, schvalovalo obecní zastupitelstvo a povoloval Zemský výbor v Brně.⁴⁰⁰ Vedle toho byly výdaje mimořádného rozpočtu hrazeny zejména z dlouhodobých půjček, státních subvencí a z provizorních krátkodobých úvěrů.

Město si v období první Československé republiky půjčovalo finanční prostředky u několika různých finančních institucí. Z nich se jednalo především o Městskou spořitelnu ve Vsetíně, která poskytla například roku 1923 městu půjčku ve výši 93000 Kč na opravu a úpravu ulic a kanalizací, roku 1929 půjčku ve výši 500000 Kč k účelům rekonstrukce městské elektrárny nebo například roku 1936 dlouhodobý stavební úvěr ve výši 400000 Kč k proplacení stavebních účtů novostavby Okresního úřadu ve Vsetíně a roku 1937 krátkodobý stavební úvěr ve výši 400000 Kč na stavbu městské kanalizace.⁴⁰¹ Z dalších finančních institucí se jednalo o Občanskou záložnu v Dubu na Moravě, která poskytla v roce 1924 úvěr ve výši 500000 Kč na 6,5% úrok⁴⁰², který měl být splacen za dobu 30 let, a to na zmenšení městského dluhu u Městské spořitelny ve Vsetíně, který musel být splacen z důvodu toho, že „*půjčky zdejší obce u městské spořitelny ve Vsetíně přesahují hranici možností, což podle stanov spořitelny není přípustno vzhledem k výši vkladů spořitelny*“⁴⁰³.

Městská spořitelna ve Valašském Meziříčí poskytla 26. dubna 1926 půjčku ve výši 870000 Kč k účelům opravy ulic Václavkova, Nádražní, Hlásenka, části ulice Svárovské a Na Příkopě. Půjčka měla být pořízena jako hypotekární a mimo jiné měla také sloužit k úhradě dřívějších investic, zejména u Městské spořitelny ve Vsetíně. Pořízena byla na 7% úrok a umořovací doba byla 20 let.⁴⁰⁴ Dále se jednalo o Městskou spořitelnu ve Valašských

³⁹⁹ Tamtéž, Protokolární knihy o schůzích městské rady, inv. č. 19-35.

⁴⁰⁰ Tamtéž.

⁴⁰¹ Tamtéž, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

⁴⁰² Od 1. července 1924 byl úrok zvýšen na 6,75 %. Tamtéž.

⁴⁰³ Tamtéž.

⁴⁰⁴ Tamtéž.

Kloboukách, která poskytla Vsetínu roku 1928 krátkodobý úvěr ve výši 300000 Kč na zaplacení stavebních nemocničních účtů a půjčku ve výši 700000 Kč na stavbu poštovní budovy a bytů pro státní úřednictvo.

Z dalších finančních institucí se jednalo o Spořitelnu města Uherský Brod, která poskytla městu komunální půjčku ve výši 500000 Kč, splatnou během 33 let s 6,5% úrokem, Moravskou banku ve Vsetíně nebo Hypoteční a zemědělskou banku moravskou v Brně, u které byla například 10. července 1931 schválena půjčka ve výši 3940000 Kč, která měla být splácena po dobu 32 let a byla použita na konverzi starších úvěrů, a to u Městské spořitelny ve Valašských Kloboukách, u Městské spořitelny ve Valašském Meziříčí a u Městské spořitelny ve Vsetíně. Dále byla využita na dobudování živnostenské školy, na úhradu výdajů spojených s adaptací budovy horní školy, na zřízení koupaliště a zbytek byl využit na dostavbu reálného gymnázia. 18. března 1938 byla u této finanční instituce schválena komunální půjčka ve výši 4700000 Kč na úhradu investic, které město realizovalo nebo hodlalo realizovat v letech 1938–1939. Z důvodu toho, že byly roku 1938 státem zastaveny veškeré investice správních výloh kromě státem povolených, byla tato půjčka realizována až 1. ledna 1939. Nejvíce bylo zastavení investic citelné na platech městských úředníků, které byly ve Vsetíně značně sníženy. Z ojedinělých půjček městu lze jmenovat například komunální půjčku ve výši 220000 Kč u Všeobecného penzijního ústavu v Praze na částečnou úhradu obecních investic, půjčku ve výši 150000 Kč u Hasičské vzájemné pojišťovny v Brně, schválenou 23. dubna 1937, anebo půjčku 250000 Kč od Ministerstva sociální péče ze státního úvěru 45000000 Kč na produktivní péči o nezaměstnané a pro novostavbu okresního úřadu.⁴⁰⁵

Z výše uvedeného vyplývá, že k uhrazení jakéhokoli typu půjčky u kterékoli z finančních institucí muselo dojít k zadlužení města u jiné finanční instituce. Bankovní půjčky byly uvedeny jako součást příjmů a vydání mimořádného rozpočtu, ze kterého docházelo také k jejich úhradě.⁴⁰⁶ Nejmarkantnější nárůst obecních dluhů byl spojen s druhou polovinou námi sledovaného období, zejména pak se starostenským obdobím Josefa Sousedíka (1927–1930; 1931–1938), během kterého došlo ke značnému rozšíření komunální infrastruktury, zejména pak k výstavbě poštovního a telegrafního úřadu, okresního úřadu, zimního stadionu, okresního dětského domova, hájenky na Novém světě a na Nivce, chudobince, hasičského domu na Horním městě, okresního soudu, ke značně finančně nákladným opravám městské elektrárny,

⁴⁰⁵ Tamtéž; Tamtéž, Protokolární knihy o schůzích městské rady, inv. č. 19-35.

⁴⁰⁶ Tamtéž.

mlýna a nemocnice, stejně jako k úpravám vodovodu a výstavbě moderní kanalizace, regulacím potoků, opravám a stavbám železnic, cest, mostů a silnic, finančně náročnému hledání náhradního průmyslu a nouzových prací pro nezaměstnané obyvatele města nebo markantnímu rozvoji školství, spojenému primárně se stavbou nových školních budov a s platy zaměstnanců v oblasti školství. V důsledku toho se zvyšovaly nejen obecní dluhy, ale také výdaje řádného rozpočtu, stejně jako příjmy a výdaje rozpočtu mimořádného. Na vybudování takto rozsáhlé komunální infrastruktury bylo zapotřebí vysoké množství finančních prostředků, jelikož však druhá finanční novela z roku 1927 určovala maxima pro procentuální výši obecních přírážek⁴⁰⁷, muselo se město Vsetín poohlédnout po jiných finančních zdrojích. Těmi se staly především nové poplatky a samostatné dávky mimo přírážky, které byly uvedeny výše.⁴⁰⁸

⁴⁰⁷ Dle odst. 1 § 3 Sb. z. a n. ve znění zákona č. 160/1930 Sb. z. a n. povoluje obecní přírážky a schvaluje obecní rozpočty zemský výbor: 1. městům s vlastním statutem, jde-li o přírážku vyšší než 150 %, 2. obcím, které jsou sídly okresních úřadů nebo mají podle posledního úředního sčítání lidu více než 5000 obyvatel, jde-li o přírážky nad 200 %, 3. obcím, jež žádají o příspěvek podle § 11, odst. 2 cit. zák. nebo jde-li o přírážky nad 250 %. Tamtéž, archivní fond Okresní úřad Vsetín, Obecní rozpočty na rok 1931, inv. č. 1067.

⁴⁰⁸ Tamtéž, fond Archiv města Vsetína, Protokolní knihy o schůzích obecního zastupitelstva, inv. č. 34-36.

10. ZÁVĚR

Ve své práci jsem se ze všeho nejdříve snažila ukázat, jak byla tematika samosprávy reflektována v regionální literatuře. Výzkum v tomto ohledu zjistil, že v ní byla dílčí témata samosprávy uvedena pouze v kontextu obecného historického vývoje, čímž hlubší reflexe této problematiky více méně zanikla. Navíc se tato reflexe většinou omezila pouze na výsledky komunálních voleb, nezabývala se však jejich průběhem. Stěžejním problémem regionální literatury se pak ukázalo to, že se její autoři nevraceli k předchozímu období, ani se proti němu nevymezovali. V duchu chronologického výkladu pouze navázali na předchozí vývoj a zcela tak opomenuli změny v legislativě obecní samosprávy, ke kterým došlo po vzniku první Československé republiky hlavně v oblasti voleb a hospodaření obcí. Čtenář tak byl v otázce konstituování a činnosti samosprávy seznámen pouze se stručnými fakty, zahrnutými do výkladu obecného historického vývoje města. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla do své práce zahrnout také kapitolu o legislativním rámci obecní samosprávy, který byl vytvořen po vzniku první Československé republiky. Čtenář se tak seznámil s obecným vývojem samosprávy, což mu následně umožnilo snadnější pochopení problematiky, která byla rozebírána v aplikační části této práce.

Ta se stala nejrozsáhlejší částí práce a na pozadí jednotlivých starostenských období se pokusila o propojení historického vývoje města s jeho samosprávným vývojem. Jednotlivé kapitoly byly koncipovány tak, aby ukázaly, v jaké hospodářské a politické situaci se město nacházelo v jednotlivých starostenských obdobích, jak tato situace ovlivňovala průběh komunálních voleb a jak se tyto aspekty projeví v oblasti budování komunální infrastruktury. Hospodářská situace města byla analyzována především na pozadí upadající průmyslové výroby ve městě a neustále se zvyšující míře nezaměstnanosti, která byla součástí vývoje města po většinu sledovaného období. Na průběh komunálních voleb byl v práci kladen největší důraz. Důvodem se stala snaha o propojení průběhu komunálních voleb ve Vsetíně s obecným volebním klíčem, který se nezasvěcenému čtenáři mohl zdát značně složitý. Dalším důvodem bylo, že tato reflexe není součástí regionální literatury, čímž práce dopomohla objasnit volební výsledky komunálních voleb, uvedené ve většině regionální literatury, která byla v rámci provedeného výzkumu využita. V otázce budování komunální infrastruktury výzkum ukázal, že dvacet meziválečných let bylo ve Vsetíně etapou dynamického rozvoje. Kapitola o rozpočtové politice města dokázala, že vedle soukromých aktivit muselo vynaložit značné finanční prostředky a úsilí také město, které by se v této otázce ovšem neobešlo bez podpory státních subvencí. Vsetín se tak nijak zvlášť nevy-mykal všeobecným trendům vývoje měst

v meziválečném období. Největšího rozvoje se ve sledovaném období ve městě dočkala oblast školství a dopravní infrastruktury. Investiční a stavební projekty byly sice součástí polemik v zastupitelstvu a jistě i mimo něj, nikdy v něm však nevyvolaly radikálnější štěpení.

Výzkum ukázal, že místní politika byla vždy nejvíce rozvířena kolem komunálních voleb, po nich se většinou situace uklidňovala a přetrvávaly pouze spory mezi jednotlivci. K nejdramatičtějším sporům na komunální úrovni došlo během starostenského období Josefa Sousedíka v důsledku tzv. aféry městské elektrárny, mlýna a veřejné nemocnice. Po ukončení hospodářských a finančních revizí, nedemokratické správy města a konání dalších komunálních voleb se však situace na nějaký čas uklidnila. K jejímu zhoršení pak došlo díky sporům mezi jednotlivci, konkrétně mezi starostou města Josefem Sousedíkem a jeho prvním náměstkem Václavem Misárkem, a to v otázce rekonstrukce městské elektrárny. Výzkum i nyní potvrdil předchozí tvrzení a situace byla po konání doplňovacích voleb opět uklidněna.

Zjištěno bylo, že v průběhu celého sledovaného období byl Vsetín i přes postupný úpadek tohoto odvětví průmyslovým centrem vsetínského okresu. K tomu mu na konci sledovaného období dopomohla výstavba Zbrojovky, která se postupem času stala největší dominantou města. Mimo to se její výstavba stala také rozhodujícím faktorem při dokončení moderní vsetínské kanalizace. Hlavními hráči na místní politické scéně byly do konce roku 1938 strany sociálně-demokratická, lidová, nově vytvořená občanská strana a částečně také strana komunistická. Všechny tyto strany reprezentovaly rozhodující skupinu obyvatel města, tedy dělníky, i když každá jiným způsobem. Vedle nich ve Vsetíně působily i další politické subjekty, jejich voličská podpora však byla zákonitě slabší.

Největším problémem při výzkumu byla značná absence pramenného materiálu, proto byla ve velké míře využita nepřímá metoda výzkumu. V rámci ní byl v práci využit co největší počet dostupných archivních materiálů, které alespoň částečně reflektovaly sledovanou problematiku. Na jejich základě byla vytvořena analýza o samosprávném vývoji a fungování Vsetína za první Československé republiky a zaplněno ono bílé místo regionální literatury. Zejména v 8. kapitole mohlo být na podvodné hospodaření v městských obchodních podnicích nahlíženo skrze jiná stranická periodika, čímž by prezentace sledované problematiky získala nový rozměr, který se může stát předmětem zájmu dalších badatelů.

11. SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

11. 1. Prameny

Archivní prameny

Státní okresní archiv Vsetín

Archivní fond Archiv města Vsetína

- Protokolární knihy zápisů ze schůzí obecního výboru (1850–1914)
- Protokolní knihy zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva (1917–1945)
- Protokolní knihy zápisů ze schůzí městské rady (1917–1939)
- Kniha schůzí správní rady městské elektrárny (1915–1936)
- Ukončení působnosti firmy S. Reich a spol. 1929, pec na lisované sklo
- Spor mezi městem a Gustavem Schedelbauerem a Jindřichem Raušerem (1927–1945)
- Revize v městské elektrárně (1928–1933)

Archivní fond Okresní úřad Vsetín

- Okresní nemocnice Vsetín
- Prezidiální spisy
- Připojení soudního okresu Valašské Klobouky k okresu Vsetín
- Okresní přehled o počtu voličů
- Stavba reálného gymnázia 1930
- Obecní rozpočty na rok 1931

Zemský archiv Opava

- Archivní fond Bubela Vsetín
- Archivní fond Českomoravské sklárny, a. s. Valašské Meziříčí
- Archivní fond Sousedík Vsetín

Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc

- Archivní fond Obchodní a živnostenská komora Olomouc

Moravský zemský archiv Brno

- Archivní fond Zemské zastupitelstvo Brno

Tištěné prameny

PAVLÍK, Richard: *Kronika města Vsetín 1850–1930*. Vsetín 1960.

PAVLÍK, Richard: *Pamětní kniha města Vsetína z let 1931–1945*. Vsetín 1960.

Soudobý tisk

Hlas pravdy, ročník 2 (1935)

Občanské noviny, ročník 1 (1927), 2 (1928), 3 (1929), 4 (1930), 5 (1931), 6 (1932), 7 (1933), 8 (1934)

Lubina, ročník 15 (1927)

Noviny z Pod-Radhoště, ročník 41 (1938)

Pochodeň, ročník 4 (1935)

Internetové odkazy

O právu volebním a volitelnosti. [online]. [cit. 2019-02-21]. Dostupné z: <www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzge4v6nzvfuya>.

Novela volebního zákona. [online]. [cit. 2019-02-21]. Dostupné z: <www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzge4v6nzwfuya>.

O zřízení samostatného státu československého. [online]. [cit. 2019-02-21]. Dostupné z: <www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzge4f6mjrfuya>.

O změnách řádu volení v obcích. [online]. [cit. 2019-02-21]. Dostupné z: <www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgmzv6mjsgiwta#>.

Výnos státních daní. [online]. [cit. 2019-02-21]. Dostupné z: <www.noveaspi.cz/products/lawText/1/2615/1/2>.

První finanční novela. [online]. [cit. 2019-02-21]. Dostupné z: <www.noveaspi.cz/products/lawText/1/2610/1/2>.

Druhá finanční novela. [online]. [cit. 2019-02-21]. Dostupné z: <www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgi3v6nzx>.

Třetí finanční novela. [online]. [cit. 2019-02-21]. Dostupné z: <www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgmjy6mjxgaxha4rrfuya>.

Čtvrtá finanční novela. [online]. [cit. 2019-02-21]. Dostupné z: <www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgm2v6nrzfuya>.

Posudek vedoucího práce. [online]. [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/lvujq/Posudek_Mollova_vedouci.pdf>.

Posudek oponenta práce. [online]. [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/lvujq/Posudek_Mollova_ponent.pdf>.

Samospráva města Vsetína v letech 1918–1938. [online]. [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <<https://is.muni.cz/th/lvujq/>>.

11. 2. Literatura

BALETKA, Ladislav: *Vsetín, město a čas. Vsetín* 2008.

BALETKA, Ladislav a kol.: *Okres Vsetín. Vlastivědná příručka pro učitele základních škol.* Olomouc 1983.

BALETKA, Ladislav – PAŠTIKOVÁ, Jana: *Historie a současnost podnikání na Vsetínsku, Valašskomeziříčsku a Rožnovsku.* Žehušice 2007.

BALETKA, Ladislav – ZAPLETAL, Ladislav: *Okres Vsetín.* Ostrava 1987.

BARTOŠ, J. – SCHULZ, J. – TRAPL, M.: *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960*, sv. 7, Ostrava 1980.

BRHLOVÁ, Zuzana. *Hospodářský a sociální vývoj Vsetínska od poloviny 19. století do třicátých let 20. století.* Olomouc, 1994. Magisterská diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

ČOPÍK, Jan: *Proměny a kontinuita české komunální politiky. Územní samospráva v nové době (1850–2010). I. díl. Do roku 1945.* Praha 2014.

DOBEŠ, Jan – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan: *Dějiny správy v českých zemích. Od počátku státu po současnost.* Praha 2007.

DOUCHA, František – KOLAŘÍK, Jan – NOVÁK, Konstantin – PAVLÍK, Richard: *Okres vsetínský. Obraz přírodní, kulturní a hospodářský.* Vsetín 1938.

FLÖGEL, Jaroslav: *Obecní zřízení.* Praha 1923.

HAVLIŠ, Vladimír: *35 let národního podniku Zbrojovka Vsetín. Zbrojovka Vsetín 1937–1972.* Vsetín 1972.

CHALOUPKA, Lukáš. *Činnost politických stran v Jihlavě v období I. Československé republiky*. Brno, 2007. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně.

CHARBUSKÝ, Miloš: *Veřejná správa – správa měst a obcí*. Pardubice 2007

CHRÁSTECKÁ, Kateřina. *Samospráva města Vsetína v letech 1850–1914*. Olomouc, 2017. Bakalářská diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

KAZMÍŘ, Silvestr: *Zbraně, munice a pyrotechnika: šedesát let jejich výroby ve Zbrojovce Vsetín*. Vsetín 2010.

KLADIWA, Pavel: *Lesk a bída obecních samospráv Moravy a Slezska 1850–1914. I. díl. Vývoj legislativy*. Ostrava 2007.

KLADIWA, Pavel a spol.: *Lesk a bída obecních samospráv Moravy a Slezska 1850–1914. II. díl, 1. svazek. Muži z radnice*. Ostrava 2008.

KLADIWA, Pavel a spol.: *Lesk a bída obecních samospráv Moravy a Slezska 1850–1914. II. díl, 2. svazek. Finance a infrastruktura*. Ostrava 2009.

KLVAČ, Jaroslav – KRČMÁŘ, Karel: *Vsetín*. Vsetín 1946.

KOCOUREK, Ludomír: *Správa v českých zemích a v Československu v letech 1848–2005. Historický přehled*. Praha 2007.

KOHUTKA, Jiří – KOŠTÁL, Josef: *Josef Sousedík, (ne)zapomenutý vynálezce, továrník, politik a vlastenec. Říkali mu Edison z Moravy*. Praha 2014.

KOSTKA, David. *První fáze historie podniku „Zbrojovka Vsetín“ a její vliv na rozvoj města Vsetína (1937–1955)*. Olomouc, 2014. Bakalářská diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

KOUDELKA, Zdeněk: *Obecní samospráva: Zákon o obcích v komentovaném znění*. Brno 2006.

MAIER, Karel: *Hospodaření a rozvoj českých měst 1850–1938*. Praha 2005.

MAREK, Pavel a kol.: *Historický vývoj právní úpravy správního řízení a dalších postupů ve veřejné správě (1918–2005)*. Olomouc 2007.

MAREK, Pavel a kol.: *Přehled politického stranictví na území Českých zemí a Československa v letech 1861–1998*. Olomouc 2000.

MAŠLÁŇ, Pavel: *Zbrojovka a město*. Vsetín 2017.

MOLLOVÁ, Karolína. *Samospráva města Vsetína v letech 1918–1938*. Brno, 2014. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně.

NEKUDA, Vladimír a kol.: *Okres Vsetín: Rožnovsko, Valašskomeziříčsko, Vsetínsko*. Valašské Meziříčí 2002.

PISKOVSÝ, Petr: *Zbrojovka Vsetín. Padesát let závodu (1937–1987)*. Vsetín 1987.

POPELKA, Petr: *Mocenský transfer, boj o radnice a problém slučování obcí po první světové válce. Příklad národnostně smíšené oblasti Zábřezska*. In: *Časopis Matice moravské*, číslo 1, ročník CXXXVII, Brno 2018.

SHELLE, Karel: *Dějiny veřejné správy*. Praha 2016.

SHELLE, Karel: *Vývoj veřejné správy v letech 1848–1990*. Praha 2002.

SHELLE, Karel a kol.: *Protektorát Čechy a Morava – jedna z nejtragičtějších kapitol českých novodobých dějin (vybrané problémy)*. Ostrava 2010.

SVOBODA, Karel: *Územní samospráva a státní správa*. Praha 2000.

ŠOUŠA, Jiří: *Obecní majetek v Čechách 1848–1938. Základy právní úpravy a vývoj komunálního majetku v Čechách v letech 1848–1938*. Praha 2009.

VÁCLAVEK, Matouš: *Dějiny města Vsetína a okresu Vsackého*. Vsetín 1881.

VÁCLAVEK, Matouš: *Dějiny města Vsetína*. Vsetín 1901.

VÁCLAVEK, Matouš: *Vsatský okres*. Brno 1909.

VÍTKOVÁ, Petra: *Praktická příručka v oblasti rozpočtového hospodaření územních samosprávných celků*. Ostrava 2018.

100 let nemocnice ve Vsetíně. Zlín 2011.

12. RESUMÉ

Magisterská diplomová práce s názvem „*Vývoj a fungování města Vsetína v letech první Československé republiky*“ svým obsahem navazuje na bakalářskou diplomovou práci s názvem „*Samospráva města Vsetína v letech 1850–1914*“, a proto je také její obsah koncipován velmi podobně. V práci je zmíněna stěžejní regionální literatura, zabývající se tematikou samosprávy města Vsetína v letech první Československé republiky, stručná historie a vývoj města v daném období s důrazem na průmyslovou výrobu, která v tomto období značně upadala. Úpadek vsetínského průmyslu je sledován mimo jiné v souvislosti s nezaměstnaností a kolísajícím počtem obyvatel města. Ve své další části se práce zabývá legislativním vymezením samosprávy v letech 1918–1938, stěžejní část práce je pak zaměřena na samosprávnou organizaci ve městě Vsetín, zejména na průběh komunálních voleb ve sledovaném období, na problémy v oblasti komunální politiky města, na rozpočtovou problematiku a na budování komunální infrastruktury ve sledovaném období.

The subject of the thesis „*The evolution and functioning of the Vsetín town in the era of the first Czechoslovak republic*“ continues the topic of the bachelor thesis “*Municipal government of the Vsetín town between 1850–1914*” and its content is also very similar conceived. The thesis mentions fundamental regional literature regarding the municipal government of the Vsetín town in the era of the first Czechoslovak republic, short history and evolvement of the town in the given period with accentuation on manufacturing, which was rapidly declining in that era. The decline of manufacturing in Vsetín is being followed among others in connection with the unemployment and the varying population of the town. Further the thesis handles the legislative delimitation of the municipal government between 1918–1938. The fundamental part of the thesis is focused on the municipal organization of the Vsetín town, mainly on the process of the municipal elections in the pursued era, on problems regarding the municipal town policy, on budgetary questions and creation of the municipal infrastructure in the followed period.

13. ANOTACE

Autor: Bc. Kateřina Chrástecká

Katedra: Historie

Fakulta: Filozofická

Název magisterské práce: „Vývoj a fungování města Vsetína v letech první Československé republiky“

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Michael Viktořík, Ph.D.

Počet znaků: počet znaků bez mezer 215415, počet znaků včetně mezer 250764

Počet příloh: 2

Počet titulů použité literatury: 41

Klíčová slova: historie, samospráva, politický vývoj, obec, rada, zastupitelstvo, starosta, náměstek, radní, komisař, komise, Vsetín, komunální, volby, rozpočet, hospodářství, infrastruktura, strana

Stručná charakteristika: Magisterská diplomová práce tematicky a časově navazuje na bakalářskou diplomovou práci z roku 2017. Stejně jako ona se zabývá zejména samosprávným, hospodářským a politickým vývojem města Vsetína. V časové návaznosti se věnuje období první Československé republiky, kdy došlo v oblasti městské samosprávy ke značným legislativním změnám.

14. PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Přehled navolených členů obecního zastupitelstva po komunálních volbách roku 1919, 1923, 1927, 1931 a 1938 a jejich obměna ve sledovaném období.

ZASTUPITEL	1919	1923	1927	1931	1938
Karel Bubela	ND	×	×	×	×
Josef Černocký	ND	×	×	×	×
Julius Kohm	ND	×	×	×	×
Malvína Nekvidová	ND	×	×	×	×
Ludvík Gabriel	ND	×	×	×	×
Hugo Brezáček	ND	×	×	×	×
Karel Hegner	ND	×	×	×	×
Rudolf Šarman	SD	SD	×	×	×
Josef Ondra	SD	×	×	×	×
Štěpánka Bařáková	SD	×	×	×	×
Antonín Zhýbala	SD	×	×	×	×
Josef Zapletal	SD	×	×	×	×
Julius Hoffer	SD	×	×	×	×
František Schrott	SD	×	×	×	×
Viktor Bečka	SD	SD	×	×	×
Anna Jurčáková	SD	×	×	×	×
Josef Malý	SD	×	×	×	×
Josef Černocký	SD	×	×	×	×
Josef Jandal	SD	×	×	×	×
Antonín Rožnovják	SD	×	×	×	×
Hugo Erban	SD	×	×	×	×
Josef Černocký	L	L	×	×	×
Ferdinand Charvát	L	×	×	×	×
Karel Goldefus	L	×	×	×	×
Rudolf Londin	Ž	×	×	×	×
Antonín Šula	Ž	Ž	×	Ž	Ž
Karel Schädelbauer	NS	NS	×	×	×
Antonín Čunek	×	SD	×	×	×
Ladislav Dýma	×	SD	×	×	×
Karel Kostka	×	SD	×	×	×
Josef Bubela	×	ND	ND	×	×
Jan Brabec	×	ND	×	×	×
Bohdan Horák	×	ND	×	×	×
Karel Fajkus	×	ND	×	×	×
Jan Sušeň	×	ND	×	×	×
Ignác Fryčaj	×	L	×	×	×

Jan Tetter	×	L	×	×	×
František Rodinger	×	L	×	L	L
Adam Barlog	×	L	×	×	×
Bedřich Vodička	×	Ž	×	×	×
František Gebauer	×	Ž	×	Ž	Ž
Karel Knöpfelmacher	×	Ž	×	×	×
Vladimíra Zimmermannová	×	K	×	×	×
Karel Minarčík	×	K	×	×	×
Arnošt Tydlačka	×	K	×	×	×
Adam Foltýn	×	K	×	×	×
Jan Kříž	SD	K	K	×	×
Josef Gebauer	×	K	K	×	×
František Žlebek	×	K	K	×	×
Julius Donath	×	×	K	×	K
Jan Batala	×	×	K	×	×
Gustav Schedelbauer	×	×	SD	SD	×
Josef Greško	×	×	SD	×	×
Ladislav Pachl	×	×	SD	×	×
Václav Misárek	SD	SD	SD	SD	SD
Jaroslav Kořínek	×	×	SP	×	×
Josef Svrčina	L	L	L	×	×
Josef Charvát	×	×	L	×	×
Josef Pokorný	L	L	L	L	×
Leopold Koubek	×	×	L	×	×
Karel Strnadel	×	L	L	×	×
Ludvík Schmidt	×	×	L	×	×
Josef Sousedík	×	×	OS	OS	OS
Josef Dědic	×	×	OS	OS	×
Valentin Koller	Ž	Ž	OS	×	×
Jaroslav Sušil	×	×	OS	×	×
Josef Bambuch	×	×	OS	OS	×
Hynek Jarošek	×	×	OS	×	×
Augustin Charvát	×	×	OS	×	×
Josef Olšák ml.	SD	×	OS	×	×
František Kraus	×	×	OS	×	×
Josef Straděj	×	×	OS	OS	OS
Pavel Juřica	×	×	OS	×	×
Jan Mañas	×	×	R	×	×
Josef Valchář	×	×	R	×	×
Josef Fojtů	×	×	R	OS	×
Josef Olšák st.	×	×	R	×	×
Josef Výchopeně	L	L	L	×	×

MUDr. Břetislav Kalandra	NS	NS	NS	×	×
Josef Michna	Ž	Ž	Ž	×	×
Richard Kohm	×	Ž	Ž	Ž	Ž
Josef Juřík	×	×	×	K	K
Karel Pokorný	×	×	×	K	K
Antonín Rožnovják	×	×	×	K	K
Viktor Bubela	×	×	×	ND	×
MUDr. Jan Tolar	×	×	×	ND	ND
František Eichler	×	×	×	SD	×
Josef Ondra	×	×	×	SD	SD
Jaroslav Fröhlich	×	×	×	SD	×
Antonín Cihlář	×	×	×	R	×
Josef Zgabaj ml.	×	×	×	R	R
Josef Gerža	×	×	×	OS	×
Josef Goldberger	×	×	×	OS	×
Josef Pala	×	×	×	OS	×
Emil Gebauer	×	×	×	OS	×
Jan Černocký	×	×	×	OS	×
Artur Holub	×	×	×	OS	OS
Josef Kořínek	×	×	×	NS	×
Antonín Foltýn	×	×	×	NS	NS
Karel Juráň	×	×	×	KS	×
Josef Výchopeň	×	×	×	L	L
Ludvík Schmidt	×	×	×	L	×
František Holík	×	×	×	L	L
Jan Pířka	×	×	×	L	×
Josef Esteřák	×	×	×	KS	KS
Rudolf Gargulák	×	×	×	×	K
Eugelbert Marek	×	×	×	×	SD
Josef Pekař	×	×	×	×	SD
Antonín Žabčík	×	×	×	×	K
Karel Helis	×	×	×	×	L
František Jungvirth	×	×	×	×	SD
Hanuš Rebeuwurzel	×	×	×	×	D
Jan Koluch	×	×	×	×	NS
Josef Mastnota	×	×	×	×	NS
Marie Kubíková	×	×	×	×	NS
Bohuslav Zedník	×	×	×	×	Ž
Josef Dančák	×	×	×	×	Ns
Josef Prcín	×	×	×	×	Ns
František Růžička	×	×	×	×	LZ

Augustin Schädelbauer	×	×	×	×	SD
Adolf Bártek	×	×	×	×	R
Bohdan Klícha	×	×	×	×	K
Josef Šimara	×	×	×	×	LZ

Příloha č. 2: Počet zastupitelů a jejich kontinuita (volby 1918–1938).⁴⁰⁹

ROK VOLEB	POČET				
	ČLENŮ ZASTUPITELSTVA	NOVÁČKŮ	NOVÁČKŮ V %	BEZPROSTŘEDNĚ POKRAČUJÍCÍCH	NIKOLI BEZPROSTŘEDNĚ POKRAČUJÍCÍCH
1919	36	36	100	0	0
1923	36	23	63,9	13	0
1927	36	22	61,1	13	1
1931	36	24	66,7	9	3
1938	36	18	50	17	1

⁴⁰⁹ Do tabulky jsou zahrnuti pouze řádně zvolení zastupitelé, tzn. bez náhradníků, rezignací a nástupů v průběhu volebního období. Bezprostředně pokračujícími jsou v tabulce myšleni ti členové obecního zastupitelstva, kteří byli jeho členy také po bezprostředně předcházejících volbách. Nikoli bezprostředně pokračujícími jsou myšleni ti, kteří již členy obecního zastupitelstva byli, nebyli však zvoleni v bezprostředně předcházejících volbách. V zastupitelstvu zvoleném v roce 1919 jsou všichni považováni za nováčky.